

Educație muzicală

Clasa a V-a

Acest manual școlar este proprietatea Ministerului Educației.

Acest manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin Ordinul ministrului educației naționale nr. 3393/28.02.2017.

116.111 – numărul de telefon de asistență pentru copii

Educație muzicală

Clasa a V-a

Acest manual școlar a fost aprobat de Ministerul Educației prin ordinul de ministru nr. 5440/26.09.2022.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând din anul școlar 2022 – 2023.

Inspectoratul Școlar
Școala/Colegiul/Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: *nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat*.

* Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.

* Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Referenți științifici:

conf. univ. dr. Dragoș Călin, Universitatea Națională de Muzică din București
prof. gradul I Valentina Gavrilă, Școala Gimnazială nr. 56 „Jose Marti” din București

Redactor-șef: Roxana Jeler

Redactor: Alina Ioan

Corector: Diana Șerban

Design: Faber Studio

Tehnoredactori: Monica Manolache, Ionuț Bănuță

Copertă: Alexandru Daș, Anca Chiriță

Activități digitale interactive și platformă e-learning: Infomedia Pro

Înregistrare sunet și postprocesare: ML Systems Consulting;

Grupul Editorial Art – Alexa Vangu

Realizare orchestrații: Marius Meragiu

Scriere partituri: Mirela-Larisa Matei

Voce: Camelia Pintilie

Mulțumiri sopranei Elena Dincă-Velica pentru permisiunea

de a reproduce videoul *Stele dalbe* (p. 78)

Credite foto: Dreamstime, Shutterstock, Wikimedia Commons

Credite video: Dreamstime, Shutterstock

Surse audio: Dreamstime, YouTube Free Music

Mulțumiri Festivalului Internațional „George Enescu” pentru permisiunea de a accesa audiții din arhiva festivalului. Acestea se regăsesc în manual la rubrica *Festivalul „George Enescu” recomandă*.

ISBN 978-606-076-388-8

Pentru comenzi vă puteți adresa Departamentului Difuzare

C.P. 12, O.P. 63, cod poștal 014880, sector 1, București

Telefoane: 021.796.73.83, 021.796.73.80

Fax: 021.369.31.99

www.art-educational.ro

Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate Editurii Art Klett.

Nicio parte a acestei lucrări nu poate fi reprodușă, stocată ori transmisă, sub nicio formă (electronic, mecanic, fotocopiare, înregistrare sau altfel), fără acordul prealabil scris al Editurii Art Klett.

© Editura Art Klett SRL, 2022

Deșteaptă-te, române!
Imnul de stat al României

Versuri: Andrei Mureșanu

Muzica după Anton Pann

Tempo di marcia

mf

1. Deș - teap - tă-te, ro - mâ - ne, din som - nul cel de

moar - te În ca - re te-a - dăn - ci - ră bar -

ba - rii de ti - rani, _____ bar - ba - rii _____ de ti - rani! A -

cum ori ni - cio - da - tă cro - ieș - te-ți al - tă

soar - te, La ca - re să se-n - chi - ne și cru - zii tăi duș -

mani _____ și cru - zii _____ tăi duș - mani! A - mani!

2 Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume

Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,

Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume

Triumfător în lupte, un nume de Traian!

] bis

3 Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,

Româna națiune, ai voștri strănepoți,

Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,

„Viața-n libertate ori moarte!” strigă toți.

] bis

4 Preoți, cu crucea-n frunte căci oastea e creștină,

Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.

Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,

Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

] bis

Varianta digitală a manualului este similară cu cea tipărită, având în plus 77 de AMII, activități multimedia interactive de învățare, cu rolul de a spori valoarea cognitivă. Activitățile multimedia interactive de învățare sunt de trei feluri și sunt simbolizate pe parcursul manualului astfel:

AMII static, de ascultare activă și de observare dirijată a unei imagini semnificative

Activitate animată, filmuleț sau scurtă animație

Activitate interactivă, de tip exercițiu sau joc, în urma căreia elevul are feedback imediat

Alte butoane folosite în varianta digitală:

Accesare Cuprins manual

Accesare fereastră de afișare a rezultatelor

Accesare ajutor general manual

Micșorarea/mărirea imaginii

Salt la începutul/finalul manualului

Salt la începutul/finalul manualului

Pagină înainte/pagină înapoi

Mărire pe tot ecranul

Schimbarea modului de afișare

Schimbarea modului de afișare

Includerea unei notițe

Introducerea de marcaje colorate

Informațiile despre utilizator

Manualul vă propune un model didactic bazat pe învățarea prin observare, explorare, analiză și interpretare. Fiind o disciplină cu un pronunțat caracter practic, educația muzicală își va atinge obiectivul prin intermediul aplicațiilor, interpretării și al audii active.

Manualul îmbină metodele clasice de predare a disciplinei cu cele moderne, aparținând tehnologiei digitale, disciplina devenind astfel atrăgătoare pentru elev și adaptată la cerințele educaționale actuale. El este pus să cerceteze, să caute, să asocieze, prin toate aceste metode reușind să stabilească o punte de legătură între teoria și creația muzicală.

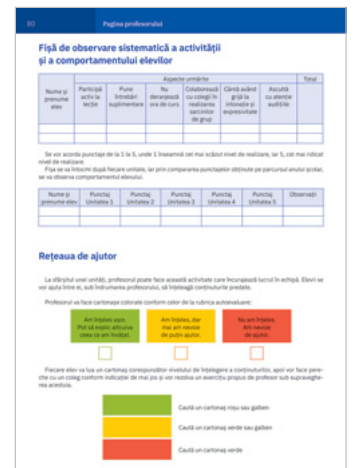
Structura manualului: Un pasionant traseu de cunoaștere în

Structura unității de învățare:

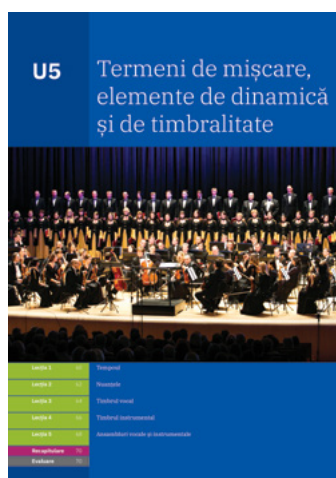
- deschidere de unitate
- lecție de predare-învățare
- portofoliu
- recapitulare-evaluare

În finalul manualului venim în sprijinul cadrelor didactice cu o **pagină a profesorului** în care propunem un model de observare sistematică a elevului, dar și o activitate pe care profesorul o poate realiza la finalul unei unități sau la evaluările sumative, prin care elevii sunt încurajați să lucreze în echipă, oferindu-și ajutorul, exersându-și cunoștințele și abilitățile de comunicare și relaționare.

- 1 Elemente de cânt și notație muzicală** – elevul învață elementele de bază ale cântului vocal și instrumental, dar și ale notației muzicale, noțiuni care reprezintă fundamentul educației muzicale.
- 2 Elemente de folclor și de relaționare a muzicii cu contextul cultural în care a fost creată** prezintă lucrări din creația românească și a altor popoare, care au o semnificație deosebită pentru spațiul și vremurile în care au fost create.
- 3 Măsurile și gesturile dirijorale** – prezintă noțiuni de metrică și gestică dirijorală și explică rolul acestora în creația și în interpretarea muzicală.
- 4 Gama majoră și gama minoră** – debutează cu prezentarea distanțelor între sunete, ca mai apoi să introducă elevul în lumea fascinantă a majorului și minorului, două noțiuni care vor fi reluate și în clasele următoare.
- 5 Termeni de mișcare, elemente de dinamică și de timbralitate** – elevul face cunoștință cu lumea expresivității muzicale, învață tipurile de voci și instrumente, dar și felul în care acestea se pot îmbina în ansambluri vocale sau instrumentale.

5 unități de învățare

Repertoriul de cântece reprezintă suportul necesar pentru elev și profesor în realizarea unor momente artistice sau pentru diversificarea opțiunilor privind alegerea cântecelor-resursă la fiecare lecție.

Structura lecției: Un parcurs de învățare coerent și eficient în 7 pași didactici

Observ

Propune o lucrare muzicală sau o audiție care ilustrează tema lecției și reprezintă un punct de plecare în demersul didactic.

Recapitulez

Actualizează cunoștințele anterioare necesare lecției care urmează a fi predată și care vor constitui baza pe care se adaugă noile cunoștințe.

Descopăr

Prezintă conținuturile nou predate, detaliat, pornind de la elementele din rubricile anterioare.

Rețin

Sintetizează rubrica **Descopăr** într-o frază cuprinzătoare care prezintă noile cunoștințe într-o formă concentrată.

Aplic

Cuprinde repertoriul de cântece și aplicațiile în care se exersează noile cunoștințe, conducând la formarea deprinderilor specifice disciplinei.

PORTOFOLIU – Un proiect care încurajează activitățile de grup sau cercetarea individuală și care va reflecta activitatea elevului.

AUDIȚII

Repertoriul de audiții pentru formarea unei culturi muzicale și a deprinderii de ascultare activă a unei lucrări muzicale. Prin scanarea codurilor QR, elevii pot avea acces la audiții suplimentare de înaltă calitate.

	Nr. pag	Lecții
	8	Actualizarea cunoștințelor
	10	Evaluare inițială
UNITATEA 1 Elemente de cânt și notație muzicală	12	L1: Cântul vocal
	14	L2: Cântul instrumental
	16	L3: Portativ, cheie, notația semnelor de repetiție și a voltelor
	18	L4: Notația înălțimilor de note în cheia sol
	20	L5: Profilul melodic (repetare, direcție, mers treptat, salturi)
	22	L6: Notația duratelor de: notă întregă, doime, pătrime, optime și a pauzelor corespunzătoare
	24	L7: Șaisprezecimea
	26	L8: Legato de prelungire și de expresie
	28	L9: Punctul de prelungire
	30	Recapitulare. Evaluare
UNITATEA 2 Elemente de folclor și de relaționare a muzicii cu contextul cultural în care a fost creată	32	L1: Muzica și istoria românilor
	34	L2: Dansuri din diverse regiuni geografice
	36	L3: Tradiții și obiceiuri
	38	Recapitulare. Evaluare
	39	Recapitulare pentru unitățile 1 – 2
	40	Evaluare sumativă
UNITATEA 3 Măsurile și gesturile dirijorale	42	L1: Măsurile de 2 și de 4 timpi
	44	L2: Măsura de 3 timpi
	46	L3: Gesturi dirijorale
	48	L4: Măsurile și gesturile dirijorale. Consolidare
50	Recapitulare. Evaluare	
UNITATEA 4 Gama majoră și gama minoră	52	L1: Tonul și semitonul
	54	L2: Gama Do Major
	56	L3: Gama la minor
	58	Recapitulare. Evaluare
UNITATEA 5 Termeni de mișcare, elemente de dinamică și de timbralitate	60	L1: Tempoul
	62	L2: Nuanțele
	64	L3: Timbrul vocal
	66	L4: Timbrul instrumental
	68	L5: Ansambluri vocale și instrumentale
	70	Recapitulare. Evaluare
	71	Recapitulare pentru unitățile 3 – 5
	72	Evaluare finală
	73	Repertoriu de cântece
	80	Fișă de observare sistematică a activității și a comportamentului elevilor

Competențe specifice asociate

1.1;

2.1; 2.2;

1.1; 1.2;

2.1; 2.2;

3.1;

1.1; 1.2;

3.1; 3.2;

1.1; 1.2; 2.1; 2.2;

3.1; 3.2;

1.1; 1.2;

2.1; 2.2;

1.1; 1.2;

2.1;

3.1;

1.1; 1.2;

2.1; 2.2; 2.3;

3.1; 3.2;

1.1; 1.2; 2.1; 2.2; 2.3;

3.1; 3.2

Competențe generale

- 1 Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini, prin interpretarea unor lucrări muzicale
- 2 Operarea cu elemente de scris-citit și limbaj muzical
- 3 Aprecierea lucrărilor muzicale, inclusiv a conținutului lor afectiv, atitudinal și ideatic

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1.1. Interpretarea vocală a unor piese monodice:

Exerciții de respirație și de emisie; exerciții de coordonare a cântului în ansamblu (față de gesturile profesorului); exerciții pentru păstrarea unei pulsații constante; interpretarea unor lucrări muzicale simple.

1.2. Interpretarea unor fragmente simple instrumentale*:

Exerciții specifice cântului instrumental (diferențiat, pentru instrumente de suflat, de coarde, cu claviaturi, de percuție) – elemente de emisie și intonație; exerciții de coordonare a cântului instrumental în grup.

2.1. Utilizarea notației înălțimilor sunetelor în lecturarea și scrierea unor fragmente de piese în Do major și la minor:

Asocierea unui cântec cunoscut cu reprezentarea sa grafică; jocuri de recunoaștere, intonare și scriere a unor note; diferențierea între mersul treptat și salturi în notația și intonația unor fragmente muzicale; intonarea gamelor, vocal și cu ajutorul unor claviaturi (inclusiv softuri gratuite disponibile pe telefoane mobile), pentru diferențierea tonurilor și a semitonurilor; exerciții de citire a unui text muzical; observarea diferențelor de exprese a unor piese în tonalitatea majoră comparativ cu tonalitatea minoră.

2.2. Utilizarea notației duratelor (note și pauze) în fragmente muzicale simple:

Executarea unor exerciții ritmice; observarea raportului matematic între durate diferite; exerciții de notare proporțională a duratelor în diferite măsuri (2/4, 3/4, 4/4); jocuri de compunere a unor ritmuri (prin diverse combinații ale unor formule ritmice date).

2.3. Operarea cu noțiuni de dinamică și timbru muzical:

Diferențierea nuanțelor în piesele interpretate; jocuri de modificare a nuanțelor într-un fragment muzical și observarea diferențelor expresive rezultate; diferențierea unor instrumente în funcție de sursa de producere a sunetelor; observarea diferențelor timbrale în cântul vocal (în funcție de vocalele și consoanele utilizate, soluții de cântat cu gura închisă etc.), inclusiv cu ajutorul unui soft (spectrograma); diferențierea timbrală a unor ansambluri muzicale (coruri pe voci egale/mixte, ansambluri camerale/orchestre de cameră/orchestre simfonice etc.).

3.1. Descrierea stărilor și ideilor generate de audierea unor lucrări muzicale:

Discuții libere asupra conținutului afectiv și ideatic al unor lucrări; imaginarea unui interviu cu un compozitor.

3.2. Relaționarea muzicii cu contextul cultural în care a fost creată:

Experimentarea unor dansuri din diverse arii geografice; observarea relevanței contextului istoric al anumitor lucrări muzicale; realizarea unor prezentări publice ale unor lucrări muzicale, la alegere.

* Abordarea interpretării instrumentale va ține cont de dotarea școlii cu instrumente și de competențele profesorului de muzică privind studiul instrumentelor.

Actualizarea cunoștințelor

SĂ NE AMINTIM!

Portativul = grupul de 5 linii paralele orizontale și 4 spații egale.

Cheia sol = reper grafic de fixare a înălțimii notelor muzicale. Se scrie la începutul portativului, pornind de pe linia a doua, și dă numele notei care se află pe această linie.

Notele muzicale = semne grafice care indică înălțimea sunetelor muzicale atunci când sunt așezate pe liniile și pe spațiile portativului.

Măsura = gruparea de timpi accentuați și neaccentuați ce se succed periodic. Cifra de sus precizează numărul timpilor, cea de jos arată cât durează un timp.

Măsurile se delimitează grafic prin **bare de măsură**.

Bara dublă finală indică finalul cântecului.

- 1 a. În timp ce audiezi *Rapsodia nr. 1 în La major* a lui George Enescu, realizează o poveste sau o poezie având ca inspirație lucrarea audiată și întâmplările din vacanța de vară.

Folosește cel puțin trei expresii dintre cele de mai jos:

Aer în smat;

brazii Inici și dreți p cum dații;

dealuri cu c ste moale;

ma a cu sclipiri de diamant;

prietenul nevoie se cunoaște;

Soa le își deschidea pleopa în fieca di neață;

Rătăceam ngur ca un flutu hoinar;

Dormeam pe iarba nunată asemeni unui prunc pieptul mamei.

- b. Recomandă un motiv muzical din audiere pentru momentul de încălzire a vocilor.
- 2 a. Amintește-ți *Cântec de toamnă* de Nicolae Lungu și interpretează-l împreună cu colegii tăi.
- b. În ce măsură este scris? Ce alte măsuri mai cunoști?
- c. Numește duratele muzicale care apar în cântec. Ce alte durate îți mai amintești?
- d. Explică semnele de repetiție.

Cântec de toamnă

Muzica: Nicolae Lungu

Andante

Mân-dră-i toam-na și bo - ga - tă În le - gu - me și - a - poi, ia - tă!

A - re fruc-te, câ - te vrei, și must bun din stru-gu - rei.

- 3 a. Învață cântecul de mai jos, parcurgând etapele corecte.
- b. Fata din imaginea alăturată este foarte tristă, întrucât și-a pierdut accesoriile sub forma pauzelor corespunzătoare duratelor muzicale din cântecul de mai jos. Ajut-o și desenează pentru ea, în caiet, alte accesorii sub forma pauzelor muzicale.
- c. Despre ce dans popular este vorba în cântecul de mai jos? Enumeră încă trei dansuri populare pe care le cunoști.
- d. Arată semnul care îți indică nuanța în care să cânti. Explică semnificația acestuia.

Hai să tragem hora mare!

Din folclorul copiilor

f

1. Frun - ză ver - de de ci-coa-re, Tra, la, la, la, la, la, la, la, la, la.
Hai să tra-gem ho-ra ma-re!

2. Să ju-căm ho - ra pe loc.
Și s-a-vem ma - re no-roc,

1. Pe câm-pi - a cea cu flori, Tra, la, la, la, la, la, la, la, la.
Că e soa-re fă - ră nori.

2. Tot mai lin, mai lin, mai lin,
Ca soa-re - le pe se-nin.

Joc muzical

Se dispune colectivul clasei în cerc. Un elev începe cântecul având o minge în mână. Pasează. Cel care va prinde mingea va continua cântecul. Cine aruncă mingea în afara cercului, o scapă sau nu cântă corect iese din joc. Cântecul se va cânta de trei ori. Câștigă cei care rămân în joc până la final.

NICOLAE LUNGU

1900–1993

Renunt profesor, dirijor și compozitor de muzică bisericească ortodoxă. În semn de prețuire, Corala Patriarhiei Române îi poartă numele.

ȘTIAI CĂ...

- Hora este și numele unei fabrici de instrumente muzicale din orașul Reghin, apreciată în toată Europa.
- Terapia cu muzică este la fel de veche ca și medicina și a fost folosită de mai multe civilizații turce stabilite în Asia Centrală și Anatolia.
- În cultura greacă antică, muzica a fost considerată sursa tuturor virtuților și era folosită pentru educația și purificarea sufletului.

AUDIȚII

- Nikolai Rimski-Korsakov, *Zborul cărăbușului*
- Grigoraș Dinicu, *Hora staccato*
- Piotr Ilici Ceaikovski, *Frumoasa din pădurea adormită*

Evaluare inițială

Evaluati-vă rezultatele.

BAREM

1. 1 punct;
2. 2 puncte;
3. 3 puncte;
4. 1 punct;
5. 1 punct;

2 puncte din oficiu

Total: 10 puncte

- 1 Notează pe portativ note muzicale, astfel încât din denumirile lor să formezi 3 nume proprii.

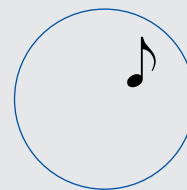
Ex.: Dodo

- 2 Mariei îi place foarte mult să asculte muzică și să deseneze. Așa că, într-una din zile, s-a gândit să realizeze un desen muzical. Lucrarea sa înfățișa un personaj numit Muzicel. El avea:

- a Capul și corpul – note întregi;
- b Ochii – optimi;
- c Nasul – cheia sol;
- d Gura – pauza de optime;
- e Urechile – pauze de pătrime;
- f Mâinile – pătrimi;
- g Picioarele – doimi.

Ex.:

Cum crezi că arăta Muzicel? Desenează-l și tu, pornind de la exemplul dat!

Dacă vei răsfoi cu atenție manualul, îl vei întâlni pe Muzicel la lecția despre duratele muzicale.

- 3 Enumeră trei dansuri populare care să înceapă cu literele: **a**, **b** și **c**.

Ex.: un dans care începe cu **b** este *brâul*.

- 4 Care dintre termenii enumerați mai jos indică nuanțe muzicale?

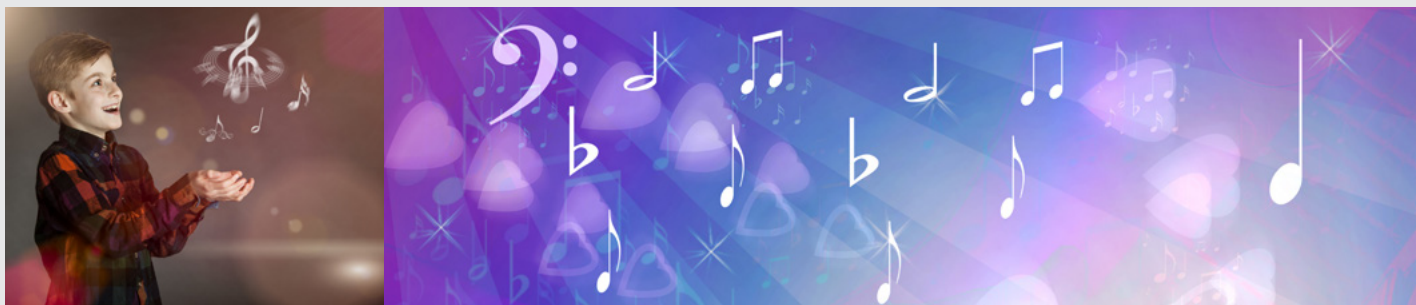
mezzo-piano (mp); forte (f); piano (p); entuziasmat;
moderato; vioi; allegro; mezzo-forte (mf).

Ex.: mezzo-piano (mp).

- 5 Adevărat sau fals?

- a Bara dublă finală se întâlnește la începutul cântecului.
- b Grupul de 5 linii paralele orizontale și 4 spații egale se numește portativ.
- c Pe portativ se notează nuanțele muzicale.
- d Măsura de 4/4 se formează din două măsuri de 2/4.

Ex.: Bara dublă finală se întâlnește la începutul cântecului. – FALS

AUTOEVALUARE

Să reflectăm la ceea ce am învățat!

Exercițiile se vor rezolva în caietul de muzică sau pe pagina de manual fotocopiată.

Am înțeles ușor.
Pot să explic altcuiva
ceea ce am învățat.

Am înțeles, dar
mai am nevoie
de puțin ajutor.

Nu am înțeles.
Am nevoie
de ajutor.

U1

Elemente de cânt și notație muzicală

Lecția 1	12	Cântul vocal
Lecția 2	14	Cântul instrumental
Lecția 3	16	Portativ, cheie, notația semnelor de repetiție și a voltelor
Lecția 4	18	Notația înălțimilor de note în cheia sol
Lecția 5	20	Profilul melodic (repetare, direcție, mers treptat, salturi)
Lecția 6	22	Notația duratelor de: notă întreagă, doime, pătrime, optime și a pauzelor corespunzătoare
Lecția 7	24	Șaisprezecimea
Lecția 8	26	Legato de prelungire și de expresie
Lecția 9	28	Punctul de prelungire
Recapitulare	30	
Evaluare	30	

YMA SUMAC

1922–2008

Despre cântăreața peruviană se spunea că avea un ambitus (întinderea între cea mai gravă și cea mai acută notă pe care le poate cânta o voce) impresionant, de patru octave.

De la o vârstă fragedă a participat la emisiuni radio, a jucat în filme și a făcut înregistrări în toată America de Sud.

A ajuns în Statele Unite în anii 1940 și a cântat cu un mic grup de muzicieni și dansatori. Ea a jucat în mai multe filme și spectacole și a continuat să cânte până în anii 1990. Lansarea albumului ei *Voice of the Xtabay* a reprezentat debutul unei perioade de faimă care a inclus numeroase spectacole.

Ea a pretins că este un descendent al împăraților incași și a purtat halate colorate cu fir de aur și argint pentru a transmite imaginea unei prințese. Se numără printre artiștii care au primit o stea pe Hollywood Walk of Fame.

Cântul vocal

Observ

Recapitulez

Pentru a cânta corect, este nevoie să respectăm următoarele reguli:

- 1 Spatele trebuie să fie drept pentru o respirație corectă.
- 2 Inspirăm adânc pe nas, expirăm lent pe gură, având grijă să ne ajungă aerul pentru a termina versul sau fraza muzicală.
- 3 Respirăm, de regulă, doar când întâlnim pauze sau la sfârșitul versurilor.
- 4 Gura se deschide ca un oval pe verticală.
- 5 Cuvintele trebuie pronunțate clar, pentru a fi înțelese.

Descopăr

Cântul vocal se poate executa: **a.** individual; **b.** în grup (2, 3 sau 4 persoane); **c.** în cor.

Înainte de a cânta, trebuie să facem câteva exerciții de încălzire a vocii. Acestea se numesc **vocalize** și au rolul de a exersa respirația, emisia, dicția și intonația, necesare unui cântat frumos.

Respirația trebuie să se producă fără zgomot și fără a fi vizibilă.

Emisia sunetelor se face cu gura ușor rotunjită pe verticală. De reținut este faptul că, în funcție de stilul muzical pe care îl cântăm (pop, rock, jazz, muzică cultă), emisia sunetelor vocale poate fi diferită.

Dicția reprezintă pronunțarea corectă și clară a cuvintelor din textul cântat.

Intonația este emiterea sunetelor la înălțimea lor corectă. Atunci când cântăm în grup sau în cor, pentru a avea o bună intonație, interpreții trebuie să se asculte între ei, pentru a fi pe același ton cu ceilalți membri.

Corul este condus de un dirijor. Acesta dă tonul pentru începutul cântecului, iar prin gesturi specifice, dă semnalul de debut și are grijă ca toți membrii corului să cânte împreună.

Rețin

Indiferent de varianta în care interpretăm o lucrare vocală (individual, în grup sau în cor), trebuie să ținem cont de respirație, emisie, dicție și intonație.

Înainte de a cânta, ne încălzim vocea cu ajutorul vocalizelor. În timp ce cântăm în cor, suntem atenți la dirijor pentru a prelua tonul și pentru a începe să cântăm toți deodată.

Aplíc

- 1 Efectuează următoarele exerciții pentru a-ți exersa dicția:
 - a Este pestriță prepelița pestriță, dar mai pestriți sunt puii prepeliței pestrițe.
 - b Domnule Dudău, dă-mi două dude din dudul dumitale de dincolo de drum.

- c Șoricel șerpuleț, / Șade-n vârful de ruguleț. / Rug rupe, rug rume-gă, / Rume-gătură de rug înghite.
- 2 Realizează următoarele vocalize împreună cu colegii, după tonul dat de profesor:
- a Această vocaliză te va ajuta să emiți corect vocalele. Vocalele „a” poate fi înlocuită, pe rând, cu celelalte vocale.

- b Următoarea vocaliză îți exersează respirația și intonația. Respirația este permisă doar la finalul vocalizei, deci ai mare grijă la volumul de aer pe care îl expiri!

- 3 Cântă, împreună cu colegii de clasă, cântecul de mai jos, ținând cont de toate regulile specifice cântului vocal și ale interpretării în cor a unei lucrări muzicale. După ce ați învățat cântecul, îl puteți interpreta astfel: fiecare strofă va fi cântată de o grupă de elevi, iar refrenul, de toată clasa.

Cântă

Muzică și versuri: Alexandru Pașcanu

Moderato
f (bătăi din palme)

1. Te-ai tre - zit? cân - tă! Spa - lă - te și cân - tă! Ai mân - cat?
 Ve - sel ești? Cân - tă! Ai ne - ca - zuri? Cân - tă! Când te joci,
 2. La o - raș, cân - tă! Și la ța - ră, cân - tă! Sus pe munți,
 Ci - ne - i bun cân - tă! Cân - tă și te - n - cân - tă; Cei cu - minți

Cân - tă! Cân - tă și pe drum! Noi cân - tăm cu drag, Tra, la, la, la,
 cân - tă! Cân - tă și a - cum!
 cân - tă! Și pe li - to - ral.
 cân - tă Cât mai mu - zi - cal.

la, la, la, Vrem să fi - e mu - zi - cal, Tra, la, la, la, la, Noi sun -
 tem vo - ioși, Să - nă - toși și fru - moși Pen - tru că
 da, da, da Știm fru - mos cân - ta.
 (bătăi din picior)

ȘTIAI CĂ...

O curiozitate legată de vocea noastră este că nu ne putem percepe vocea decât din interior și nicio dată așa cum este auzită de ceilalți. De aceea, atunci când ascultăm o înregistrare a propriei voci, avem surpriza – nu întotdeauna plăcută – de a o descoperi foarte diferită, iar acest lucru ne dă sentimentul straniu că nu am fi noi.

Pe baza felului în care sună vocea unei persoane, se pot decoda cu mare exactitate starea de spirit, personalitatea, vârsta, nivelul de educație. Stresul, furia, sentimentele negative sunt exprimate, de regulă, cu o voce mai înaltă, sacadată, în timp ce melancolia, tristețea se pronunță într-un registru grav, cu un debit lent.

AUDIȚIE

- Yma Sumac, *Gopher Mambo*
- *Paparuda*, interpretată de Corul de Copii Radio, compozitor Dan Voiculescu
- Pentatonix, *Carol of the Bells*

Cântul instrumental

Observ

Recapitulez

Amintește-ți ce tipuri de instrumente muzicale ai învățat sau ai ascultat: cu coarde, de suflat, cu clape (claviatură) și de percuție.

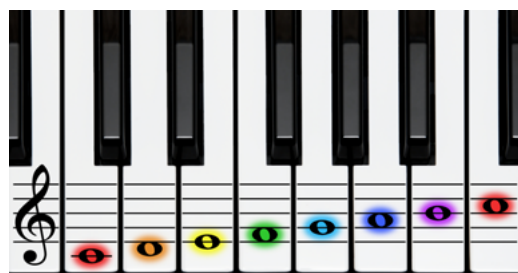
O lucrare muzicală poate fi cântată cu vocea, cu un instrument muzical sau vocal-instrumental.

Descopăr

Instrumentele cu claviatură

Claviatura este alcătuită din clape de culoare albă și neagră. Cele negre alternează în grupuri de 2 și 3, iar înaintea fiecărui grup de două clape negre se află nota DO. În funcție de aceasta poți calcula și celelalte note. Cel mai cunoscut instrument cu claviatură este pianul. În centrul claviaturii pianului se află nota do_1 .

Spre dreapta claviaturii notele sunt din ce în ce mai înalte (acute), iar spre stânga sunt din ce în ce mai joase (grave).

Degetele ambelor mâini vor fi nume-rotate de la 1 la 5 începând cu degetul mare până la cel mic, iar în partitură se va nota cu ce deget vom apăsa clapele pentru a cânta ușor.

Pentru orele de educație muzicală poți folosi clavieta, un instrument muzical de suflat cu claviatură care sună asemănător cu acordeonul. Pentru a acționa clapele, se folosește doar mâna dreaptă, iar sunetul se produce prin suflarea aerului în instrument. Poate reda mai multe sunete deodată dacă apeși mai multe clape.

De asemenea, poți folosi pe tabletă sau telefon o aplicație gratuită de pian virtual.

Instrumentele de percuție

Aceste instrumente au de cele mai multe ori rolul de acompaniament ritmic. Sunetele se produc prin lovire, scuturare sau agitare a instrumentului muzical.

Tamburina are forma unei tobe mici, portabile, cu pielea întinsă pe o singură parte, cu elemente metalice (discuri, clopoței) pe margine, care produce sunete prin lovire sau agitare în aer. Este foarte des folosită în muzica de dans din țări precum Spania, Italia sau în Orient.

Maracasul este un instrument de percuție confecționat din nucleu de cocos umplută cu semințe, nisip sau orez, la care se atașează un mâner. Se folosește în general în pereche, iar sunetul se produce prin agitare. Este folosit, în special, de către cântăreții de muzică latino-americană.

DINU LIPATTI

1917–1950

Pianist, compozitor și pedagog român, ales membru post-mortem al Academiei Române (1997). Crescut într-o familie cu tradiție muzicală, i s-au recunoscut și cultivat din fragedă copilărie înclinațiile muzicale. A studiat sub îndrumarea exigentei profesoare de pian Florica Musicescu. În 1936 își începe cariera de pianist concertist cu o serie de concerte în Germania și Italia, reputația sa continuând să crească cu fiecare apariție în public. La începutul celui de-al Doilea Război Mondial, Lipatti revine la București, unde dă recitaluri de pian ca solist sau acompaniindu-l pe George Enescu.

Aplic

- 1 Realizați următorul exercițiu ritmic folosind tamburinele și maracasele pe care le-ați confecționat urmând instrucțiunile de la rubrica *Portofoliu*.

Maracas

Tamburină

- 2 Interpretați vocal și la un instrument cu claviatură (pian, clavietă, pian virtual) cântecul *Pianistul*. După ce l-ați învățat, profesorul împarte clasa în grupe și veți interpreta cântecul, adăugând acompaniamentul instrumentelor de percuție la indicațiile profesorului sau creat de tine.

Pianistul

Muzică și versuri: Mariana Magdalena Comăniță

1. Vreau să fiu un pi - a - nist să fiu a - pla - u - dat,
Vreau să fiu ma - re ar - tist să _____ fiu a - pre ci - at.
2. Am să dau con - cer - te mul - te Și - am să cânt fru - mos
Sce - na es - te pen - tru mi - ne _____ Am să fiu fai - mos.

Do Re Mi Fa Sol La Si Do Do Si La Sol Fa Mi Re Do

1. No - te - le le - am în - vă - țat Mai am mul - te de cân - tat.
2. Cred că voi mai e - xer - sa Și alt cân - tec voi cân - ta.

- 3 Interpretați cântecul *Cântă*, pagina 13, folosind instrumentele de percuție în locul bătăilor din palme și din picioare, conform indicațiilor profesorului.
- 4 Ascultați piesa *Mr Tambourine Man* interpretată de Bob Dylan și acompaniați cântecul cu tamburina sau maracasul.

PORTOFOLIU

Este foarte ușor să înveți să cânti la maracas, de aceea poți să îți confecționezi unul din materiale pe care le ai la îndemână pentru a-l putea folosi la orele de educație muzicală. Iată ce trebuie să faci:

- 1 Uplete cu boabe de orez sau fasole un ou de plastic rămas de la ciocolata preferată, apoi sigilează deschiderea folosind scotch sau o bandă adezivă colorată.
- 2 Ia două linguri de plastic sau de lemn pe care le lipești cu bandă adezivă față în față, după ce ai pus între ele oul de plastic.

Caută sugestii și pentru confecționarea unei tamburine. Astfel vei avea încă un instrument pe care-l poți folosi la acompanierea cântecelor din manual.

ȘTIAI CĂ...

- Disneyland se poate lăuda cu cea mai mare tobă care a existat vreodată. Diametrul acestei tobe uriașe este de 30,15 m, iar greutatea de 204 kg. Pentru a fi mutată este necesar un utilaj.
- Cel mai vechi pian cunoscut și conservat până în prezent este adăpostit astăzi de Muzeul Kraus din Florența. Este, de fapt, un pianoforte, construit la Florența, în Italia, în anul 1720, de către Bartolomeo Cristofori.
- Cea mai mică vioară din lume măsoară doar 13 cm. Ea a fost construită de britanicul B. Pollard.

- Wolfgang Amadeus Mozart, *Sonata pentru pian nr. 16*, „*Sonata facile*”
- Bob Dylan, *Mr Tambourine Man*
- Georges Bizet, *Aragonaise din Suita Carmen nr. 1*
- Dinu Lipatti, *Concertino în stil clasic pentru pian și orchestră de cameră, op. 3*

Portativ, cheie, notația semnelor de repetiție și a voltelor

DUMITRU D. STANCU

1915–2005

Compozitor, profesor, dirijor și folclorist român cu o bogată activitate legată de educația muzicală a copiilor și a oamenilor de la sate. Absolvent al Academiei Regale de Muzică și Artă Dramatică din București, studiază cu mari nume ale muzicii românești precum Ioan D. Chirescu, Mihail Jora, Constantin Brăiloiu ș.a. A compus muzică pentru copii, lucrări corale, instrumentale și vocal-instrumentale, în care a valorificat folclorul românesc din zona județelor Teleorman și Vrancea.

A realizat cea mai amplă culegere de folclor din țara noastră, *Pe deal la Teleormănel*. Cel mai cunoscut cântec din creația sa este *Povestea unui ciobănaș*.

DICȚIONAR

Volta (it.) = dată
Ex.: *prima volta* = prima dată; *seconda volta* = a doua oară.

Observ

Ariciul

Din folclorul copiilor

Allegro

Ci - ne-i pe că - ra - re Și-a - re în spi - na - re
Un ghem plin de a - ce? E-un a - rici, dă-i pa - ce!

Recapitulez

- 1 Ce este portativul?
- 2 Cum numerotăm liniile portativului?
- 3 Unde scriem cheia sol?
- 4 De pe ce linie a portativului începem să scriem cheia sol?

Descopăr

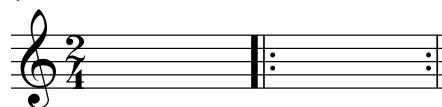
Portativul reprezintă spațiul pe care scriem notele muzicale. Acestea se pot scrie atât pe liniile, cât și între liniile portativului, dar și pe linii ajutătoare sub linia I sau deasupra liniei a V-a.

Cheia sol este cea care ne oferă un reper în citirea notelor muzicale, indicând locul notei sol, pe linia a doua a portativului.

Semnele de repetiție și voltele sunt semne de prescurtare a scrierii muzicale. Acestea sunt folosite atunci când un fragment muzical se repetă, pentru a nu fi scris de două ori. Semnele de repetiție indică repetarea identică a unui fragment muzical. Se scriu sub forma: linie groasă-linie subțire-două puncte.

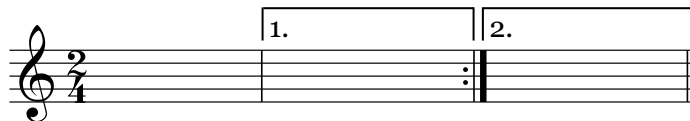

Se repetă de la începutul cântecului.

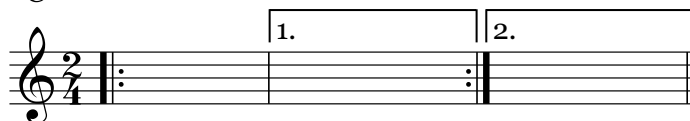

Se repetă fragmentul aflat între semnele de repetiție.

Voltele se utilizează în combinație cu semnele de repetiție atunci când un fragment repetat are final diferit. Se scriu sub forma unor paranteze drepte deasupra portativului.

Se cântă *volta 1*, se repetă de la început, iar când ajungem din nou la *volta 1*, sărim peste ea și cântăm *volta 2*.

Se repetă fragmentul dintre semnele de repetiție până la *volta 1*; la repetiție se va cânta *volta 2*.

Rețin

Portativul, cheia sol, semnele de repetiție și voltele sunt elemente de scriere muzicală. Cu ajutorul acestora putem nota lucrările muzicale.

Notația muzicală, așa cum o cunoaștem astăzi, a apărut în Italia, în secolul al XI-lea, și s-a îmbunătățit constant, de aceea majoritatea termenilor sunt în limba italiană.

Aplic

Mândru-i jocul hațegana

(după auz)

prelucrare Gheorghe Șoima după o melodie populară

Allegretto

1. Mân - dru-i jo - cul ha - țe - ga - na, Tra, la, la, la, la, la, la, la,
 2. 'Na - in - te și pe sub mâ - nă, Tra, la, la, la, la, la, la, la,

Nu-mai să iei bi - ne sea-ma. Tra, la, la, la, la, la.
 Să tot joci o săp - tă - mâ - nă. Tra, la, la, la, la, la.

Refren:

Tra, la, la, la, la, la, la, Tra, la, la, la, la, la, la,

Tra, la, la, la, la, la, la, Mân - dră-i ha - țe - ga - na.

Paparuda

(după auz)

Muzica: D.D. Stancu

1. Hai - da, pa - pa - ru - de - le Pa - pa - ru - de - le, le, le! (bătăi din palme)
 Să des - cu - iem plo - i - le Pa - pa - ru - de - le!

Să cur - gă și - roa - ie - le Pa - pa - ru - de - le, le, le! (bătăi din palme)
 Să u - de gră - di - ni - le Pa - pa - ru - de - le!

- 1 Interpretează *Mândru-i jocul hațegana* și identifică semnele de repetiție din acest cântec.
- 2 Cântă, împreună cu clasa, după modelul profesorului, cântecul *Paparuda* de Dumitru D. Stancu.
- 3 Identifică în cântec semnele de repetiție și voltele și explică efectul lor.
- 4 Creează un acompaniament la tamburină pentru cântecele interpretate.
- 5 Ce observi la melodia fiecărui vers al cântecului *Ariciul*? Cum am putea scrie altfel cântecul?
- 6 Ascultă lucrările muzicale propuse pentru audiție și remarcă fragmentele care se repetă.

ȘTIAI CĂ...

- *Paparuda* este o veche divinitate locală a ploii fertilizante din mitologia românească, pe care grupurile de copii și, ulterior, de femei o invocă printr-un ritual în lunile de vară, pe timp de secetă.

- *Hațegana* este un dans popular românesc, în ritm alert, răspândit în sudul Transilvaniei, care se joacă în perechi.
- *Bolero* este o lucrare compusă de compozitorul francez Maurice Ravel, în care două teme muzicale se repetă de 9 ori fiecare, la diverse instrumente din orchestră.

- Dumitru D. Stancu, *Povestea unui ciobănaș*
- Maurice Ravel, *Bolero*
- Astor Piazzolla, *Libertango*

LUDWIG VAN BEETHOVEN

1770–1827

Unul dintre cei mai mari compozitori din istoria muzicii.

Tatăl său, care era cântăreț, a fost primul său profesor.

La vârsta de douăzeci de ani, Beethoven s-a mutat la Viena, unde și-a petrecut restul vieții. La 25 de ani, era renumit pentru măiestria sa ca pianist, apoi și-a câștigat renumele de mare compozitor, primind o sumă de bani ca rentă lunară pentru a rămâne la Viena.

La 25 de ani, Beethoven a început să-și piardă, treptat, auzul. La 27 de ani auzea un țuiet permanent, iar la 46 de ani era deja complet surd. Chiar dacă nu mai putea auzi, nu a renunțat să compună, creând capodopere.

Este celebru pentru cele nouă simfonii ale sale, dar a scris și multe alte genuri de muzică: muzică de cameră și corală, muzică pentru pian, cvartete de coarde și o operă.

Notația înălțimilor de note în cheia sol

Observ

Cântecul notelor

Muzică și versuri: Mariana Magdalena Comăniță

Șap-te no-te mu-zi-ca-le noi am în-vă - țat
Și în lu-mea mi-nu-na-ta___

mu-zi-ci-am in - trat.

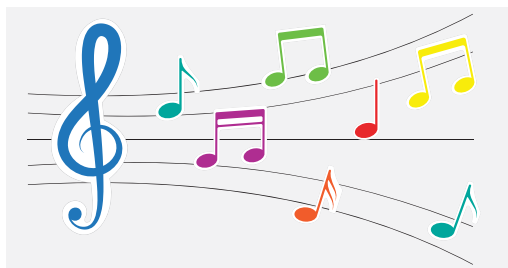
Sol e che ia tu-tu-ror, La su-nă la di-a-pa-son,
Iar când to-nul am pri-mit, La cân-tat am___

și por-nit.

Recapitulez

- Câte note muzicale cunoști?
- Care sunt denumirile lor?
- Unde scriem notele muzicale?
- Care este semnul care ne oferă cheia citirii notelor muzicale?

Descopăr

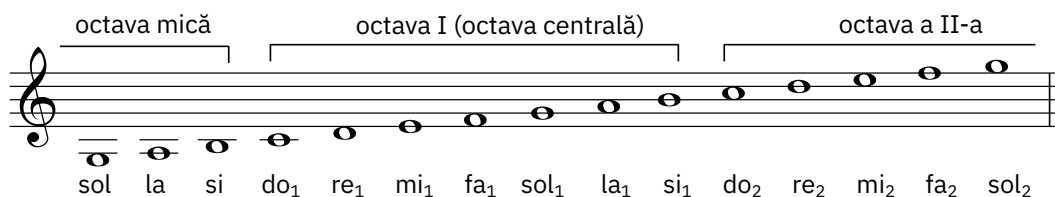
Notele muzicale sunt reprezentarea grafică a înălțimii sunetelor muzicale. În funcție de poziția notei pe portativ, ne putem da seama de înălțimea sunetului. Pentru a nota toate sunetele cu doar șapte note muzicale, acestea se împart în octave, așa cum se poate observa în imaginea de mai jos.

Cheia sol ne indică locul notei sol din octava I, pe cea de-a doua linie a portativului. În funcție de aceasta, vom ști să citim și celelalte note muzicale în cheia sol.

Dacă așezăm notele muzicale în ordinea înălțimii, vom obține o scară muzicală.

Până la nota si_1 , notele muzicale se scriu cu codițele în sus, iar de la nota do_2 , se scriu cu codițele în jos, așa cum puteți observa în **Cântecul notelor**. Nota si_1 se poate scrie și cu codița în jos dacă după ea urmează note mai înalte.

Tabloul notelor muzicale

Rețin

Cu ajutorul notelor muzicale putem nota pe portativ înălțimea sunetelor. Cu cât nota este poziționată mai sus pe portativ, cu atât sunetul este mai înalt. Două note muzicale cu aceeași denumire pot determina sunete diferite, dacă fac parte din octave diferite.

Aplic

Barbu Lăutaru

(după auz)

Moderato
mf

1. Eu sunt Bar-bu Lă - u - ta - ru' Sta - ros - te - le și cob - za - rul,
2. Cob - za mea a fost ves - ti - tă, Veac în - treg a fost cin - sti - tă
3. Dragi bo - ieri de lu - me no - uă, Zi - ua bu - nă vă zic vo - uă!

Ce-am cân - tat pe la dom - nii Și la mân - dre cu - nu - nii.
De bo - ie - rii de pe - a - ici, Ba chiar și de ve - ne - tici.
Eu mă duc mă pră - pă - desc Ca un cân - tec bă - tră - nesc.

Fantezie pentru pian, cor și orchestră

fragment

Muzica: Ludwig van Beethoven

Allegretto

1. Bun ve - nit ră - su - nă a - le pă - cii cal - de me - lo - dii Nori pe
cer se mai a - du - nă și în

piept ne - li - niș - tiri, Dar o ar - tă no - uă - n - vi - e, Proas - păt cân - tec și nou

joc, Ti - ne - reas - că măr - tu - ri - e, A - de - văr și grai de foc.

1 Scrie în caiet notele muzicale indicate deasupra portativului de mai jos.

mi₂ do₁ la sol₁ re₂ fa₂ si do₂

2 Citește notele cântecelor **Barbu Lăutaru** și **Fantezie pentru pian, cor și orchestră**.

3 Interpretează cântecul de mai sus. Spune care dintre ele folosește sunete înalte și care folosește sunete mai joase. Explică legătura dintre poziția notelor pe portativ și înălțimea sunetelor.

4 Copiază în caiete **Barbu Lăutaru**, scriind notele cu o octavă mai sus.

5 Interpretează cântecul **Barbu Lăutaru** cu acompaniament de tamburină, după indicațiile din partitură.

6 Ascultă lucrările propuse pentru audiere și spune ce îți sugerează fiecare. Explică ce rol are înălțimea sunetelor în fiecare lucrare audiată.

ȘTIAI CĂ...

Primele note muzicale s-au numit *neume* și erau semne diferite de cele de astăzi.

La început, portativul a avut o singură linie, reprezentând nota fa. Din nevoia de a nota cântecele religioase, călugării catolici din secolul al IX-lea au dezvoltat notația muzicală. Cel căruia i se datorează portativul cu cinci linii, denumirile notelor muzicale și notația muzicală modernă a fost călugărul Guido d'Arezzo.

AUDIȚII

- Ludwig van Beethoven, *Fantezie pentru pian, cor și orchestră*
- Camille Saint-Saëns, *Elefantul* din *suita Carnavalul animalelor*
- Grigoraș Dinicu, *Ciocârlia*

Profilul melodic (repetare, direcție, mers treptat, salturi)

ADA MILEA

n. 1975

A absolvit Universitatea de Artă Teatrală din Târgu Mureș, secția Actorie. A fost angajată a Teatrului Național din Târgu Mureș, apoi a devenit artist independent. A avut numeroase concerte în țară și în străinătate, iar în anul 2002 a colaborat cu Cirque du Soleil (Canada). A colaborat cu mari regizori pentru muzica unor spectacole de teatru. În interpretările sale, muzica se îmbină cu teatrul, creând imagini sonore foarte sugesive, cu un limbaj unic în muzica românească.

Observ

Frunză verde dintre vii

(după auz)

După Titus Cerne

Allegretto
p

mf

Frun-ză ver-de din-tre vii, do-ru - le, Do-ru-le, de un-de vii, do-ru-
le? De la târg, de la Si - bii, do - ru - le,
De măi - cu - ța ce mai știi, do - ru - le?

Recapitulez

- 1 Care este legătura între poziția notelor pe portativ și înălțimea sunetelor cântate?
- 2 Peste câte note vom întâlni o notă cu aceeași denumire?
- 3 Care sunt cele trei octave din care am învățat să scriem note muzicale?

Descopăr

Melodia se formează din succesiunea sunetelor muzicale.

Dacă urmărim „desenul” notelor pe portativ sau dacă vom face un desen cu mâna în aer în funcție de mersul melodiei, vom realiza **profilul melodic**. Acesta poate fi de trei feluri:

- a Prin repetare
- b Ascendent – prin mers treptat
- c Ascendent – prin salt
- d Descendent – prin mers treptat
- e Descendent – prin salt

Pentru a compune o melodie frumoasă, profilul acesteia trebuie să fie cât mai variat, combinând tipurile de mai sus.

Profilul melodic este în strânsă legătură cu mesajul lucrării muzicale, așa cum se poate observa din lucrările interpretate sau audiate.

Rețin

Sunetele care compun o melodie se pot succeda prin repetare, mers treptat sau salt. Din această succesiune rezultă profilul melodic. Cu cât profilul melodic este mai variat, cu atât melodia va fi mai interesantă.

Aplic

Tărășelul
(după auz)

După George Breazul

Repejor ♩ = 90

1. Toți la dreap - ta și la stân - ga, Ve - seli să săl - tăm,
2. Hai ca fra - ții, mâ - nă - n mâ - nă, Ho - ra s - o - n - văr - tim,

Ro - mâ - neș - te, voi - ni - ceș - te, Ho - ra s - o ju - căm.
Ba - teți bi - ne și pă - mân - tul La joc să - l tre - zim.

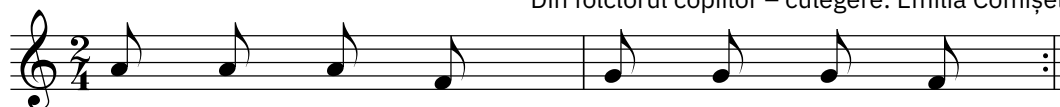
Refren:

A - șa - na - in - te, u - nu, doi, _ U - șor cu to - ții î - na - poi.

Ariciul

Din folclorul copiilor – culegere: Emilia Comișel

Pur - ce - luș cu - cu - ie mul - te,
Vii pe jos toc - mai din mun - te.

Treci prin a - pă, treci prin foc. Poc! Poc! Poc!

- 1 Interpretează cu toată clasa cântecele **Tărășelul** și **Ariciul**.
- 2 Citește notele muzicale ale cântecelor studiate și realizează profilul melodic al acestora, stabilind unde avem sunete repetate, mers treptat sau salt. Urmărește mersul melodiei, realizând un desen cu mâna în aer, în funcție de direcția sunetelor.
- 3 Identifică profilul melodic al lucrărilor audiate, menționând dacă este realizat prin sunete repetate, mers treptat sau salturi.

PORTOFOLIU

Ascultă albumul **Apolodor** compus de Ada Milea, pe textul poetului Gellu Naum. Identifică profilul melodic al părții tale preferate și realizează un desen după aceasta, ținând cont de mesajul versurilor.

ȘTIAI CĂ...

- Ne alegem cântecul preferat în funcție de un eveniment fericit cu care îl asociem fără să ne dăm seama.
- Muzica are efecte deosebit de benefice asupra tuturor organismelor vii. O muzică armonioasă ne va influența în mod pozitiv, pe când o muzică prea zgomotoasă sau mai puțin armonioasă va avea un efect negativ.
- Practicarea muzicii ne ajută să ne dezvoltăm sensibilitatea artistică, dar totodată ne sporește capacitățile intelectuale, deoarece ne antrenează și creierul.

AUDIȚII

- Georges Bizet, **Habanera** din opera **Carmen**
- John Williams, **Marșul imperial** (tema lui Darth Vader) din filmul **Războiul stelelor**
- Jacques Offenbach, **Galopul** din opera **Orfeu în Infern**
- Ada Milea, **La circ** din albumul **Apolodor**

Notația duratelor de: notă întregă, doime, pătrime, optime și a pauzelor corespunzătoare

DICȚIONAR

Canonul este compoziția muzicală cântată pe două sau mai multe voci care intră succesiv.

Ex.: În cântecul alăturat, prima voce începe să cânte, iar când aceasta ajunge în dreptul literei B, începe să cânte vocea a doua. Melodia se interpretează o singură dată de către fiecare.

ȘTIAI CĂ...

Fiecare nou element grafic care se adaugă notei înjumătățește valoarea acesteia. Dacă adaugi notei întregi un bețișor la dreapta sau la stânga, îi înjumătățești valoarea și obții o doime . Doimea colorată în mijloc devine pătrime . Dacă adaugi un steguleț pătrimii, obții o optime .

Momentele în care nu se cântă, echivalente ca durată valorilor de note învățate, poartă numele de pauze: pauza de notă întregă se scrie sub linia a patra a portativului , pauza de doime se scrie pe linia a treia , ca o pălărie așezată pe cap, pauza de pătrime se încadrează pe liniile 2,3 și 4 , iar pauza de optime între liniile 2 și 4 ale portativului .

Observ

Mergem în pădure

Muzică și versuri: Mirela-Larisa Matei

Moderato

A **B**

Hai! Hai! Mer - gem, mer - gem în pă-du-re, în pă-du-re,
 du-pă fragi și du-pă mu-re, du-pă fragi și du-pă mu-re, în pă - du - re,
 mer - gem. Hai! Hai! Hai! Hai! Mer - gem
 în pă - du - re. Mer - gem. Hai! Hai!

Recapitulez

Durata este calitatea sunetului de a fi mai lung sau mai scurt. Aceasta se măsoară în timpi muzicali.

Timpul este durata de referință.

Ritmul muzical ia naștere prin alăturarea duratelor sau a valorilor de note, precum și a pauzelor corespunzătoare acestora.

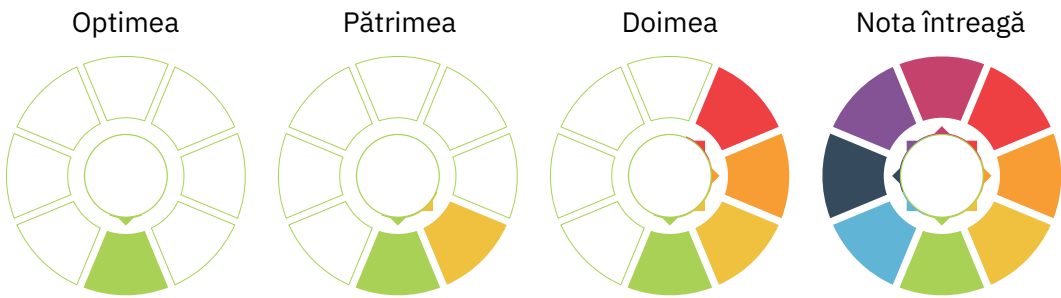
- 1 Ce durate muzicale cunoști?
- 2 Cum notezi pauzele echivalente duratelor muzicale cunoscute?
- 3 Dacă timpul (durata de referință) este pătrimea, câți timpi are o notă întregă? Dar o doime? Dar o optime?

Descopăr

Denumirea duratelor	Semnul grafic/diviziunea binară	Pauze	Nr. de timpi
Notă întregă			4 timpi
Doime			2 timpi
Pătrime			1 timp
Optime			½ timp

Rețin

Aplic

- 1 Citește ritmic cântecul *Mergem în pădure*, apoi solfegiază-l. Împarte colectivul clasei în două grupe și interpretați în canon cântecul învățat. Numește și notează în caiet duratele și pauzele identificate în cântec. Realizează un exercițiu ritmic cu patru dintre acestea.
- 2 Scrie în caiet câte 4 semne grafice pentru fiecare durată și pauză învățată.
- 3 Execută, împreună cu un coleg, exercițiul ritmic de mai jos. Puteți folosi vocea pronunțând silabele de sub durate, percuția corporală sau instrumentele realizate de voi pentru portofoliul propus la lecția a doua.

4 Ce durată poate fi x?

a $\text{♩} + x = \text{♩}$ b $\text{♩} + \text{♩} + x = \text{♩}$ c $\text{♩} - \text{♩} = x$

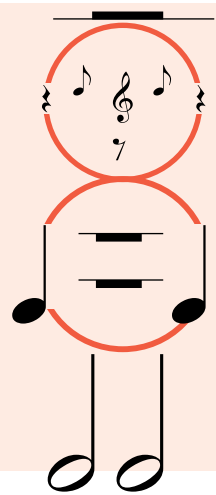
PORTOFOLIU

Îl mai ții minte pe Muzicel, personajul realizat din semne grafice muzicale?

Descrîe-l! Ce durate muzicale și ce pauze identifice la el?

Muzicel se simte singur și are nevoie de ajutorul tău să îi desenezi și alte personaje din semne grafice muzicale, pentru a-i ține companie. Realizează o poveste cu acestea.

Exemplu de personaje: Doimea, Fulgerică (pauza de pătrime), Pălăriuță (pauza de doime) etc.

ȘTIAI CĂ...

Termenul de ritm vine din grecescul *rythmos* și se referă la repetarea regulată a unei mișcări, a unui proces, a unei activități, a unor fenomene sau structuri din natură.

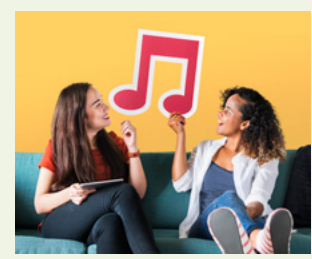
Cuvintele sunt purtătoare de ritm. Putem asocia duratele muzicale cu silabele cuvintelor în funcție de lungimea și accentul acestora.

Ex.:

Zbârrrrrrrrrr

Zbor sus, mai jos, sus,

O-mi-du-ța s-a as-cuns.

AUDIȚII

- Wolfgang Amadeus Mozart, *Mica serenadă*
- Jacques Offenbach, *Cancan* din opereta *Orfeu în infern*

ȘTIAI CĂ...

Ceasornicul este numele *Simfoniei nr. 101 în Re major* a lui Joseph Haydn. Aceasta face parte din cele 12 *Simfonii londoneze*.

Figurină Joseph Haydn la Muzeul de ceară Madame Tussauds din Viena

JOSEPH HAYDN

1732–1809

Compozitor austriac, reprezentativ pentru epoca clasică vieneză. El a compus un număr impresionant de lucrări muzicale variate, însă este considerat „părintele simfoniei clasice”, gen muzical pentru care a creat 104 opusuri.

Șaisprezecimea

Observ

Ceasul (canon)

Melodie germană

Recapitulez

- Enumeră valorile de note sau duratele muzicale cunoscute de tine.
- Care sunt semnele grafice ale duratelor muzicale învățate până acum?
- Cum se notează pauzele corespunzătoare duratelor muzicale învățate?

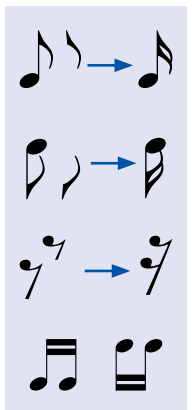

Descopăr

Ritmul muzical ia naștere în urma combinării duratelor sunetelor muzicale. Pentru a reda evenimente sonore mai rapide, este nevoie de durate mai scurte. Cea mai mică valoare de notă învățată până acum este **optimea**. De două ori mai mică decât aceasta este **șaisprezecimea**. Denumirea este dată de faptul că ea reprezintă a șaisprezecea parte dintr-o notă întreagă. Dacă un timp este egal cu o pătrime, șaisprezecimea este durata muzicală egală cu un sfert de timp.

Semnul ei grafic, precum și cel al pauzei corespunzătoare, se obțin prin adăugarea unui steguleț la semnul optimii și al pauzei de optime. Această notație se folosește, de obicei, în muzica vocală.

În muzica instrumentală întâlnim șaisprezecimile grupate și unite cu o linie orizontală.

Rețin

Șaisprezecimea ¼ timp

Optimea ½ timp

Pătrimea 1 timp

Doimea 2 timpi

Nota întreagă 4 timpi

Aplic

- 1 Ce durate muzicale observi în ultimul portativ al cântecului *Ceasul*? Descifrează ritmic partitura, solfează, apoi cântă cu versuri melodia.
- 2 Audiază *Rondo alla turca (Marş turcesc)*, partea a III-a din *Sonata pentru pian nr. 11* a lui Wolfgang Amadeus Mozart. Semnalizează, prin ridicarea mâinii, momentele în care apar şaisprezecimi.
- 3 Cântă, împreună cu colegii, cântecul *Zidarii*. După ce l-aţi învăţat, profesorul împarte colectivul clasei în două grupe. Grupa I va cânta ce este scris pe portativul 1, iar grupa a II-a, ce este scris pe portativul 2. Parcurgeţi toate etapele învăţării unui cântec: descifrare ritmică, solfegiere, cântare cu text.

Realizaţi descifrarea ritmică astfel:

- prin pronunţarea textului scris sub note;
- cu percuţie corporală (ex.: bătăi din palme);
- cu instrumente de percuţie improvizate din obiecte înconjurătoare: pixuri, bănci, ambalaje foşnitoare.

Zidarii

Versuri: Ion Brad

Muzica: Liviu Comes

Moderato

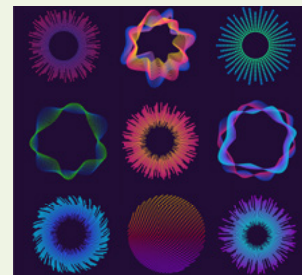
I Po-ca, po-ca! Po-ca, po-ca!
 II Po-ca, po-ca, po-ca! Po-ca, po-ca, po-ca!
 I 1. Un zi-dar, A-mân-doi sunt meş-teri mari.
 2. Con-stru-iesc pe Zi-duri ro-şii pân la cer.
 3. Zi-du-i sus, Şi a-co-pe-riş i-au pus.
 II doi zi-dari A-mân-doi sunt meş-teri mari.
 şan-ti-er, Zi-duri ro-şii pân la cer.
 tot mai sus Şi a-co-pe-riş i-au pus.

- 4 Dacă pătrimea reprezintă un timp, scrie rezultatul operaţiilor în număr de timpi.
Ex.: $d \ 4 \frac{1}{4}$ timpi.

a $\frac{1}{4} + \frac{1}{4} = \frac{1}{2}$ b $\frac{1}{4} + \frac{1}{2} = \frac{3}{4}$ c $\frac{1}{2} + \frac{1}{4} = \frac{3}{4}$ d $\frac{1}{2} + \frac{1}{4} = \frac{3}{4}$ e $\frac{1}{4} + \frac{1}{4} = \frac{1}{2}$ f $\frac{1}{4} + \frac{1}{2} = \frac{3}{4}$

PROIECT

Fiecare nume are propriul ritm. De exemplu, „Bogdan” sună așa: $\frac{1}{4} \frac{1}{4}$. Identifică, împreună cu colegii tăi, ritmurile pe care le au numele lor. Realizaţi o planşă cu acestea şi expuneţi în sala de curs. Realizaţi melodia clasei cu ritmurile găsite.

ŞTIAI CĂ...

Pasiunea pentru muzică a matematicianului român Dr. Dan Tudor Vuza a dus la elaborarea unor noi teorii ale structurilor ritmice. La Universitatea din Chicago este inclus, în cadrul lecţiilor de matematică muzicală, un capitol special numit „Canoanele ritmice ale lui Vuza”. Proprietăţile matematice ale structurii muzicii au fost valorificate de oameni de ştiinţă care au construit algoritmi complecşi de calcul, cu ajutorul cărora s-au realizat programe computerizate; acestea transformă muzica în imagini caleidoscopice sau structuri geometrice în continuă mişcare.

AUDIȚII

- Wolfgang Amadeus Mozart, *Sonata pentru pian nr. 11*, partea a III-a, *Rondo alla turca (Marş turcesc)*
- Johannes Brahms, *Dans ungar nr. 5*
- Georges Bizet, *Preludiu (Les Toreadors)* din opera *Carmen*
- Joseph Haydn, *Simfonia nr. 101, Ceasornicul*

ȘTIAI CĂ...

Legato este un cuvânt provenind din limba italiană, care înseamnă „legat, prins împreună”. Termenul cu înțeles opus este *staccato*, care înseamnă „separat” și ne arată că notele trebuie să fie bine articulate, separate una de cealaltă.

IOAN DUMITRU
CHIRESCU

(1889–1980)

Compozitor și dirijor de cor român, autor a peste patru sute de piese corale, multe dintre ele având ca inspirație folclorul românesc.

ȘTIAI CĂ...

Concertul pentru vioară și orchestră, op. 64 este unul dintre cele mai renumite concerte pentru vioară și orchestră, reprezentând și ultima lucrare pentru solist și orchestră simfonică compusă de Felix Mendelssohn-Bartholdy. Frumusețea lucrării este dată și de nenumăratele fragmente în care apare *legato de expresie*.

Legato de prelungire și de expresie

Observ

Doruleț, dorulețule

Prelucrare: Ioan D. Chirescu

Allegretto

1. Frun-zu-li-ță, frun-za mea Do-ru-leț, do-ru-le-țu-le,
2. Du pă-du-rii, du-l în zbor

Vân-tul când m-o le-gă-na Do-ru-leț, do-ru-le-țu-le
Cân-te-cul de drag și dor

1.
Do-ru-leț, do-ru-le-țu-le, Do-ru-leț, do-ru-le-țu-le

2.
le, I-ha! Do-ru-leț, do-ru-le-țu-le.

Recapitulez

Care sunt valorile de note sau duratele muzicale învățate până acum? Dacă un timp este egal cu o pătrime, câți timpi durează fiecare dintre celelalte valori de note?

Descopăr

În cântecul *Dorulețul* al lui Ioan D. Chirescu, sub notele din pasajele încadrate în chenar roșu, apare un semn ca un arc sau ca un zâmbet. Acesta se numește *legato* și unește sunetele, așa cum zâmbetele unesc oamenii. Dacă notele sunt scrise în partea de sus a portativului, semnul pentru *legato* arată ca un zâmbet întors.

El poate fi folosit pentru a prelungi durata unei note, chiar și după bara de măsură, atunci când acesta se află între două note cu aceeași înălțime, caz în care se numește *legato de prelungire* sau *legato de durată*. Se articulează doar prima notă care va cumula și durata celei de a doua. De exemplu:

O altă situație în care întâlnim *legato* este atunci când el unește două sau mai multe note cu înălțimi diferite și poartă numele de *legato de expresie*. Această indicație de interpretare care arată că sunetele se succed fără întrerupere, adică se cântă legat, se găsește atât în muzica vocală, cât și în cea instrumentală.

Rețin

Legato de prelungire
- unește note cu aceeași înălțime -

Legato de expresie
- unește note cu înălțimi diferite -

Aplic

- 1 Învăță cântecul *Dorulețul*, respectând etapele corespunzătoare.
- 2 Identifică, în partitură, tipul fiecărui *legato*. Argumentează răspunsul tău, prezentând asemănările și deosebirile dintre *legato* de expresie și *legato* de durată sau de prelungire.
- 3 Procedeează în mod asemănător cu cântecul de mai jos.
- 4 Interpretează cântecul *Zâmbete pe portativ*, executând, cu ajutorul percuției corporale, intervențiile ritmice de deasupra portativului.
- 5 Citește cu atenție versurile cântecului de mai jos. Notează, pe două coloane separate, versurile care vorbesc despre cele două tipuri de *legato*.

Zâmbete pe portativ

Muzică și versuri: Mirela-Larișa Matei

Allegro

Oa-re știți? Le - ga-to-i un cu-vânt i - ta - li - an, Mi-a
 ra-tă cum să cânt eu la pi - an Un su-net când mai a - re de cân-
 tat Pe - ni - ța mea le - ga-to-a de - se - nat. Des-pre
 ce fel de le - ga - to, cu drag, eu v-am cân- tat? De ex-
 pre - si - e și de du - ra - tă, a răs-puns un ta - len - tat.

- bătăi din palme - pocnituri din degete

PROIECT

Realizează o fișă de audiție pentru lucrarea *Concertul pentru vioară și orchestră în mi minor*, opus 64, completând următoarele rubrici:

- a denumirea lucrării;
- b numele compozitorului;
- c impresiile tale, în urma audiției, referitoare la rolul pe care îl are *legato* în frumusețea și expresivitatea lucrării.

FELIX MENDELSSOHN-BARTHOLDY**1809–1847**

A fost un compozitor și dirijor german din perioada Romantismului. Adesea este considerat cel mai celebru copil minune după Wolfgang Amadeus Mozart. Prima apariție publică în calitate de interpret a fost la vârsta de 9 ani, iar prima lucrare, un cvartet pentru pian, a compus-o în jurul vârstei de 13 ani.

FESTIVALUL GEORGE ENESCU RECOMANDĂ

Felix Mendelssohn-Bartholdy, *Concert pentru vioară și orchestră în mi minor*, op. 64 (Orchestra Filarmonicii Regale din Londra)

ȘTIAI CĂ...

Yellow Submarine este al zecelea album al trupei The Beatles, album care a servit drept coloană sonoră pentru filmul cu același nume.

Trupa britanică The Beatles este una dintre cele mai faimoase grupuri din istoria muzicii rock. A avut o mare influență asupra evoluției fenomenului rock al secolului XX. Membrii trupei erau: John Lennon (vocal, chitară ritmică), Paul McCartney (vocal, chitară bas), George Harrison (chitară solo) și Ringo Starr (baterie).

FESTIVALUL GEORGE ENESCU RECOMANDĂ

Joseph Haydn, *Concert pentru violoncel și orchestră nr. 1 în Do major* (Orchestra de Cameră Radio România)

Punctul de prelungire

Observ

Yellow Submarine

Paul McCartney / John Lennon

In the town where I was born, lived a man who sailed the
În o - ra - șul meu na - tal lo - cu - ia un ma - ri -

sea And he told us of his life In the land of sub-ma
nar. Po-ves - tea din via-ța sa în țî - nu - tul sub-ma

rines. We all live in the yel - low sub - ma - rine,
rin. Toți tră - iam în - tr-un gal - ben sub - ma - rin,

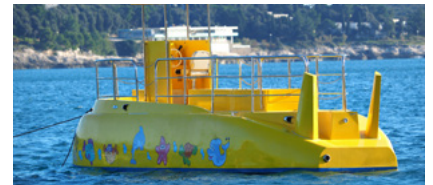
1. yel - low sub - ma - rine, yel - low sub - ma - rine. yel - low sub - ma - rine.
gal - ben sub - ma - rin, gal - ben sub - ma - rin, gal - ben sub - ma - rin.

2.

Recapitulez

Ce raporturi de durată sunt între valorile de note cunoscute de tine? Ce semne de prelungire a duratelor muzicale recunoști în cântecul de mai sus?

Descopăr

În cântecul *Yellow Submarine* sunt încadrate cu roșu două durate care au în dreapta lor un punct. Rolul acestui punct este de a prelungi durata unei note cu jumătate din valoarea sa. Tocmai de aceea, poartă denumirea de **punct de prelungire**. Dacă un timp este egal cu o pătrime, numărul timpilor pentru fiecare durată cu punct va fi:

Nota întregă cu punct $\overset{\cdot}{\circ} = \circ - 6$ timpi; doimea cu punct $\overset{\cdot}{\text{d}} = \text{d} - 3$ timpi;

pătrimea cu punct $\overset{\cdot}{\text{p}} = \text{p} - 1 \frac{1}{2}$ timp; optimea cu punct $\overset{\cdot}{\text{o}} = \text{o} - \frac{3}{4}$ timpi.

Folosind punctul de prelungire, obținem ritmuri noi, punctate care dau un impuls și o dinamică aparte mișcării. În acest fel se pot exprima stări de bucurie, exuberanță, vioioșie, strălucire sau precipitare, se poate acumula tensiune ori se poate detensiona discursul muzical.

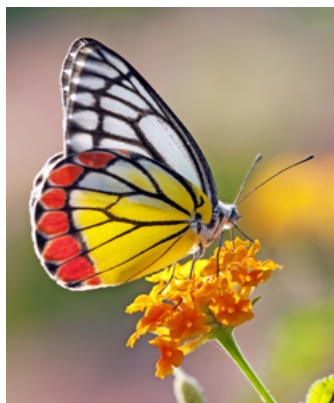
Rețin

Punctul așezat la dreapta unei note prelungeste durata acesteia cu jumătate din valoarea sa și se numește punct de prelungire.

Aplic

- 1 Identifică, în cântecul *Yellow Submarine*, tipurile de *legato* existente și numește-le. Încercuiește duratele cu punct, apoi rescrie-le folosind *legato* de prelungire.

Ex.:

- 2 Parcurge etapele de învățare ale unui cântec, apoi interpretează *Yellow Submarine* împreună cu colegii din clasă. Realizează un ritm care să conțină durate cu punct și pe care să îl folosești la acompanierea cântecului.
- 3 Audiază aria din opera *Nunta lui Figaro* compusă de Wolfgang Amadeus Mozart, apoi învață fragmentul prezentat în manual, respectând etapele de învățare. Prin folosirea cărui element reușește compozitorul să exprime zborul jucăuș al fluturașului?

Localizează în partitură și numește notele care au durate cu punct, apoi rescrie cântecul de mai jos eliminând punctul de prelungire. Cântă melodia nou obținută. Compară cele două variante și exprimă-ți părerea în legătură cu rolul punctului de prelungire în muzică.

Arie din opera *Nunta lui Figaro*

Muzica: Wolfgang Amadeus Mozart

Allegretto

Nu mai ești flu-tu-ra-șul din soa-re, Ca-re zboa-ră din floa-re în
floa-re, Flu-tu-raș, nu mai ai a-ri-pioa-re, Dom-nul
con-te țî le-a re-te-zat. Flu-tu-zat.

PORTOFOLIU

Audiază celebra temă din baletul *Lacul lebedelor* al lui Piotr Ilici Ceaikovski. Semnalizează, prin ridicarea mâinii, momentele în care consideri că apar durate cu punct.

Realizează o fișă de audiție pentru un fragment din acest balet, completând următoarele rubrici:

- a denumirea lucrării;
- b numele compozitorului;
- c impresiile tale, în urma audiției, referitoare la rolul pe care îl au duratele punctate în frumusețea și expresivitatea lucrării. Imaginează-ți cum ar suna tema fără duratele cu punct, apoi ascultă iar fragmentul.

PIOTR ILICI
CEAIKOVSKI

1840–1893

Compozitor rus din perioada Romantismului, autor al unor bine-cunoscute lucrări de balet printre care se numără și *Lacul lebedelor*. Alături de acestea, mai putem aminti și valoroase lucrări în genul simfoniei, al operei și al muzicii de cameră.

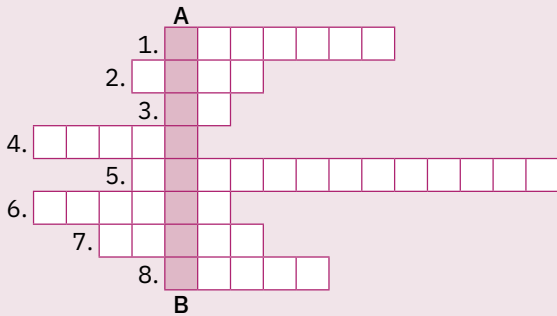
AUDIȚII

- Piotr ilici Ceaikovski, *Lacul lebedelor* (tema principală)
- Wolfgang Amadeus Mozart, *Sonata în Do Major*
- The Beatles, *Yellow Submarine*
- Ludwig van Beethoven, *Menuet nr. 2 în Sol Major*
- Richard Wagner, *Marș nupțial din opera Lohengrin*
- Joseph Haydn, *Concert pentru violoncel nr. 1 în Do Major*

Recapitulare

I Completează, pe caiet, rebusul următor:

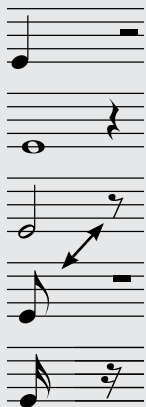

A-B Cinci linii paralele pe care se scriu notele muzicale

1. Valoare de notă care durează un timp
2. Reprezentarea grafică a sunetului muzical
3. Notă care se scrie sub prima linie a portativului
4. Prelungește durata unei note cu jumătate din valoarea ei
5. Valoare de notă care durează un sfert de timp
6. Semn grafic în formă de arc, ce unește două sau mai multe note muzicale.
7. Valoare de notă care durează doi timpi
8. Semne de prescurtare a scrierii muzicale care se combină cu semnele de repetiție

II Execută exercițiul ritmic, împreună cu colegii de clasă, în două grupe formate de către profesor.

Exercițiile se vor rezolva în caietul de muzică sau pe pagina de manual fotocopiată.

Evaluare

- 1 Realizează corespondența pauzelor cu valorile de note, după modelul dat pe coloana alăturată.
- 2 Completează spațiile punctate cu răspunsul corect.
Ex.: Exercițiile pentru încălzirea voci se numesc Răspuns: vocalize.
a Pronunțarea corectă și clară a cuvintelor în textul cântat se numește
b Semnul care se scrie la începutul portativului se numește
c Valoarea de notă care durează o jumătate de timp este
d Semnul în formă de arc ce leagă mai multe note de înălțimi diferite se numește legato de

- 3 Copiază exercițiul următor în caiet și completează notele muzicale, ca în exemplul dat.

Ex.: a b c d e f g

 fa 1 sol do 2 mi 1 la 1 fa 2 si

- 4 Dacă valorile de note ar fi cifre, realizează operații de adunare după modelul dat.

Ex.: $\text{♩} = \text{♩} + \text{♩}$ a $\text{♩} =$ b $\text{♩} =$ c $\text{♩} =$ d $\text{♩} =$

Evaluati-vă rezultatele.

BAREM

1. 2p (4 x 0,5)
2. 3p (4 x 0,5)
3. 2p (6 x 0,5)
4. 2p (4 x 0,5)

1p din oficiu

Total: 10 puncte

U2

Elemente de folclor și de relaționare a muzicii cu contextul cultural în care a fost creată

Hora reprezentată
pe o scoarță
românească.

Lecția 1	32	Muzica și istoria românilor
Lecția 2	34	Dansuri din diverse regiuni geografice
Lecția 3	36	Tradiții și obiceiuri
Recapitulare	38	
Evaluare	38	

Muzica și istoria românilor

ȘTIAI CĂ...

- *Limba noastră*, creația poetului Gheorghe Sion, scrisă în anul 1857, prezintă dorința românilor de a vorbi limba maternă, provinciile românești aflându-se la acel moment sub ocupație rusă, respectiv turcă.
- Având ca titlu original *Un răsunset*, imnul național al României datează din anul 1848. Versurile îi aparțin poetului Andrei Mureșanu, iar adaptarea muzicii lui Anton Pann este realizată de elevul său, Gheorghe Ucencescu. De-a lungul istoriei, cântecul a însoțit poporul român în evenimente importante, precum: Revoluția de la 1848, Unirea Principatelor Române (1859), Războiul de Independență (1877), Marea Unire (1918) și Revoluția din 1989, când, la 22 decembrie, **Deșteaptă-te, române!** este intonat de revoluționarii anticomuniști.
- Articolul 12 din Constituția României prezintă drept simboluri naționale: drapelul tricolor (albastru, galben, roșu); ziua națională a României (1 Decembrie); imnul național **Deșteaptă-te române**; stema și sigiliul țării.

Observ

Limba românească

(După auz)

Versuri: Gheorghe Sion

Muzica: Ioan Cartu

1. Mult e dul - ce și fru-moa-să lim-ba ce-o vor - bim _____
Al - tă lim-bă-ar - mo-ni-oa - să _____ Ca ea nu gă - sim

1. Sal - tă i - ni-ma-n plă - ce-re Când o as-cul- tăm _____
Și pe bu-ze-a - du - ce mie-re _____ Când o cu-vân - tăm.

Recapitulez

- Ce evenimente care au marcat istoria României cunoști?
- Câte dintre acestea se regăsesc în cântecele învățate?
- Numește două cântece cu temă istorică învățate.

Descopăr

Hora Unirii

(După auz)

Versuri: Vasile Alecsandri

Muzica: Alexandru Flechtenmacher

Allegro
mf

1. Hai să dăm mâ - nă cu mâ - nă Cei cu i - ni -
Să-n - vâr - tim ho - ra fră - ți - ei Pe pă - mân - tul

2. Măi, mun - te - ne, măi, ve - ci - ne, Vi - no să te
Și la via - ță cu u - ni - re Și la moar - te

1. ma ro - mâ - nă. Ro - mâ - ni - ei!
prinzi cu mi - ne cu-n fră - ți - re!

1. Iar - ba rea din hol - de pia - ră! Pia - ră duș - mă -
În - tre noi să nu mai fi - e De - cât flori și

2. Un - de-i u - nul nu-i pu - te - te La ne - voi și
Un - de-s doi pu - te - rea creș - te Și duș - ma - nul

1. ni - a-n ța - ră! o - me - ni - e!
la du - re - re nu - spo - reș - te.

Unul dintre cele mai importante evenimente în formarea României Mari este Unirea Principatelor Române în 1859, sub domnia lui Alexandru Ioan Cuza.

Momentul Unirii este anticipat în două mari capodopere ale artei românești:

- *Hora Unirii*, creație a poetului Vasile Alecsandri, devine, în 1855, primul imn al Principatelor Unite, muzica aparținând compozitorului Alexandru Flechtenmacher.
- *Hora Unirii la Craiova* a pictorului Theodor Aman, realizată în anul 1857, face parte din ciclul compozițiilor istorice *Proclamarea Unirii*.

Rețin

Cele mai importante momente ale istoriei României au rămas în conștiința populară omagiate prin cântece, poezii, piese de teatru și lucrări de artă.

Fie că au la origine poezii culte sau aparțin folclorului ostășesc, cântecele istorice ilustrează dragostea de țară și mândria de a vorbi limba maternă, lupta poporului român în dobândirea independenței și durerea pierderilor pricinuite de război.

Aplic

Ardealul (După auz)

1. Un cân - tec is - to - ric ne - a - du - ce a - min - te, Că fra - ții în
2. Tre - ceți ba - ta - li - oa - ne ro - mâ - ne Car - pa - ții, La ar - me cu
3. Nu să - bii fă - cu - ră U - ni - rea, ci i - nimi, Spre Al - ba cu

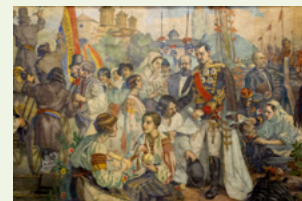
veci vor fi frați _____ Un cân - tec de lup - tă bă - trân ca U -
frun - ze și flori, _____ V - aș - teap - tă iz - bân - da, v - aș - teap - tă și
to - ții mer geam, _____ Toți oa - me - nii tă - rii sem - na - ră - n - tre

ni - rea, Voi, com - pa - tri - oți, as - cul - tați, _____ Un tați. _____
fra - ții, Cu i - ni - ma la tre - că - tori. _____ V - aș - tori. _____
gi - rea, Vo - in - ța în - tre - gu - lui neam. _____ Toți neam. _____

- 1 Parcurge etapele de învățare ale unui cântec și interpretează alături de colegi cântecele: *Limba românească*, *Hora Unirii* și *Ardealul*.
- 2 Descoperă și prezintă momentul istoric marcat în cântecul *Ardealul*.
- 3 Ascultă cu atenție și descrie cum îl prezintă cântecul *Marșul lui Iancu* pe Avram Iancu.
- 4 Observă și compară în audiție cele trei imnuri ale României ultimelor secole: *Imnul Regal*, *Tricolorul*, *Deșteaptă-te, române!*.

INVESTIGAȚIE

Realizează o cercetare cu titlul *România cântată*. Caută, îndrumat de profesorul de educație muzicală, cântece istorice și patriotice și concepe un proiect în care să prezinți evenimentele care au marcat istoria României printr-un repertoriu de cântece sugestive.

ȘTIAI CĂ...

Sala mare a Ateneului Român prezintă fresca de 3 metri lățime și 75 de metri lungime a pictorului **Costin Petrescu**, realizată între anii 1933 și 1938.

Remarcăm în cele 25 de episoade cele mai importante momente din istoria românilor.

La următoarea vizită la Ateneul Român, caută cu atenție episoadele:

18. **Avram Iancu** (1824–1872) unul dintre conducătorii Revoluției din Transilvania (1848), în mijlocul oștilor.

20. **Alexandru Ioan Cuza** (1859–1866), primul domnitor al Principatelor Unite, înconjurat de țărani. Momentul marchează reforma agrară (1864).

21. **Unirea Principatelor Române**.

AUDIȚII

- Timotei Popovici, *Marșul lui Iancu*
- Ciprian Porumbescu, *Tricolorul*
- Eduard Hübsch / Vasile Alecsandri, *Imnul regal*
- Gheorghe Ucenescu / Anton Pann, Andrei Mureșanu, *Deșteaptă-te, române!*

ȘTIAI CĂ...

- **Jocurile** sunt dansuri populare cu tematică și coregrafie specifică, diferită de la o zonă la alta.
- Vocea însoțită de **strigături** este caracteristică cântării *Brâului* și a *Ciulendrei*, **hăulitul** este specific zonei Gorjului, **chiuiturile** se regăsesc în zona Moldovei, iar **țâpuritura**, în Maramureș.
- **Menuetul** este un dans francez de salon în măsură de 3/4, avându-și originea la curtea regelui Ludovic al XVII-lea. Se va adăuga dansurilor suitei baroce și, mai târziu, în Clasicismul muzical îl regăsim ca parte a III-a în genul sonatei și al simfoniei.
- **Valsul** este un dans austriac inspirat din popularul *ländler*, cu o melodică expresivă, în măsură de 3/4. Johann Strauss – tatăl și fiul – sunt creatorii valsului vienez de secol XIX.
- **Ceardaș** (magh. *csárdás*), dans tradițional maghiar, constă în o succesiune de 2 dansuri (unul lent urmat de unul rapid). Se dansează în perechi.

Dansuri din diverse regiuni geografice

Observ

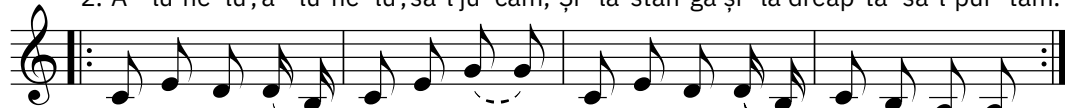
Alunelul

Vesel

Melodie populară din Oltenia

1. A - lu - ne - lu', a - lu - ne - lu', hai la joc! Să ne fi - e, să ne fi - e cu no - roc.
2. A - lu - ne - lu', a - lu - ne - lu', să - l ju - căm, Și la stân - ga și la dreap - ta să - l pur - tăm.

Ci - ne - n ho - ră o să joa - ce, Ma - re, ma - re se va fa - ce.
Ci - ne n - o ju - ca și el, Să ră - mâ - nă mi - ti - tel.

Recapitulez

Câte cântece care se pot dansa cunoști? Le poți încadra pe categorii? De exemplu: din folclor, din genurile muzicii clasice.

Descopăr

La începutul secolului al XVII-lea principalele dansuri europene sunt grupate într-o lucrare mai amplă, denumită **suită**. Acestea se succed ținând cont de contrastul dat de caracterul muzicii și includ un dans german, unul francez, unul spaniol și unul englez.

Dintre cele mai îndrăgite dansuri ale altor culturi (din secolul al XVII-lea și până azi), amintim: ceardașul (maghiar), valsul (vienez), polska (polonez), menuetul, barca-rola (franceze), tarantela (italian), boleroul, flamenco (spaniole), tangoul (argentinian), samba (brazilian), sirtaki (grecesc).

Hora, brâul și sârba (jocuri românești) dansate în cerc, păstrează o coregrafie similară pe tot cuprinsul țării, ce simbolizează unitatea, egalitatea și dorința românilor de a trăi liberi, în credințele și obiceiurile lor.

Rețin

Dansul este o activitate socială specifică atât zonei urbane, cât și celei rurale, cu o coregrafie aparte ce se execută în perechi sau în grupuri, cu rol social sau ceremonial.

Jocuri precum **hora**, **sârba** și **brâul** sunt răspândite pe întreg teritoriul țării noastre.

Aplic

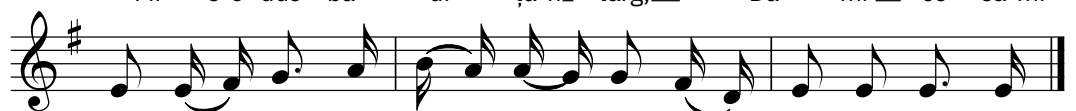

Brâu de fete

(După auz)
Melodie populară din Copșa Mare – Târnava Mare I.Cocișiu

Mi - s-o dus bă - di - ța - n_ târg, Da mi' ce să - mi

târ - gu - ias - că, Da mi' ce să - mi târ - gu - ias - că.

Vals

Fragment din opereta *Sânge vienez*
(După auz)

Muzica: Johann Strauss (fiul)

Pri - mă - veri, ___ pri - mă - veri, ___ cu al - bas - tru_ cer se - nin, -
___ Pri - mă - veri, ___ pri - mă - veri, ___ voi ne dați noi pu - teri să tră - im.

Menuet

(fragment)
(După auz)

Versuri: Magda Nicoleta Bădău
Muzica: Luigi Boccherini

Allegretto ♩ = 70

p

Fă un pas în fa - ță și - ai_ por - nit la dans. Fă un pas la
dreap - ta, vai, ___ dar ce sus - pans! Fă un pas la stân - ga și un
gest dis - cret și - ai în - vă - țat să dan - sezi me - nu - et.

- 1 Parcurge etapele de învățare ale unui cântec și interpretează cântecele propuse.
- 2 Acordă o atenție deosebită melodiei, ritmului și versurilor și observă diferențele și asemănările din cântece. Descrie stările transmise de fiecare în parte.
- 3 Caută mai multe informații vizavi de coregrafia (dansul) cântecelor *Alunelul* și *Brâu de fete*, apoi dansează-le cu colegii la clasă / la serbare.
- 4 Ascultă, observă și compară caracterul dansant al fragmentelor propuse în audiții.

PORTOFOLIUL

Audiază cu atenție fiecare lucrare muzicală propusă mai jos, apoi realizează o fișă de audiții, ținând cont de criteriile sugerate.

Lucrare muzicală

• Alexandr Borodin, <i>Dansurile polovțiene</i> , opera <i>Cneazul Igor</i>	Cel mai mult mi-a plăcut ...
• Edward Grieg, <i>Dansuri norvegiene</i>	Nu mi-a plăcut pentru că ...
• Béla Bartók, <i>Șase dansuri românești</i>	Îmi evocă ...
• Zequihna de Abreu, <i>Tico-tico</i>	Asemănări/Deosebiri
• George Enescu, <i>Rapsodia română nr. 2 în Re major</i> , op. 11	
• Iosif Ivanovici/Aurel Felea, <i>Valurile Dunării</i>	

GEORGE ENESCU

1881–1955

Fin cunoscător și culegător de folclor românesc, George Enescu citează în *Rapsodiile* sale melodiile populare *Mugur mugurel*, *Hora lui Dobrică*, *Banu Mărăcine*, *Ciocârlia*, *Stejarul* (în *Rapsodia nr. 1 în La Major*), *Sârba lui Pompieru*, *Bâr oiță de la munte*, *Pe o stâncă neagră* (*Rapsodia nr. 2 în Re Major*).

- Natalia Șerbănescu, *Geamparale dobrogene*
- Pretorian Vlaiculescu, *Brăul amestecat*
- Jacques Offenbach, *Barcarola* din *Povestirile lui Hoffmann*
- Luigi Boccherini, *Menuet*
- Frédéric Chopin, *Poloneza în La Major*, op. 40, nr. 1 *Militara*

FESTIVALUL GEORGE ENESCU RECOMANDĂ

George Enescu, *Rapsodia Română nr. 2 în Re Major*, op. 11 (Staatskapelle Berlin)

ȘTIAI CĂ...

- Originea termenului provine din latinescul *calendae*, derivate al verbului *calare* = a vesti. Dacă în trecut se colinda doar în serile de Ajun și în cea de Crăciun, acum sunt regiuni în care colindatul începe în seara de Moș Nicolae și se merge până în Ajunul Anului Nou.
- Duminica Floriilor deschide ultima săptămână din Postul Mare, al Paștilor, numită și săptămâna Patimilor. Pe tot parcursul acestei săptămâni se desfășoară procesiuni religioase specifice, totul culminând în Duminica Paștilor cu bucuria Învierii, marcată prin cântarea *Hristos a înviat!*, ce va servi drept formulă de binețe tuturor creștinilor (la care se va răspunde cu „Adevărat a înviat!”) până la Înălțare.
- Regăsim în creația muzicii culte atât colindele, cântecele de stea, cât și cântecele de Crăciun, izvorâte din lumea laică a copilăriei în așteptarea lui Moș Crăciun.

Tradiții și obiceiuri

Observ

Bună dimineața la Moș Ajun

Colind

Muzica: Alexandru Podoleanu

Moderato

mf *p* *mf*

Bu-nă di-mi - nea-ța la Moș A - jun! Ne dați ori nu ne dați? Ne dați ori nu ne dați? Ne dați, ne dați?_____ Am ve - nit și noi o da-tă la un an cu Dom-nul Sfânt să ne a-ju-te la co-vrigi și să-nă-ta-te la nuci mul-te. Bu-nă di-mi - nea - ța la Moș A - jun! Ne dați ori nu ne dați? Ne dați ori nu ne dați? Ne dați, ne dați?_____

Recapitulez

- Citește cu atenție textul colindului *Bună dimineața la Moș Ajun*. Cântă-l, împreună cu colegii.
- În ce perioadă se cântă colindele și cărui gen muzical aparțin?
- Ce alte colinde mai cunoști?

Descopăr

Tradițiile și obiceiurile poporului român oglindesc relația cu natura, divinitatea și evenimentele importante din viața omului.

Învățate din familie, tradițiile și obiceiurile de iarnă și de primăvară sunt vestite de colindători întregii comunități, așa cum îngerii au vestit nașterea și învierea lui Iisus.

Colindele nu sunt specifice doar perioadei Crăciunului, ci și Duminicii Floriilor, care marchează intrarea Domnului în Ierusalim, călare pe mânz asin, întâmpinat de popor ca un mare împărat, cu ramuri de măslin (simbol al renașterii, adus de porumbelul lui Noe, la sfârșitul potopului).

Obiceiurile de iarnă cuprind: cântecele (*Colinda*, *Cântecul de stea*), orațiile și strigăturile, cu versuri cântate sau/și scandate (*Irozii*, *Plugușorul*, *Sorcova*) jocurile și dansuri rituale cu măști (jocul Caprei, Căiuții, Ursul).

Rețin

În preajma sărbătorilor creștine, cetele de colindători devin mesageri ai bucuriei, vestind Nașterea și Învierea Domnului. Transmise din generație în generație, tradițiile reprezintă multitudinea de datini strămoșești, păstrate prin cântece, dansuri și jocuri, legate de sărbătorile religioase cu date calendaristice fixe.

Aplic

Steaua
(După auz)

Colind din Moldova

1. Stea - ua sus ră - sa___ re Ca o tai - nă ma - re,
Că as - tăzi Cu - ra - ta, Prea - ne - vi - no - va - ta

2. Stea - ua stră - lu - ceș - te___ Și lu - mii ves - teș - te
Fe - cioa - ra Ma - ri - a, Naș - te pe Me - si - a.

O, minune! (Colind de Florii)

(După auz)

După Gheorghe Cucu

1. Azi cu toți să prăz - nu - im___ 1. Hris - tos vi - ne - n - ce - ti - nel,
Pe Dum - ne - zeu să - L mă - rim. Spre pa - ti - mă___ ca un___ miel.
2. La poar - tă e - n - tîm - pi - nat___ 2. O - sa - na din - tru 'năl - ț - i - me
Toți, O - sa - na, I - au cân - tat. Că Hris - tos îm - pă - rat vi - ne ___

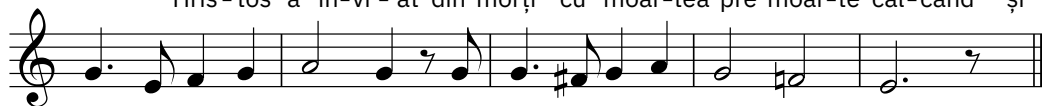
O, mi - nu - ne! O mi - nu - ne!

Hristos a înviat*Allegretto* **mf**

Muzica: Alexandru Podoleanu

Hris - tos a în - vi - at din morți cu moar - tea pre moar - te căl - când și

ce - lor din mor - min - te vi - a - ță dă - ru - in - du - le.

- 1 Parcurge etapele de învățare ale unui cântec și interpretează alături de colegi cântecele propuse.
- 2 Urmărește relația dintre text (versuri) și melodie și prezintă mesajul, pe înțelesul tău.
- 3 Caută variantele integrale ale colindelor și cântă-le împreună cu colegii.
- 4 Caută și ascultă și celelalte variante ale **Cântecului de Stea / Steaua (sus răsare)**. Remarcă și discută cu colegii diferențele de sonoritate (și text).
- 5 Explică subiectul prezentat în cântecele **O minune** și **Hristos a înviat**. Ce sentimente îți invocă interpretarea și audierea lor?

PORTOFOLIU

Alege, dintre cântecele propuse și din repertoriul de colinde, jocuri și cântece de Crăciun, pe cele favorite și realizează un program de concert de colinde pentru serbarea școlară de Crăciun.

ȘTIAI CĂ...

Împodobirea caselor cu crenguțe de brad datează din Roma Antică? În secolul al XVI-lea se împodobesc primii brazi (în spațiul german), cu mere (simbol al cunoașterii și bogăției) și se pune o stea în vârf, amintind de steaua călăuzitoare a magilor către Bethlehem. Bradului îi este dedicat și colindul *O, brad frumos!*

 AUDIȚII

- Gheorghe Cucu, *Domnuț și Domn din cer*
- Nicolae Lungu, *La Vitleem*
- Anton Pann, *Trei crai de la Răsărit*
- Emil Monția, *Sus la poarta Raiului*
- Alexandru Pașcanu, *După datini colindăm*
- Valentin Teodorian, *Legănelul lui Isus*
- Grigore Teodosiu, *Moș Crăciun*
- Deck the Halls, colind tradițional galez
- Georg Friedrich Händel, *Joy to the World*
- What Child Is This, colind tradițional englez
- Mykola Leontovych, *Schedryk*
- Adolphe Adam, *Cantique de Noel*

Recapitulare

Noi suntem români

Melodie populară

1. A so - sit zi - ua drep - tă - ții Zi - ua sfân - t - a li - ber - tă - ții

2. Ar - de - lean, co - pil de mun - te, Ia ri - di - că a ta frun - te

3. Mol - do - vea - nul și Mun - tea - nul Sunt frați buni cu Ar - de - lea - nul

Tot ro - mâ - nu - n - ve - se - leș - te Ro - mâ - ni - a - n - ti - ne - reș - te.

Și răs - pun - de - n - ve - se - li - e Că ești fiu al Ro - mâ - ni - ei.

Trei voi - nici plini de mân - dri - e, Că sunt fi - ii Ro - mâ - ni - ei.

Noi sun - tem ro - mâni, noi sun - tem ro - mâni Noi sun - tem pe veci a - ici stă - pâni.

Parcurge etapele de învățare ale unui cântec și interpretează alături de colegi cântecul **A sosit ziua dreptății**.

- 1 Citește cu atenție textul și menționează la ce sărbătoare națională face referință.
- 2 Dă exemplu de câte un dans (joc popular) întâlnit în Ardeal, Moldova și Muntenia.
- 3 Numește un dans specific unei țări din Europa.
- 4 Numește un colind specific uneia dintre regiunile menționate în cântec.

Evaluare

Rezolvă în caietul de educație muzicală.

- 1 Completează spațiile punctate din enunțurile următoare cu termenii corespunzători:
 - a ... a devenit primul imn al Principatelor Unite.
 - b Cele mai importante momente ale istoriei României au rămas în conștiința populară omagiate prin ...
- 2 Alege varianta corectă.
Tangoul este un dans:
 - a italian;
 - b spaniol;
 - c argentinian.
- 3 Notează în dreptul fiecărui enunț dacă este adevărat sau fals.
 - a Alunelul este un dans oltenesc.
 - b Menuetul este un dans francez.
 - c Valsul este un dans maghiar.
 - d Sârba este un dans sârbesc.
- 4 În ce perioade se cântă colindele?
- 5 Privește colindătorii din fotografie și recunoaște colindul pe care îl cântă.
Scrie-i versurile în caiet și realizează o bandă desenată cu câte un cadran pentru fiecare strofă pe care ți-o reamintești (cel puțin două strofe).

BAREM

1. 2 p (1 p x 2)
2. 1 p
3. 2 p (0,5 p x 4)
4. 1 p
5. 3 p (1 p/strofă x 2)
+ 1 p din oficiu

Total: 10 puncte

Recapitulare

Sus, boieri, nu mai dormiți!

Colind cules de George Breazul

Repejor

1. Sus, bo-ieri, nu mai dor-miți, O-le-roi, Doam-ne, O-le-roi, Doam-ne,
Vre-mea e să vă tre-ziți

2. Nu dor-miți în as-tă sea-ră,
Ci șe-deți la pri-ve-ghea-lă;

1. Ca-sa să v-o mă-tu-rați, O-le-roi, Doam-ne, O-le-roi, Doam-ne,
Ma-sa să v-o în-căr-cați.

2. S-aș-tep-tăm pre Dom-nul Sfânt,
Ca să vi-e pe pă-mânt.

- I Învăță cântecul *Sus, boieri, nu mai dormiți!*, respectând etapele de învățare a unui cântec, apoi interpretează-l cu toată clasa sau pe grupe create de profesor.
- II Realizează un acompaniament la tamburină pentru acest cântec.
- III Analizează cântecul studiat și precizează următoarele:
 - a Din ce categorie de cântece face parte, cu ce ocazie sunt cântate și ce alte cântece din aceeași categorie mai cunoști?
 - b Ce valori de note și pauze întâlnim în cântecul studiat? Ce alte valori de note și pauze mai cunoști?
 - c Ce semn de prelungire a duratei întâlnim în cântec?
 - d Ce tip de legato întâlnim în cântec și care este efectul lui? Mai cunoști un alt tip de legato? Descrie efectul acestuia.
 - e Ce semne de prescurtare a scrierii muzicale întâlnim?
 - f Ce distanțe sunt între notele din măsurile voltei 1?
- IV Rezolvă rebusul următor:

- Pe verticala A-B, veți descoperi continuarea titlului imnului de stat al României, *Deșteaptă-te, ...*
- 1. Dans popular românesc întâlnit în toate zonele folclorice
 - 2. Colind practicat în prima zi din an
 - 3. Dans vechi francez
 - 4. Lucrare muzicală alcătuită dintr-o succesiune de dansuri
 - 5. *Hora ...*, cântec de referință pentru istoria națională
 - 6. Dans tradițional maghiar

- v Realizează exercițiul ritmic de mai jos. Creează și tu exerciții ritmice, folosind percuția corporală.

- bătăi cu palmele pe genunchi;
- bătăi din palme;
- pocnit din degete;
- bătăi cu palmele încrucișate pe piept.

Evaluare sumativă

- 1 Realizează corespondența dintre elementele de pe cele două rânduri.

trei timpi un timp un sfert de timp o jumătate de timp doi timpi

- 2 Asociază caracteristicile de mai jos cu tipurile de creație.

Colindele Dansurile Cântecele istorice

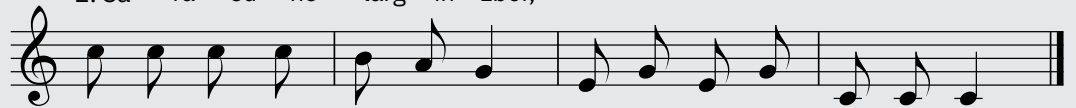
- Sunt legate de evenimente importante din trecut.
 - Se pot grupa într-o lucrare numită suită.
 - Se execută în perechi sau în grupuri.
 - Ilustrează dragostea de țară.
 - Sunt specifice sărbătorilor de iarnă și de primăvară.
 - Au la origine poezii culte sau din folclorul ostășesc.
 - Sunt legate de sărbătorile religioase, dar și de ciclul agrar.
 - Au rol social sau ceremonial.
 - Uneori pot fi spectacole cu costume și măști, precum ursul, capra ș.a.
- 3 Scrie în dreptul fiecărui enunț A dacă este adevărat sau F dacă este fals.
- Punctul pus la dreapta unei note prelungește durata acesteia cu jumătate din valoarea ei.
 - Legato de expresie leagă două note de aceeași înălțime cumulând valoarea lor.
 - Cheia sol se scrie începând cu prima linie a portativului.
 - Semnele de repetiție și voltele sunt semne de prescurtare a scrierii muzicale.
- 4 Analizează cântecul *La joc* și rezolvă următoarele cerințe:
- Așază semne de repetiție în așa fel încât să se repete doar portativul al doilea.
 - Spune ce fel de mers melodic găsim în:
 - prima măsură; • a doua măsură; • a treia măsură.

La joc

Cântec popular

1. Hai, cob - za - re, zi-i cu foc, Ho - pa, ho - pa, ho - pa, hop.
2. Să ră - su - ne larg în zbor,

Să ne-n-cin - gem toți la joc. Ho - pa, ho - pa, ho - pa, hop.
Ho - ra noas-tră-a tu - tu - ror.

Exercițiile se vor rezolva în caietul de muzică sau pe pagina de manual fotocopiată.

Evaluează-vă rezultatele.

BAREM

- 2p (0,4p x 5)
- 3p (1p x 3)
- 2p (0,5p x 4)
- 2p (a = 1p; b = 1p)

1p din oficiu

Total: 10 puncte

AUTOEVALUARE

Să reflectăm la ceea ce am învățat!

Am înțeles ușor.
Pot să explic altcuiva
ceea ce am învățat.

Am înțeles, dar
mai am nevoie
de puțin ajutor.

Nu am înțeles.
Am nevoie
de ajutor.

U3

Măsurile și gesturile dirijorale

Lecția 1	42	Măsurile de 2 și de 4 timpi
Lecția 2	44	Măsura de 3 timpi
Lecția 3	46	Gesturi dirijorale
Lecția 4	48	Măsurile și gesturile dirijorale. Consolidare
Recapitulare	50	
Evaluare	50	

ALEXANDRU
PAȘCANU

1920–1989

Compozitor și profesor de muzică română, celebru datorită pieselor sale corale: corurile de copii (*Ah, ce bucurie!*), cele mixte pe versuri populare (*Bocete străbune*) sau pe silabe onomatopice (*Chindia, Festum hibernum*).

ȘTIAI CĂ...

- În perioada Barocului (secolele XVII–XVIII), măsurile de 2 timpi, în care erau încadrate cântecele ce se cântau rar, se notau printr-un c sau ϵ . Măsura notată cu c se numea *alla breve*, iar măsura notată cu ϵ se numea *alla capela*. În timpurile noastre, c poate reprezenta o măsură de 4/4.
- Măsura de 2/4 este cea mai răspândită din actualul sistem muzical.

FESTIVALUL
GEORGE ENESCU
RECOMANDĂ

Wolfgang Amadeus Mozart, *Simfonia nr. 31 în Re Major* (Orchestra de Cameră din Lausanne)

Măsurile de 2 și de 4 timpi

Observ

Unu, doi!

Muzică și versuri: Alexandru Pașcanu

Allegro
mf

1. U - nu, doi, u - nu, doi, Vi - no să te prinzi cu noi,
Vi - no - n - coa, nu mai sta, Hai și joa - că, ui - te - a - șa!

Refren

Ci - ne in - tră - n joc cu noi E de vi - neri pâ - nă joi,

Cu - min - țel și să - nă - tos, Ba - te ta - re jos. Da! jos!

Recapitulez

- Care sunt duratele muzicale învățate până acum? Câți timpi durează fiecare?
- Ce reprezintă cifrele 2/4 așezate lângă cheia sol și barele verticale care apar pe parcursul cântecului de mai sus?

Descopăr

Ritmul muzical este organizat, măsurat și încadrat cu ajutorul timpilor și al măsurilor. Un timp este o unitate reper pentru desfășurarea ritmului, pe baza căruia se măsoară duratele și se raportează una față de alta. Timpii pot fi accentuați și neaccentuați.

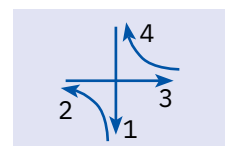
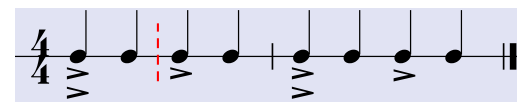
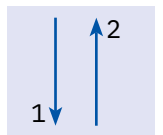
Măsura este gruparea de timpi, accentuați și neaccentuați, ce se succed periodic. Ea se delimitează prin bare de măsură. Timpul poate fi egal cu orice durată.

Când accentul se repetă din doi în doi timpi, măsura în care este încadrat cântecul este măsura de **doi timpi**. Dacă timpul este egal cu o pătrime, măsura este de **două pătrimi** și vom nota 2/4, unde cifra de sus reprezintă numărul timpilor din măsură, iar cifra de jos arată ce durată are timpul de referință.

Pentru a cânta toți timpii egali, însoțim cântecul cu mișcări de braț – figura de tact, unde fiecare mișcare corespunde unui anumit timp din măsură. De exemplu, în măsura de 2/4, mișcarea de sus în jos reprezintă timpul 1, iar mișcarea de jos în sus, timpul 2.

Dacă alăturăm două măsuri de 2 timpi, obținem măsura de **4 timpi**, unde accentul principal este pe primul timp, iar cel secundar pe al treilea timp.

Figura de tact a măsurii de 4 timpi se execută astfel: timpul 1 – de sus în jos, timpul 2 – în interior, timpul 3 – în exterior, timpul 4 – în sus.

✓ **Rețin**

- Măsura de 4/4 se formează din două măsuri de 2/4.
- Măsura de 2/4 are un timp accentuat și unul neaccentuat.
- Măsura de 4/4 are un timp cu accent principal și unul cu accent secundar, iar ceilalți doi timpi sunt neaccentuați.

 Aplic

În ce chip dorește cerbul

- adaptare după Coral din Cantata BWV 32, în Sol Major -

Muzica: Johann Sebastian Bach

Moderato

mf

În ce chip do - reș - te cer - bul a - pa re - ce de iz - vor
A - șa su - fle - tu - mi do - reș - te Pe cel viu, pe Cre - a - tor.

În - se - tat, su - fle - tul meu Ca - u - tă pe Dum - ne - zeu

Oa - re când va - ve - ni zi - ua O - chii mei fa - ța să - I va - dă?

- 1 Rezolvă următoarele cerințe pentru cântecul **Unu, doi!**, compus de Alexandru Pașcanu și **În ce chip dorește cerbul**, compus de Johann Sebastian Bach:
 - Ce durate recunoști?
 - În ce măsură este scris fiecare cântec? Ce ne indică acest lucru?
 - Transcrie cântecele în caiet, apoi încercuiește cu roșu timpii cu accent principal și cu verde, timpii cu accent secundar.
 - Descifrează ritmic (cu note, apoi cu text) cântecele ajutându-te de mișcările de braț corespunzătoare timpilor.
 - Solfegiază, apoi cântă cu text cântecele.
 - Interpretează cântecul **Unu, doi!**, asociind bătăi din palme conform indicațiilor de deasupra portativului.
- 2 Încadrează cântecul în măsurile de 2/4 și 4/4. Folosește legato de prelungire acolo unde se impune.

Cân - tă cu mi - ne - a - cum Hai, tim - pii să - i tac - tăm!

Fă - ră de griji, la drum Noi cu drag ple - căm.

PORTOFOLIU

Notează în caiet un ritm alcătuit din 8 măsuri de 2/4. Rescrie-l, încadrându-l în măsura de 4/4.

JOHANN SEBASTIAN BACH

1685–1750

Compozitor german reprezentativ al barocului muzical și interpret la orgă, clavicin, violă și vioară, care și-a dedicat creația preamăririi lui Dumnezeu și înălțării spirituale a omului. De o smerenie rară, Bach își începea fiecare lucrare cu rugăciunea „Iisuse, ajută-mă!” și o încheia cu inscripția „numai pentru slava lui Dumnezeu”.

 AUDIȚII

- Johann Sebastian Bach, coral din *Cantata BWV 32*
- Alexandru Pașcanu, piesa corală *Ah, ce bucurie!*
- Wolfgang Amadeus Mozart, *Simfonia nr. 31 în Re Major*
- Charles Gounod, *Corul soldaților* din opera *Faust*
- Giuseppe Verdi, *Marșul triumfal* din opera *Aida*
- Bruno Mars, *Count on Me*

ȘTIAI CĂ...

- *Edelweiss* are la bază cântecul popular austriac cu același titlu. Floarea-de-colț reprezintă pentru locuitorii din Alpii Tirolului (Austria) un simbol al dragostei de patrie. Compozitorul american Richard Rodgers a introdus acest cântec în musicalul *Sunetul muzicii*, al cărui subiect se desfășoară în Austria.

- În tradiția românească, floarea-de-colț are o semnificație aparte, fiind un simbol al dragostei, al purității și al fericirii.

DICȚIONAR

Ternar = care este compus din trei elemente

FESTIVALUL
GEORGE ENESCU
RECOMANDĂ

Giacomo Puccini, *Sole e Amore* (Recital Sonya Yoncheva & Malcolm Martineau)

Măsura de 3 timpi

Observ

Edelweiss / Floare de colț

Melodie austriacă
din musicalul *Sunetul muzicii* de Richard Rodgers

Tempo de vals

E - del - weiss, e - del - weiss, Ev' - ry mor - ning you greet me
Floa - re al - bă de colț, Când mi - a - pari di - mi - nea - ța,

Small and white, clean and bright You look hap - py to meet me
Mi - că, al - bă, lu - cind, Îmi su - râzi fe - ri - ci - tă.

Blos som of snow, may you bloom and grow, Bloom and grow, for ev - er.
Mu - gur de nea, fi - e să - n - flo - rești Și să crești de - a pu - ruri,

E - del - weiss, e - del - weiss, Bless my home - land for ev - er.
Floa - re al - bă de colț, Tu sfin - țești a mea ța - ră.

Recapitulez

- Ce este măsura?
- Ce măsuri ai învățat?
- Câți timpi accentuați există între barele unei măsuri?
- Ce rol are punctul așezat la dreapta unei note?

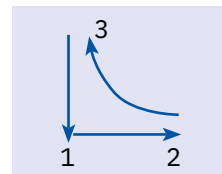

Descopăr

Măsura de trei timpi reprezintă o grupare ritmică alcătuită dintr-un timp accentuat și doi neaccentuați.

La fel ca în măsurile de doi și de patru timpi, și în măsurile ternare timpul de referință poate fi egal cu orice valoare de notă. Cea mai întâlnită situație este cea în care timpul este egal cu o pătrime, rezultând măsura de 3/4.

Figura de tact sau mișcărilor pe care le executăm cu brațele pentru a cânta toți timpii egali se realizează în felul următor: Timpul 1 – de sus în jos, timpul 2 – în exterior, timpul 3 – în sus.

Măsura de trei timpi se află la baza multor ritmuri de dans, precum cele de: vals (dans tirolez), menuet (dans francez), mazurcă și poloneză (dansuri populare poloneze), bolero, fandango și sarabanda (dansuri populare spaniole), ciacona (dans popular mexican), giga (dans popular englez), siciliana (dans popular sicilian), tarantela (dans popular napoletan).

✓ **Rețin**

Măsura de trei timpi are primul timp accentuat și următorii doi neaccentuați. Ea se află la baza mai multor ritmuri de dans.

 Aplic

- 1 Rezolvă următoarele cerințe pentru cântecele *Edelweiss*, compus de Richard Rodgers, și *Copilul și floarea*, compus de Johannes Brahms:
 - Ce durate recunoști? Câți timpi durează valorile cu punct?
 - În ce măsură este scris fiecare cântec? Ce ne indică acest lucru?
 - Descifrează ritmic, cu text, cântecele, ajutându-te de figura de tact a măsurii de trei timpi.
 - Interpretează, după auz, cântecele.
 - Interpretează cântecele marcând prin bătăi din palme timpii accentuați.

Copilul și floarea
(După auz)

Muzica: Johannes Brahms

Sensibil, simțitor, delicat

1. Tu floa - re al - bas - tră ce crești pe căm -
vi - no cu mi - ne Po - doa - bă să-mi
2. Ia sea - ma, co - pi - le Mi - ca flo - re - i șop -
mea stră - lu - ci - re În cu - rând va pie -

1. Hai, fii. 1. La piep-tul meu te-a - ni - nă Să simt ne-n-ce-
ti A ri 2. Plă - pâ - dă și scur-tă e via-ța flo - ri -

tat Gin-gă - și - a, par - fu - mul ce-a - tât m-au fer-me - cat.
lor De-s cu - le - se în - da - tă se o - fi - lesc și mor.

- 2 Transcrie în caiet și încadrează în măsură melodia de mai jos, apoi învață să o cânti:

- 3 Transcrie ritmul de mai jos în caiet și completează valorile de note sau pauzele corespunzătoare care lipsesc, astfel încât încadrarea în măsura de 3/4 să fie corectă. Execută ritmul rezultat după completările tale.

PORTOFOLIU

Realizează o fișă în care să treci titlul cântecelor scrise în măsura de trei timpi învățate anul acesta la educație muzicală și pagina la care se găsesc. Încercuiește trei dintre acestea care sunt preferate de tine.

**JOHANNES
BRAHMS**

1833–1897

Compozitor romantic german, considerat de mulți „succesorul” lui Beethoven. Creația sa cuprinde: concerte instrumentale, variațiuni, simfonii, lucrări camerale, precum și miniaturi vocale și instrumentale, îndrăgite pentru sensibilitatea și frumusețea lor.

 AUDIȚII

- Richard Rodgers, *Edelweiss*, din musicalul *Sunetul muzicii*
- Giacomo Puccini, *Solo e amore*
- Piotr Ilici Ceaikovski, *Valsul florilor* din baletul *Spărgătorul de nuci*
- Richard Strauss, *Cavalerul rozelor*
- Jean Phillippe Rameau, *Menuet pentru harpă, nr. 2*
- Frédéric Chopin, *Mazurka nr. 47*

Gesturi dirijorale

ȘTIAI CĂ...

- Încă din Evul Mediu, conducătorul corului din cadrul slujbelor religioase folosea anumite gesturi pentru a indica ritmul de interpretare cu ajutorul mâinilor. Începând cu secolul al XVII-lea, s-a încercat utilizarea unor accesorii, precum bețe scurte sau suluri de hârtie.
- Felix Mendelssohn-Bartholdy este considerat a fi primul dirijor care a utilizat o baghetă de lemn pentru a dirija.

Observ

Merge rața către lac

Versuri: Monica Mărcuș

Muzica: Liviu Comes

Mer-ge ra-ța că-tre lac Și tot fa-ce mac, mac, mac! Mac, mac, mac!

O bro-s-cu-ță să-ri-toa-re O în-trea-bă „Ce ca-ți oa-re?” Oac, oac! Oac, oac!

„Cat și eu un gân-dă-cel Pen-tru pu-iu-mi mi-ti-tel!”

Mac, mac, Mac, mac, mac!

Oac, oac! Oac, oac!

Recapitulez

- Care sunt măsurile muzicale pe care le-ai învățat?
- Ce figuri de tact folosim pentru fiecare?

Descopăr

La ce instrument cântă dirijorul? Așa cum un pianist apasă pe clapele pianului pentru a cânta, dirijorul conduce muzical membrii unui cor sau ai unei orchestre pentru a da viață unei partituri. În demersul său, distingem mai multe momente:

- 1 **Avertizarea** constă în adoptarea, în fața colectivului, a unei poziții de avertizare: picioarele ușor depărtate pentru a da echilibru, spatele drept, privirea către ansamblu, mâinile ridicate. Poziția mâinilor depinde de cât de tare sau cât de încet se cântă.
- 2 **Pregătirea** intrării se realizează printr-o bătaie de pregătire (mișcare de braț din figura de tact a măsurii, corespunzătoare timpului precedent intrării), adăugând o inspirație și gesturi asociate ale feței.
- 3 **Intrarea** membrilor ansamblului sau atacul are loc în momentul emisiei primului sunet al piesei muzicale.
- 4 **Conducerea** ansamblului se face prin executarea cu expresivitate a figurilor de tact corespunzătoare măsurii în care este scrisă piesa și a gesturilor asociate, astfel încât să transmită celor din ansamblu când și cum să cânte.
- 5 **Închiderea** se face printr-o mișcare circulară care îi ajută pe cei din ansamblu să finalizeze simultan.

FESTIVALUL GEORGE ENESCU RECOMANDĂ

Anton Bruckner,
Simfonia nr. 7 în Mi Major (Orchestra Regală Concertgebouw)

Pentru a putea conduce muzical corul sau orchestra, un dirijor trebuie să cunoască foarte bine partitura și să își reprezinte în minte muzica ce urmează a fi cântată.

✓ **Rețin**

Avertizare – Pregătire – Intrare – Conducere – Închidere

Măsura de doi timpi		Măsura de doi timpi		Măsura de patru timpi	
Mâna stângă	Mâna dreaptă	Mâna stângă	Mâna dreaptă	Mâna stângă	Mâna dreaptă

Aplic

- 1 Exersează executarea cursivă și expresivă a figurilor de tact corespunzătoare măsurilor de mai sus.
- 2 Învăță, împreună cu colegii, cântecul *Merge rața către lac*. Pentru a-l interpreta, se împarte colectivul clasei în 3 grupe: 1. Povestitorul; 2. Rața; 3. Broscuța. Delimitează clar în partitură cât cântă fiecare grupă. Dirijează cântecul, respectând momentele principale (A – P – I – C – Î) și realizează momentul al doilea, pregătirea intrării, adresându-te grupei care urmează să cânte.
- 3 Dirijează cântecele *Primăvara* și *Mulți ani trăiască!*, respectând momentele principale.

Primăvara

Muzică și versuri: Mirela-Larisa Matei

Allegro

Pri - mă - va - ra ba - te la geam Sunt flo - ri - ce - le și mu - guri pe ram.
Ghi - o - ce - ii na - sul și - au scos De sub ză - pa - da ca za - hă - rul tos.

Iar în crân - gul de ar - gint E ma - re chi - ot

Pă - să - re - le ciu - gu - lesc, Pe rând, un piș - cot.

Mulți ani trăiască!

1. Mulți ani tră - ias - că! Mulți ani tră - ias - că!
2. Cine să tră - ias - că? Cine să tră - ias - că?
3. _____ să tră - ias - că! _____ să tră - ias - că!

1.2. La mulți ani! 3. La mulți ani!

**GUSTAVO
DUDAMEL**

n. 1981

Unul dintre cei mai apreciați dirijori din prezent, director muzical al Orchestrei Simfonice Simon Bolivar, al Filarmonicii din Los Angeles și al Operei din Paris, născut în Venezuela.

De numele lui se leagă un foarte apreciat proiect muzical, Youth Orchestra Los Angeles (YOLA), care constă în cooptarea în orchestră a copiilor din medii sociale dezavantajate, oferindu-le, prin muzică, un sens și o șansă în viață.

- Anton Bruckner, *Simfonia Nr. 7 în Mi Major*
- Ludwig van Beethoven, *Simfonia Eroică*
- Georges Bizet, *Marșul toreadorilor* din opera *Carmen*
- Greensleeves, cântec tradițional englez
- Alexandr Borodin, *Dansurile polovețiene*

Măsurile și gesturile dirijorale. Consolidare

HERBERT VON KARAJAN

1908–1989

Dirijor austriac, considerat unul dintre cei mai mari dirijori ai secolului XX și cel mai bine vândut artist de muzică clasică al tuturor timpurilor. El s-a aflat la pupitrul Filarmonicii din Berlin vreme de 35 de ani.

SERGIU CELIBIDACHE

1912–1996

Dirijor și compozitor român care s-a aflat la pupitrul orchestrelor din mari orașe europene: Berlin, Stuttgart, Paris, Stockholm, München. Sub bagheta sa, Orchestra Filarmonicii din München devine una dintre cele mai bune orchestre simfonice din lume.

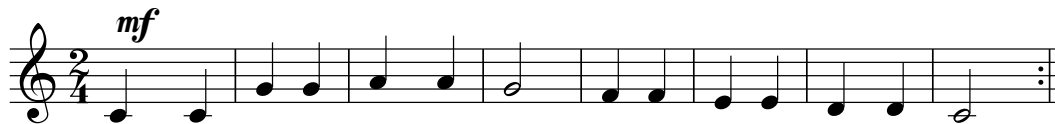
Observ

A, vous dirais-je, maman

Melodie franceză

Moderato

1.-2. A, vous, di-rai-s - je, ma-man... Ce qui cau-se mon tour-ment:
1.-2. Ma - mă, ah, eu vreau să-ți spun Ce ne - ca-zuri am a - cum:

1. Pa - pa veut que je rai - son-ne Com-me u - ne grande per - son- ne...
2. Pa - pa veut que je de - man-de De la soupe el de la vian- de...
1. Ta - ta vrea ca eu să ju- dec, Ca un om ma - tur să cu - get;
2. Ta - ta vrea să cer la ma - să Doar mân - ca - re, că-i gus - toa - să;

Moi je dis que les bon - bons Va - lent plus que la rai - son.
Moi je dis que les bon - bons Val lent plus que le bou - illon.
Eu bom - boa - ne am în gând Pen - tru că mai bu - ne sunt.
Eu bom - boa - ne vreau să cer, Sunt mai bu - ne ca ori - ce.

Recapitulez

- Ce măsuri muzicale ai învățat până acum?
- Care sunt momentele principale care trebuie respectate atunci când dirijezi un cântec?

Descopăr

Măsura	Notarea în partitură	Sucesiunea timpilor accentuați și neaccentuați	Tactarea (mâna dreaptă)
Măsura de două pătrimi			<p>Mâna stângă Mâna dreaptă</p>
Măsura de trei pătrimi			<p>Mâna stângă Mâna dreaptă</p>
Măsura de patru pătrimi			<p>Mâna stângă Mâna dreaptă</p>

Momente principale în dirijarea unei piese:

Avertizare – Pregătire – Intrare – Conducere – Închidere

Aplic

- În ce măsură este scris cântecul *A, vous dirais-je, maman*? Cum ne dăm seama? Transcrie-l în caiet și încadrează-l în măsura de 4/4. Ce vei scrie lângă cheia sol? Învăță cântecul și cântă-l împreună cu colegii, pe rând, în măsura de 2/4, apoi de 4/4, marcând timpii cu accent principal prin bătăi din palme, iar pe cei cu accent secundar cu pocnituri din degete. Ce observi? Dirijează-l în ambele variante, respectând momentele principale (A.P.I.C.Î). Prin ce diferă interpretările celor două variante?
- Citește ritmic cântecul de mai jos. Transcrie-l și încadrează-l în măsură, astfel încât accentele versurilor să corespundă cu timpii accentuați ai măsurii. Ce vei scrie lângă cheia sol? Audiază-l, în interpretarea Mariei Tănase, învață-l și cântă-l împreună cu colegii, apoi dirijează-l, respectând figura de tact și momentele principale (A.P.I.C.Î).

Cântec de leagăn

după Maria Tănase

1. Doi - na din ce s-o fă - cut?___
 Din - tr-o gu - ră de mic___ prunc.___
 2. Cul - că - te, pu - iuț mi - cuț,___
 Scoa - lă - te mă - ri - șo - ruț___

1. L-o lă - sat mai - ca dor - mind,___
 L-o lă - sat mai - ca dor - mind,___
 2. Cul - că - te și te a - bu - a!
 Și te cul că și a - dormi___

L-o a - flat doi - na zi - când.
 L-o a - flat doi - na zi - când.
 Pă - nă___ mâi - ne-n dal - bă zi - uă.
 Pă - nă___ mâi - ne-n dal - be zori

MARIA TĂNASE

1913–1963

Renunțată interpretă de muzică populară românească, fiind supranumită de Nicolae Iorga „Pasărea măiastră”. Maria Tănase mărturisea: „Trebuie să-ți mărturisesc că nu cânt niciodată un cântec pe care să nu-l iubesc, dar e drept că printre ele am totuși unele care-mi sunt mai dragi decât altele. Nu știu exact de ce, poate că ele vorbesc în ritmul cald al doinelor de trecut și dorurile țăranilor noștri. Altele, poate că ele vorbesc de zilele noastre, de împlinirea năzuințelor.”

DICȚIONAR

a abua = a legăna, a adormi, a (se) liniști.

JOC

Concurs. Înfruntarea dirijorilor

Clasa se împarte în trei echipe egale ca număr de membri. Echipele își desemnează câte un dirijor pentru fiecare piesă dintre cele trei alese (în măsuri diferite). Câștigătorii rundelor sunt desemnați în funcție de următoarele criterii: respectarea momentelor; executarea corectă a figurilor de tact; expresivitatea mișcărilor. Echipele câștigătoare sunt date de numărul cel mai mare de puncte acumulate.

AUDIȚII

- Maria Tănase, *Cântec de leagăn*
- Gioacchino Rossini, uvertura *Bărbierul din Sevilla*
- Jacques Offenbach, *Barcarola* din *Povestirile lui Hoffmann*

Recapitulare

Cuc, cuculeț

(fragment)

Muzica: Nelu Ionescu

1. De trei zi - le urc pe plai, măi, măi, măi,
2. Nu bă - ui, _____ nici nu mân - cai, măi, măi, măi,

Cu me - rin - de pe cinci cai, _____ Cu - cu, cu - cu - leț
Nu - mai la cuc as - cul - tai, _____ Cu - cu, cu - cu - leț.

FESTIVALUL GEORGE ENESCU RECOMANDĂ

Ludwig van Beethoven,
*Concertul pentru pian
și orchestră nr. 1 în Do
Major*, op. 15
(Orchestra Tonhalle din
Zürich)

- 1 În ce măsură este scris cântecul de mai sus? Ce ne indică acest lucru?
- 2 Descifrează ritmic, solfeiază, apoi cântă pe cuvinte cântecul, marcând cu bătaie din palme timpii accentuați.
- 3 Dirijează-i pe colegii tăi pentru a cânta împreună, respectând momentele: atenție, pregătire, intrare, conducere, închidere.
- 4 Transcrie cântecul în măsura de 4/4 și parcurge aceleași etape ca la exercițiile 2 și 3. Marchează cu bătaie din palme timpii cu accent principal și cu pocnituri din degete, pe cei cu accent secundar.
- 5 Dacă melodia ar fi fost scrisă în măsura de 3/4, din câți în câți timpi am fi marcat timpii accentuați cu bătaie din palme?

Evaluare

- 1 Completează coloanele din tabel folosind cuvintele sau expresiile adecvate: 2/4; intrare; primul timp accentuat; 4/4; are doi timpi consecutivi neaccentuați, 2/4, pregătire, timpul doi se tacează în exterior; 3/4; conducere; se formează din două măsurii; timpul unu se tacează în jos; vals; timpul trei se tacează în exterior; hora; figuri de tact; 4/4; închidere; timpul doi se tacează de jos în sus; timpul 3 are accent secundar; atenție; are un singur timp accentuat; timpul doi se tacează în interior, are un singur timp accentuat.

În cazul în care este necesar, încadrează o expresie în mai multe coloane.

Măsura de 2 timpi	Măsura de 3 timpi	Măsura de 4 timpi	Gesturi dirijorale

- 2 Încadrează, pe rând, în măsurile de 2/4, 3/4, 4/4, următorul ritm, trecând la începutul lui notația necesară fiecărei situații. Folosește legato de prelungire acolo unde se impune.

- 3 Completează ritmul:

- 4 Scrie titlul unui cântec cunoscut de tine, compus în măsura de 2/4, unul în măsura de 3/4 și unul în măsura de 4/4.

Exercițiile se vor
rezolva în caietul
de muzică sau pe
pagina de manual
fotocopiată.

Evaluati-vă rezultatele.

BAREM

1. 4 puncte
2. 1,5 p (3 x 0,5)
3. 1,5 p (5 x 0,3)
4. 1,5 p (3 x 0,5)

1,5p din oficiu
Total: 10 puncte

U4

Gama majoră și gama minoră

Lecția 1	52	Tonul și semitonul
Lecția 2	54	Gama Do Major
Lecția 3	56	Gama la minor
Recapitulare	58	
Evaluare	58	

WOLFGANG AMADEUS MOZART

1756–1791

Compozitor aparținând perioadei numite clasicism. A fost supranumit „copilul minune” datorită vârstei fragede la care s-a remarcat ca un foarte talentat muzician (interpret și compozitor). La vârsta de 6 ani deja susținea concerte în Europa, la curțile marilor împărați sau nobili. A compus un număr impresionant de lucrări în toate genurile muzicale ale vremii: sonate, concerte instrumentale, simfonii, opere, toate părând să izvorască din condeiul său. În general, acesta își stabilea detaliile compoziției în minte, ulterior scriind notele într-un timp uimitor. Bărbierul său se plângea adesea de dificultatea cu care reușea să-i tundă părul, deoarece acestuia îi venea mereu câte o idee și alerga la pian, iar bărbierul alerga după el. Mozart a rămas copilăros pe tot parcursul vieții.

Tonul și semitonul

Observ

Cor din opera Flautul fermecat

Muzica: Wolfgang Amadeus Mozart

Allegro

Ce far-mec ne-m-ba-tă, Ce su-net du-ios? La, ra,
la, la, la, la, la, la, la, la, la, A-fla-vom vreo
da-tă Ce-va mai fru-mos? La, ra, la, la, la,
la, la, la, la, la, la, la, A-la.

Recapitulez

- Ce note muzicale cunoști?
- Cum cântăm notele de la do_1 la do_2 pe claviatura pianului?
- Cum vor fi sunetele dacă notele sunt așezate mai sus sau mai jos pe portativ?

Descopăr

Între două sunete alăturate, există două tipuri de distanțe:

- a** distanțe mari numite **tonuri**;
 - b** distanțe mici numite **semitonuri**.
- „Semi” înseamnă jumătate, deci semitonul este jumătatea tonului.

Dacă analizăm imaginea alăturată, vom vedea că între unele clape albe avem o clapă neagră, iar între altele clapa neagră lipsește. Acest lucru înseamnă că, acolo unde avem clapă neagră, putem împărți distanța dintre clapele albe în jumătate, iar unde clapa neagră lipsește, distanța este deja de semiton și nu mai poate fi divizată.

Do Re Mi Fa Sol La Si Do

Notele între care distanța este de ton sunt: do-re, re-mi, fa-sol, sol-la și la-si. Sunetele se vor cânta mai depărtate.

Notele între care distanța este de semiton sunt: mi-fa și si-do. Sunetele se vor cânta mai apropiate, dând senzația că sunt lipite.

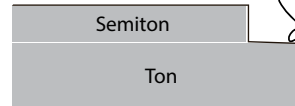
Între o notă și repetarea acesteia peste opt trepte, găsim cinci tonuri și două semitonuri.

Rețin

Tonul (T) este distanța mare dintre două sunete muzicale alăturate.

Semitonul (ST) este distanța mică dintre două sunete muzicale alăturate.

$$1T = 2ST$$

Aplic

- 1 Cântă, împreună cu clasa, după modelul profesorului, sunetele cuprinse între do_1 și do_2 . Ascultă cu atenție și intonează corect tonurile și semitonurile.
- 2 Realizează următorul exercițiu de intonație.

Cânt un ton, cânt un se-mi-ton. Cânt un ton, cânt un se-mi-ton.

Cânt un ton, cânt un se-mi-ton. Ton, ton, se-mi-ton, Ton, ton, se-mi-ton.

- 3 Interpretează, împreună cu clasa, cântecele *Vine badea pe cărare* și *Cor din opera Flautul fermecat* de W.A. Mozart și identifică în partitură tonurile și semitonurile.

Vine badea pe cărare

Cântec de joc din Oaș

Țu-rai! 1. Vi - ne ba-dea pe că-ra-re, Poar-tă strai-ță pe spi-na-re
2. Ți - ne-te, măi, ba-de, bi-ne, Că râd fe-te - le de ti-ne

Și briș-că la cin-gă-toa-re, Co-boa-ră la mân-dra-n va-le.
Fiind-că nu știi a ju-ca, Nu te-o-n vă-țat mâ-ni-ta.

Hai, țu-rai, țu-rai! Hai, țu-rai, țu-rai! Țu-rai, ța!

- 4 Ascultă cu atenție lucrările muzicale propuse și identifică în audiție tonurile și semitonurile.

PROIECT

Alege o zonă folclorică din România (poate fi cea în care locuiesc bunicii tăi sau pe care ai vizitat-o). Descrie unde se află ca poziție geografică și realizează un poster digital sau prin tehnica colajului în care să descrii trei lucruri care îți plac în mod deosebit din acea zonă.

ȘTIAI CĂ...

În muzica chineză se folosește o scară muzicală numită **pentatonie** (alcătuită din cinci sunete) în care nu există semitonuri. Dacă vei apăsa doar clapele negre de la claviatura pianului, vei putea cânta și tu o scară pentatonică. Claude Debussy, compozitor aparținând perioadei numită impresionism, a creat o scară muzicală din șase tonuri, numită **hexatonie**, pe care a folosit-o în creațiile sale. Una dintre aceste creații, pentru pian, o regăsiți în lista de audiții.

AUDIȚII

- Wolfgang Amadeus Mozart, *Simfonia nr. 40*, partea I
- Claude Debussy, *Voiles*
- Tong Li, *Cântecul pescarului la amurg* (*Fisherman's Song At Dusk*)

FESTIVALUL GEORGE ENESCU RECOMANDĂ

Wolfgang Amadeus Mozart, *Concert pentru vioară și orchestră în Sol Major*, K 216 (Camerata Salzburg)

RICHARD RODGERS

1902–1979

Unul dintre compozitorii reprezentativi ai comediei muzicale americane, cunoscut în special pentru lucrările sale în colaborare cu libretistii Lorenz Hart și Oscar Hammerstein II. De la *Sunetul muzicii* la *Oklahoma* și *Pacificul de Sud*, Richard Rodgers a ajutat la schimbarea stilului muzicalelor de pe Broadway, creându-le povești interesante și melodii ușor de fredonat. A scris peste 900 de cântece publicate și patruzeci de musicaluri. *Sunetul muzicii*, din care face parte *Cântecul gamei*, este un film american din 1965, o adaptare a musicalului de scenă din 1959 cu același nume, compus de Richard Rodgers cu versuri de Oscar Hammerstein II. În 2001, Biblioteca Congresului Statelor Unite a selectat filmul pentru conservare în Registrul Național de Film, considerându-l „important din punct de vedere cultural, istoric sau estetic”.

Gama Do Major

Observ

Cântecul gamei

Muzica: Richard Rodgers

Do e pri - ma no - tă - n ga - mă, Re, mai sus e cu un ton,
Mi, la ter - ță, vezi, ia sea - ma, Fa, mai urc un se - mi - ton,
Sol, a cin - cea în ar - pe - giu, La, dă to - nul la sol - fe - giu,
Si, si - la - be - le s - au dus Și - am a - juns la do de sus, de sus, dar,
sus. Do, re, mi, fa, sol, la, si, do,
Do, si, la, sol, fa, mi, re, do.

Recapitulez

- Care sunt cele două tipuri de distanțe între sunete?
- Între ce sunete avem distanță de semiton?
- Între ce sunete avem distanță de ton?

Descopăr

Dacă așezăm notele muzicale în ordinea înălțimii, vom obține o **scară muzicală**. Scara muzicală care începe și se termină cu aceeași notă repetată peste opt trepte poartă denumirea de **gamă**.

Gama Do Major

T T ST ST ST ST T T

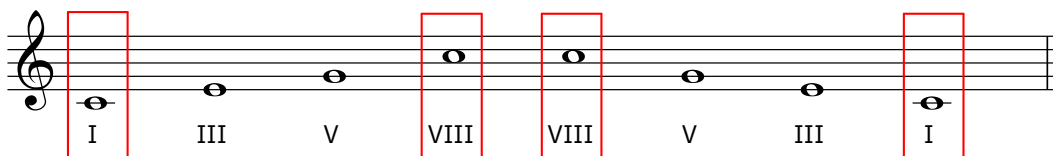
I II III - IV V VI VII - VIII VIII - VII VI V IV - III II I

Gama Do major începe și se termină cu nota do, care îi dă denumirea. Are două semitonuri poziționate între treptele III-IV și VII-VIII (notele mi-fa și si-do), iar între

celelalte note are distanțe de ton. Caracterul major al gamei este dat de primele trei note între care găsim două tonuri: do-re și re-mi.

Nota do poartă denumirea de **tonică** și este cea mai importantă din gamă, reprezentând treptele I și VIII. În general, lucrările muzicale compuse în Do major se termină cu nota do.

***Arpegiul** este o prescurtare a gamei, fiind alcătuit din treptele I, III, V și VIII ale acesteia.

Gama Do major are o sonoritate luminoasă, deschisă și puternică, iar majoritatea lucrărilor muzicale compuse pe baza ei inspiră forță, veselie și optimism.

Rețin

Gama Do major este o scară muzicală care începe și se termină cu nota do. Semitonurile sunt poziționate între treptele III-IV și VII-VIII. Se numește gamă majoră deoarece începe cu două tonuri.

Aplic

- 1 Cântă gama Do major și arpegiul acesteia în urcare și în coborâre. Urmărește cu atenție locul semitonurilor și intonează-le corect.
- 2 Interpretează, după auz, *Cântecul gamei* de Richard Rodgers.
- 3 Interpretează împreună cu colegii cântecul *Drag mi-e jocul românesc*. După ce ați învățat bine vocea întâi, profesorul va împărți clasa în două grupe și veți interpreta cântecul pe două voci.
- 4 Identifică tonica din finalul cântecelor studiate. Găsește în manual și alte cântece compuse în gama Do major.
- 5 Descrie ce ți-a inspirat muzica lucrărilor în Do major audiate.

Drag mi-e jocul românesc

Din folclorul copiilor

1. Drag mi-e jo-cul ro-mâ-nesc, Dar nu știu cum să-l por-nesc.
 2. Bi - ne de nu l-oi por - ni, Eu ru - și - ne oi pă - ți.
 3. Nu te ui-ta la co-joc, Ci te ui - tă cum mai joc.

Zum, zum, zum, zum, zum, zum, zum, zum, zum, zum, zum, zum,

Hei! Tra, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la.

zum, zum, zum, zum, zum, zum, zum, zum.

ȘTIAI CĂ...

Treptele unei game se numerează pentru că fiecare dintre ele îndeplinește câte un rol, ca și când ar juca într-o piesă de teatru. Această piesă se numește **tonalitate**, iar sunetele, asemenea actorilor, sunt în rol principal sau secundar, de aceea există trepte principale și trepte secundare. Rolul cel mai important îl are treapta I, **tonica**.

Pornind de pe orice sunet, putem construi o gamă majoră dacă păstrăm locul tonurilor și al semitonurilor în scară. Prima notă va da denumirea gamei.

AUDIȚII

- Richard Rodgers, *Do, re, mi* din musicalul *Sunetul muzicii*
- Antonio Vivaldi, *Concert în Do major pentru mandolină și orchestră*, partea I

FESTIVALUL GEORGE ENESCU RECOMANDĂ

George Enescu, *Preludiu la unison* din *Suita nr. 1 în Do Major* (Filarmonica della Scala)

FRÉDÉRIC CHOPIN

1810–1849

Compozitor și pianist virtuoz de origine franco-polonă. Este considerat unul dintre marii maeștri ai muzicii romantice.

Ca pianist, Chopin și-a atras reputația de a avea cel mai mic număr de apariții publice, puțin peste 30. Creația sa a fost adesea judecată după standardele vremii, care nu erau în acord cu stilul său foarte personal. Muzica sa este extrem de emoționantă și sensibilă, fiind inspirată din folclorul polonez, pe care l-a purtat întotdeauna în suflet.

Majoritatea lucrărilor sale sunt dedicate pianului, iar caracteristic îi este genul numit **poloneză**.

A mai compus pentru pian: studii, valsuri, mazurci, sonate și concerte.

Gama la minor

Observ

Cântec de leagăn

Legănat

Muzica: Nicolae Lungu

Na - ni, na - ni pu - iul ma - mii, Na - ni, na - ni
 pu - iul ma - mii, pu - i - șo - rul ma - mii
 mic, Fă - cea - te - ai ma - re voi - nic
 Na - ni, na - ni, na - ni, na - ni, na - ni.

Recapitulez

- Ce este o gamă?
- Cine dă denumirea unei game?
- *Pe ce trepte din gamă se construiește arpegiul?
- Ce este tonica?
- Ce indică distanțele dintre primele trei note din gama Do major?

Descopăr

Gama la minor este scara muzicală care începe și se termină cu nota la, care îi dă denumirea.

Are două semitonuri poziționate între treptele II-III și V-VI (notele si-do și mi-fa), iar între celelalte note are distanțe de ton.

Între primele trei note găsim un ton (la-si) și un semiton (si-do), ceea ce îi dă gamei caracterul minor.

Gama la minor

T ST ST ST T

I II - III IV V - VI VII VIII VIII VII VI - V IV III - II I

Lucrările muzicale compuse în la minor au de obicei la sfârșit nota la, reprezentând tonica.

Arpegiul se formează pe treptele I, III, V și VIII din gamă.

I III V VIII VIII V III I

Gama la minor are o sonoritate închisă, delicată, unii oameni percepând-o ca fiind chiar tristă. Majoritatea lucrărilor compuse în la minor exprimă melancolie, iubire și gingășie.

Rețin

Gama la minor este o scară muzicală care începe și se termină cu nota la. Semitonurile sunt poziționate între treptele II-III și V-VI. Se numește gamă minoră deoarece începe cu un ton și un semiton.

Aplic

- 1 Cântă gama la minor și arpegiul acesteia, în urcare și în coborâre. Urmărește cu atenție locul semitonurilor și intonează-le corect.
- 2 Identifică tonica de la finalul cântecelor studiate. Găsește în manual și alte cântece compuse în gama la minor.
- 3 Interpretează, împreună cu clasa, *Cântec de leagăn* și *Cântă cucu-n Bucovina*. După ce ați învățat fiecare cântec, îl veți interpreta pe grupe în dialog, conform indicațiilor profesorului.
- 4 Ascultă cu atenție lucrările propuse pentru audiție și descrie ce ți-a inspirat muzica audiată.

Cântă cucu-n Bucovina

Melodie populară

1. Cîn - tă cu-cul, ba - tă-l vi - na, De ră - su - nă Bu - co - vi -
2. Bu - co - vi - nă, plai cu flori, Un - de sunt ai tăi fe - ciori? _____
3. Au fost duși în al - tă ța - ră, Dar se-n-torc la pri-mă-va -
4. Mun - ți - lor cu creas-ta ra - ră, Nu lă - sați stra - ja să pia -

- na _____ Cîn - tă cu - cu-n - tr-un bră - duț, măi _____
 _____ Au fost duși în _____ al - tă ța - ră _____
 ră _____ Î - na - poi când _____ or ve - ni, măi, _____
 - ră _____ Da - că pie-re _____ stra - ja voas-tră _____

- De ră - su-nă-n Cer-nă-uți _____ măi, măi, _____ măi. _____
 Dar se-n-torc la pri-mă-va - ră _____ măi, măi, _____ măi. _____
 Tot pe ti - ne te-or gă-si, _____ măi, măi, _____ măi. _____
 Va pie - ri și ța - ra noas - tră _____ măi, măi, _____ măi. _____

PROIECT

Realizează un desen, o fotografie sau compune patru versuri inspirate de *Valsul în la minor* compus de Frédéric Chopin. Motivează legătura dintre tema creației tale și muzica lucrării.

ȘTIAI CĂ...

De la cântece simple pentru copii la muzică clasică, până la muzică populară, cântecul de leagăn se găsește în societățile din întreaga lume. Caracterul spontan al acestei manifestări este relevat de Apostol Culea în cartea *Datini și muncă*: „Și (mama) începe legănatul, cu revărsarea dezmierdărilor în valuri de duișii materne. Se pomenește depănând o fărâma din cântecul pe care nu l-a învățat de la nimeni, nu l-a știut mai înainte.”

AUDIȚII

- Frédéric Chopin, *Vals pentru pian în la minor*
- Antonio Vivaldi, *Concert pentru vioară și orchestră în la minor*

FESTIVALUL GEORGE ENESCU RECOMANDĂ

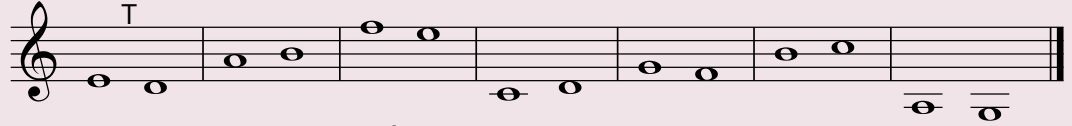
Edvard Grieg, *Concert pentru pian și orchestră în la minor*, op. 16
 (Orchestra Simfonică din Londra)

Recapitulare

- 1 Copiază în caiet exercițiul următor și scrie deasupra fiecărei căsuțe distanța dintre cele două sunete, după modelul dat.

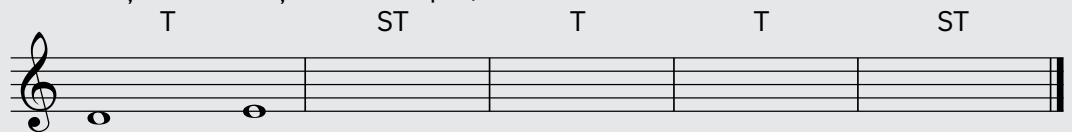
- 2 Așază enunțurile de mai jos în tabel, după modelul dat:

	ASEMĂNĂRI	DEOSEBIRI	
		Do major	la minor
Tonica			
Semitonurile			
Arpegiul	Au arpegiul pe aceleași trepte	Arpegiile au note diferite	
Caracterul major/minor			

a Încep și se termină cu aceeași notă.	f Începe cu nota la.
b Primele trei note dau caracterul major sau minor.	g Are semitonuri între treptele III-IV și VII-VIII.
c Începe cu nota do.	h 2 T = gamă majoră.
d 1 T + 1 ST = gamă minoră	i Are semitonuri între treptele II-III și V-VI.
e Au semitonurile între aceleași note: mi-fa și si-do.	

Evaluare

- 1 Completează spațiile punctate din enunțurile următoare cu termenii corespunzători:
- Distanța mare dintre două sunete se numește
 - Distanța mică dintre două sunete se numește
- 2 Folosind notele învățate, scrie în spațiile de mai jos tonuri sau semitonuri diferite, în funcție de indicația de deasupra, conform modelului.

- 3 Completează tabelul de mai jos după model:

	Do major	la minor
Tonica		
Distanțele dintre primele trei trepte	2 tonuri	
Treptele între care găsim semitonurile		

- 4 Alege varianta corectă:
La ce notă dintr-un cântec ne uităm pentru a afla tonica gamei în care este compus?
- la prima;
 - la ultima.
- 5 Notează în dreptul fiecărui enunț dacă este adevărat sau fals.
- Între notele do-re este distanță de semiton.
 - Între notele la-si este distanță de ton.
 - Tonica este cea mai importantă treaptă dintr-o gamă.
 - Gama la minor este percepută ca având o sonoritate luminoasă și puternică.
- 6 Găsește în manual (exceptând lecțiile dedicate gamelor Do major și la minor) un cântec în gama Do major și unul în gama la minor. Notează titlul cântecului și pagina.

Exercițiile se vor rezolva în caietul de muzică sau pe pagina de manual fotocopiată.

Evaluează-vă rezultatele.

BAREM

- 1p (2x0,5)
- 2p (4x0,5)
- 2,5p (5x0,5)
- 0,5p
- 1p (4x0,25)
- 2p (2x1)

1p din oficiu

Total: 10 puncte

U5

Termeni de mișcare, elemente de dinamică și de timbralitate

Lecția 1	60	Tempoul
Lecția 2	62	Nuanțele
Lecția 3	64	Timbrul vocal
Lecția 4	66	Timbrul instrumental
Lecția 5	68	Ansambluri vocale și instrumentale
Recapitulare	70	
Evaluare	70	

ȘTIAI CĂ...

Ciuleandra este un joc din Muntenia în care aceeași melodie se repetă din ce în ce mai rapid, fiind însoțită de strigături.

În 1943, compania Warner Bros. prezintă publicului *Pigs in a Polka* (*Purceluși într-o polka*), un film animat care parodiază două dintre filmele lui Walt Disney: *Cei trei purceluși* (1933) și *Fantasia* (1940). Walt Disney este primul desenator și producător de filme animate care utilizează în creațiile sale cinematografice lucrări muzicale ale compozitorilor genului clasic.

În desenul animat menționat ne sunt prezentate *Dansurile ungare nr. 5, nr. 7, nr. 6 și nr. 17* ale compozitorului Johannes Brahms.

AUDIȚII

- Johannes Brahms, *Dans ungar nr. 5 în sol minor*
- Maria Tănase, *Ciuleandra*

Tempoul

Observ

Ciuleandra

Cântec și joc popular

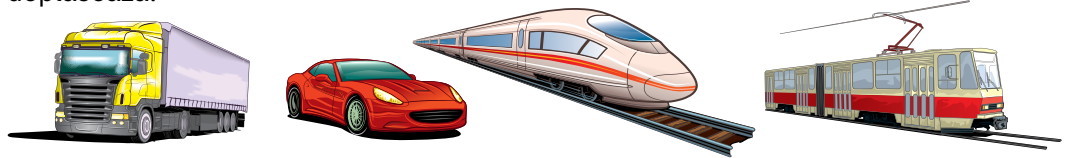
1. Foa - ie ver - de si - mi - noc, Ți - neți Ciu - lean - dra pe loc
 2. Ți - ne-ți-o flă - căi, a - șa Pâ - nă n - a - jun - ge pui - ca,
 3. În - tă - ri - ți - o ni - țe - luș C - a - jun - ge a - cuș, a - cuș,
 4. Mai în - tă - ri - ți - o de - un pas C - a a - jun - și și n - a ră - mas
 5. Do - uă fi - re, do - uă pa - ie, Luați Ciu - lean - dra la bă - ta - ie

1-5. Și - n - c - o - da - tă, măi, bă - ieți, hop și - a - șa și - a - șa!

Recapitulez

Ordonează mijloacele de transport din imagine de la cel mai lent la cel mai rapid și dă fiecăruia un nume derivat dintr-un termen de tempo corespunzător vitezei cu care se deplasează.

Descopăr

Ai observat, în cântecele lecțiilor parcurse anterior, acei termeni în limba italiană scriși la început, exact după cheia sol și măsură?

La începutul secolului al XVIII-lea, când termenii de mișcare și cei de intensitate (nuanțe) au apărut pentru prima dată în partiturile muzicale, compozitorii italieni răspândiți în întreaga Europă erau și cei mai apreciați muzicieni ai curților regale, așadar alegerea limbii italiene pentru a defini mișcarea muzicală a fost una firească.

Alegerea termenilor de către compozitor este strâns legată de caracterul lucrării muzicale, de conținutul acesteia evidențiat cu ajutorul melodiei, ritmului și versurilor (în cazul muzicii vocale).

	Denumirea tempoului în italiană	Traducerea în limba română
Mișcări rare, lente	<i>Largo</i>	Larg, foarte rar
	<i>Lento</i>	Lent, liniștit
	<i>Adagio</i>	Rar, așezat
Mișcări potrivite (medii)	<i>Andante</i>	Potrivit de rar
	<i>Andantino</i>	Rărișor (îi urmează lui Andante)
	<i>Moderato</i>	Moderat, potrivit
	<i>Allegretto</i>	Repejor (îl precede pe Allegro)

Mișcări rapide	<i>Allegro</i>	Repede
	<i>Vivace</i>	Iute, vioi
	<i>Presto</i>	Foarte repede

✓ Rețin

Tempoul exprimă gradul de viteză, de mișcare, pe care îl utilizăm în interpretarea lucrărilor muzicale.

Apariția indicațiilor de tempo în partitură se poate observa la începutul lucrării muzicale și are efect până la finalul lucrării muzicale, sau până la apariția unui termen de mișcare nou.

Tempoul utilizat în interpretare este esențial, întrucât ne ajută să înțelegem mai ușor mesajul muzical propus de către compozitor.

✎ Aplic

- 1 Ascultă cu atenție muzica scurtmetrajului animat *Pigs in a Polka*. Notează-ți momentele în care remarci schimbările de tempo și încearcă să identifici termenii în tabelul de la rubrica *Descopăr*.
Observă relația dintre personaj și muzică / tempo.
- 2 Cântă fiecare strofă din *La moară la Dorohoi*, respectând indicațiile de mișcare (tempoul).
- 3 Remarca, în audițiile propuse, caracterul muzicii în relație cu termenii de mișcare.
- 4 Ascultă cântecul *Ciuleandra* și identifică termenii de tempo, notându-i în caiet. Cântă împreună cu colegii și, dacă spațiul din clasă permite, prindeți-vă în horă și schimbați sensul dansului la fiecare strofă.

La moară la Dorohoi

Melodie de joc din Moldova

1. Rar
2. Potrivit
3. Repede

1. Foa - ie ver - de ba - ra - boi, La moa - ră la Do - ro - hoi
2. Dar în car ci - ne șe - dea? Moș Pri - chici cu ba - ba sa
3. Și iar ver - de ba - ra - boi, Hai, la ho - ră, măi, flă - căi!

- Tre - ce - un car cu pa - tru boi, În - căr - cat cu pă - pu - șoi.
Și din gu - ră - a - șa zi - cea: „Să tră - ias - că ba - ba mea!”
Du - pă mi - ne, bi - ni - șor, O bă - tu - tă pe pi - cior.

INVESTIGAȚIE

Mișcarea simbolizează însăși viața, de aceea termenii de mișcare prezenți în muzică descriu sonor frumusețea și bucuria mișcării. Ascultă *Sirtaki* (dansul lui Zorba), *Dansul săbiilor* de Aram Hacıaturian și *Sârba pe loc* de Gheorghe Danga. Ce au în comun cele trei exemple muzicale? Scrie o compunere de o pagină cu titlul *Muzică și mișcare*, observând cu atenție efectul muzicii energice asupra stărilor tale de spirit.

DICȚIONAR

Tempo (it.) = timp, mișcare.

ȘTIAI CĂ...

Atunci când asculți muzică, sistemul nervos responsabil cu circuitul și presiunea sângelui, bătăile inimii și buna funcționare a creierului tău se activează și eliberează dopamina, supranumită și „hormonul fericirii”. Felul în care creierul nostru percepe muzica formează senzațiile și emoțiile pe care le avem atunci când o ascultăm.

👂 AUDIȚII

- Arthur Honegger, *Pacific 231*
- Aram Hacıaturian, *Dansul săbiilor* din suita de balet *Gayane*
- *Sirtaki* (dansul lui Zorba)
- Gheorghe Danga, *Sârba pe loc*

FESTIVALUL GEORGE ENESCU RECOMANDĂ

George Enescu, *Balada pentru vioară și orchestră*, op. 4a (Orchestra de Cameră din Viena)

ȘTIAI CĂ...

Nemulțumit de mecanismul de emiterie a sunetului pe care îl aveau instrumentele cu claviatură ale vremii, ce nu permitea mari diferențe de intensitate în interpretare, Bartolomeo Cristofori (1655–1731) construiește un instrument revoluționar la începutul secolului al XVIII-lea.

Înlocuiește sistemul de ciupire al corzilor cu unul de lovire cu ajutorul unui ciocănel de lemn.

Numele noului instrument, *clavicembalo col piano e forte* (clavecinul care poate cânta încet și tare), va deveni pe rând *pianoforte* și mai apoi *piano* (pian, în limba italiană).

Deși oferă o mai mare libertate în interpretare, compozitorii epocii baroce continuă să compună pentru clavecin, astfel încât abia după 1750 găsim în partituri primele indicații de nuanțe.

Carl Philipp Emanuel Bach (1714–1788), Joseph Haydn (1732–1809) și Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791) sunt printre primii compozitori care acordă o importanță deosebită planului dinamic, notând în partituri indicațiile de nuanțe.

Nuanțele

Observ

La oglindă

fragment

Versuri: George Coșbuc

Muzica: Timotei Popovici

*Allegretto****p***

Azi am să-n-cres - tez în grin-dă; Jos din cui a - cum, o - glin-dă!

mf

Ma - ma - i - du - să - n sat, cu do - rul Azi e sin - gur pu - i - șo - rul

Și-am în - chis u - șa la tin - dă Cu ză - vo - rul Cu ză - vo - rul.

Recapitulez

- 1 Câți dintre termenii de intensitate prezenți în cântecul *La oglindă* ai recunoscut? Cântă, împreună cu colegii, respectând termenii de intensitate și tempo prezenți în partitură.
- 2 Natura ne oferă de fiecare dată cele mai surprinzătoare sonorități. Descoperă energia gospodăriilor rurale și organizează-i crescător pe locuitorii acestora, în funcție de zgomotul pe care-l produc. Asociază-i fiecărui personaj un termen de intensitate.

Descopăr

Pentru a obține un contrast sonor, compozitorii utilizau instrumentele în funcție de calitățile naturale ale acestora:

Pentru piano (*p*), instrumente de suflat din lemn și pentru forte (*f*), instrumente de suflat din alamă și instrumente de percuție.

Instrumentele cu coarde și arcuș fiind cele mai versatile, puteau dialoga muzical atât în nuanțe medii de intensitate constantă, cât și în nuanțe de o intensitate progresivă.

În timp, instrumentele au evoluat, iar odată cu ele atât tehnica emiterii sunetelor, cât și înțelegerea compozitorilor asupra acestui fenomen.

Semnul grafic notat în partitură	Denumirea originală a termenului	Înțelegerea termenului
<i>p</i>	piano	Încet
<i>mp</i>	mezzo-piano	Potrivit de încet

<i>mf</i>	mezzo-forte	Potrivit de tare
<i>f</i>	forte	Tare
	crescendo	Din ce în ce mai tare, crescând
	decrescendo	Din ce în ce mai încet, descrescând

✓ Rețin

Intensitatea, forța pe care o utilizăm în interpretare este reprezentată în muzică prin intermediul termenilor de **nuanță**. Aceștia se scriu prescurtat, deasupra portativului.

Termenii pot indica o intensitate constantă (mică, medie, mare) sau una progresivă.

Termenii pot apărea atât la începutul lucrării muzicale, cât și pe parcursul acesteia.

Compozitorii utilizează nuanțele în creațiile lor pentru a evidenția importanța emoției în actul muzical, așa cum și noi în viața de zi cu zi vorbim mai tare sau mai încet, în funcție de cui ne adresăm și de spațiul în care vorbim.

✎ Aplic

- 1 Citește cu atenție versurile și extrage din tabelul explicativ al nuanțelor muzicale pe cele care exprimă starea redată în cântec. Notează în caiet la ce versuri le vei utiliza și apoi cântă împreună cu colegii.

Cântec de leagăn

Muzica: Johannes Brahms

Moderato

1. Pes - te dea - luri, pe-un nor, Plu - tind ca un gând, Lu-na
2. Noap-te bu - nă, somn lin Co - pil dră - gă - laș, Fi - e-ți

tre - ce u - șor, A - ripi de vis le - gă - nând. Și cu ea, ră - tă - som-nul se - nin, Dra-gul ma-mei în - ge - raș. Somn u - șor, scump o

cind, Din î - nalt ste - le mii Par - c-ar spu - ne, ve - dor, Lân - gă ti - ne voi sta Toa - tă noap - tea, cu

ghind: „Noap - te bu - nă, co - pii!”
dor, Eu te voi le - gă - na.

- 2 Remarcă, în audițiile propuse, apariția în plan sonor a termenilor de nuanțe.

PROIECT

ieși în natură și surprinde intensitatea copacilor, a vântului și a cântecelor păsărelor. Realizează o povestire scurtă în care vei utiliza termenii de mișcare și nuanțe învățați. Ex.: Azi m-am trezit **vivace** și-am plecat **allegro** spre școală. Am intrat **piano** în clasă. Ora începuse deja.

ȘTIAI CĂ...

Titlul original al cântecului de leagăn era *Wiegenlied: Guten Abend, gute Nacht* (Cântec de leagăn: Bună seara, noapte bună).

Compus în anul 1868, este dedicat nașterii celui de-al doilea fiu al bunei sale prietene, Bertha Faber.

👂 AUDIȚII

- Wolfgang Amadeus Mozart, uvertura operei *Nunta lui Figaro*
- Ludwig van Beethoven, *Simfonia nr. 1 în Do Major, op. 21, partea a III-a, Menuet*
- Frédéric Chopin, *Concertul pentru pian și orchestră nr. 1 în mi minor op. 11*
- Piotr Ilici Ceaikovski, *Uvertura solemnă 1812*

FESTIVALUL GEORGE ENESCU RECOMANDĂ

George Enescu, *Poema Română*, op. 1 (Orchestra Națională a Franței)

Timbrul vocal

ȘTIAI CĂ...

Cântecul *Pupăza din tei* este inspirat din povestirea cu același nume pe care o regăsim în creația autobiografică *Amintiri din copilărie* a scriitorului Ion Creangă. Pupăza, cucul și pitpalacul sunt singurele păsări care își cântă numele și printre păsările cel mai des întâlnite în Româna.

Observ

Pupăza din tei

Versuri adaptate de: I. Vicol

Melodie populară

1. Pu, pu, pu, strici me - reu som-nul meu, Pu - pă - ză din tei!
2. Pu, pu, pu, pu, pu, pu, chiar a - cu O să-ți viu de hac!
3. Ha, ha, ha, vezi a - șa mi te-am prins, Că de mult ți-o coc!
4. Ne - gus - tor, pu - păzi vând, mar - fa mea-i Blân - dă ca un miel.
5. A - ju - tor, hai, să - riți! ho - ții, măi, Pra-dă-un ne - gus - tor,

Las că mi te prind mo - ța - to Și te-oi în - tre - ba ce vrei,
 Și-a - jun - gând la tei că - ciu - la, Pes - te cuib cap - ca - n-o fac
 Și la târg a - juns cu dâ - sa, Prin - tre lu - me îmi fac loc,
 Dar un moș cu bar - ba dea - să, De un - de-o fi fost de fel,
 Mo - șul, în - să, ru - pând sfoa - ra, Zvâr - le pu - pă - za spre nor

Când ți-oi smul - ge coa - da toa - tă Și te-oi vin - de pe cinci lei.
 Și-a - poi sco - to - cind cu mâ - na, Prind de gât pu - iul de drac.
 Stri - gând, cât mă ți - ne gu - ra, Să se-a - u - dă-n iar - ma - roc.
 Îmi cro - i câ - te - va be - țe, Lu - ând pu - pă - za cu el.
 Și, di - ha - ni - a, vo - ioa - să, O por - ni spre sat în zbor.

Recapitulez

Citește cu atenție textul cântecului și vei descoperi personajele: copilul, pupăza și negustorul bătrân. Ce tip de voce (timbru) are fiecare personaj?

În ce categorie a tipurilor de voci poți încadra vocea fiecărui personaj? *Ex.*: voce înaltă, voce medie, voce gravă.

Descopăr

Calitatea unui sunet de a se diferenția de altele emise simultan, se numește **timbru**.

Timbrul ne ajută să diferențiem sunetele muzicale de zgomote, instrumentele muzicale între ele, dar și tipurile de voci.

Timbrul vocal se deosebește prin *ambitus* (*întinderea vocii*) și *culoare timbrală*.

Rețin

Vocea umană se împarte în: voci de copii și voci adulte.

Timbrul vocii de copii nu se diferențiază sonor în fete și băieți, însă vocile adulte sunt clasificate astfel:

Tipul de voce	Voci înalte	Voci medii	Voci grave
De femei	SOPRAN	MEZZO-SOPRAN	ALTO
De bărbați	TENOR	BARITON	BAS

Aplic

- 1 Ascultă *Por una cabeza* de Carlos Gardel în toate variantele propuse spre audiție și identifică timbrul interpreților. Care dintre cele două interpretări ți-a plăcut mai mult și de ce?
- 2 Parcurge etapele de învățare ale unui cântec și interpretează alături de colegi *Pupăza din tei* și *Cucule, pasăre sură* de Ioan D. Chirescu. Împarte pe roluri fiecare cântec, și încearcă o voce diferită pentru fiecare personaj.

Cucule, pasăre sură

Prelucrare: Ioan D. Chirescu

Andante
mf

p solist **f** Cu - cu!

1. Cu - cu - le, pa - să - re su - ră, Cuc!_____ Ce tot cânți la
 2. Ori ți-e foa-me, ori ți-e se - te, Cuc!_____ Ori ți-e dor de
 3. Nici mi-e foa-me, nici mi-e se - te, Cuc!_____ Ci mi-e dor de

mf

noi pe șu - ră, Cu - cu - lea - nă lu - go - ja - nă
 co - drul ver - de,
 co - drul ver - de,

1. solist **p** Cu - cu! Cu - cu!
 2. solist Cu - cu! Cu - cu!

Cuc!_____ Cuc!_____

- 3 Cântă, alături de colegi, *Huțulca*. Ce timbru vocal i-ai atribui?

Huțulca
(După auz)

Brodina - Suceava, Ludovic Paceag

1. Se joa - că la Câr - li - ba - ba Hu - țul - ca, hu - țul - ca.
 2. Și hu - ța - nu stă de - gea - ba

Hai, hu - ța - ne, și-om ju - ca_____ Hu - țul - ca, hu - țul - ca.
 Hu - țul - ca din Bro - di - na_____

PORTOFOLIU

Caută mai multe informații despre soliștii nominalizați în audițiile propuse.

GEORG FRIEDRICH HÄNDEL

1685–1759

Este primul compozitor al perioadei baroce ale căror arii de operă sunt compuse special pentru a pune în valoare timbrul vocal feminin. Între 1705 și 1741, Händel compune peste 40 de opere, mare parte dintre acestea fiind dedicate sopranei Francesca Cuzzoni și mezzosopranei Faustina Bordoni, primele primadone ale scenei de operă.

AUDIȚII

- Carlos Gardel, *Por una cabeza* (interpretări: Aida Garifullina și cvartetul Il Divo)
- Georges Bizet, *Seguidilla* (solistă: Maria Callas), *Marșul toreadorilor* din opera *Carmen* (solist: Dmitri Hvorostovsky)
- Léo Delibes, *Duetul florilor* din opera *Lakmé* (soliste Sabine Devielhe și Marianne Crebassa)

Timbrul instrumental

TROMPETĂ

CORN

VIOARĂ

VIOLONCEL

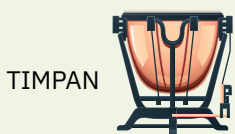
FLAUT

CLARINET

MARIMBAFON

TIMPAN

Observ

Going Home / Mergând acasă

Versuri: William Arms Fischer

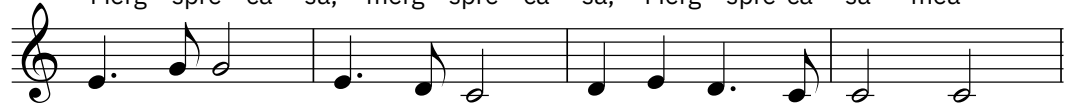
Muzica: Antonín Dvořák

Sentimental ♩ = 60

Traducere și adaptare versuri: Magda Bădău

Go - ing home, go - ing home, I'm just go - ing home
Merg spre ca - să, merg spre ca - să, Merg spre ca - sa mea

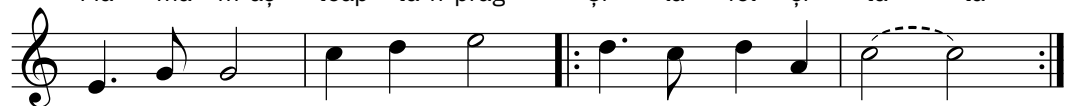
Qui - et like some still day I'm just go - ing too____
Li - niș-tit și se-nin Mă în - torc a - ca - să.

1. It's not far just close by Through an o - pen door____
Nu-i de-par-te, e a-proa-pe, Doar des-chi-de u - șa.
2. Work all done care layd by Gone to fear no more
Mun - ca-i ga-ta-s pre - gă - tit____ Nu mă voi mai te - me.

Mo - ther's there expe - cting me Fa - ther's wait-ing too____
Ma - ma m-aș - teap - tă-n prag Și la fel și ta - ta

Lot's of folks ga-thered there 1. All the friends I knew.
Oa - meni buni a - du - nați Toți pri - e - teni dragi
2. I'm just go - ing home.
Am a - juns a - ca - să.

Recapitulez

Privește cu atenție imaginea alăturată.

Câte instrumente recunoști?

Numește-le!

Cărei familii de instrumente aparține fiecare?

Descopăr

Instrumentele sunt grupate în familii pentru a evidenția diferențe de sonorități între instrumentele cu **corzi și arcuș**, cele de **suflat** și cele de **percuție**.

Familia instrumentelor	Ambitus înalt	Ambitus mediu înalt	Ambitus mediu grav	Ambitus grav
Corzi și arcuș	Vioară	Violă	Violoncel	Contrabas
Corzi ciupite	Harpă (ambitus generos), chitară (ambitus similar viorii și violei)			
Corzi lovite	Pian (ambitus generos), țambal (ambitus similar viorii și violei)			

De suflat din lemn	Flaut	Oboi	Clarinet	Fagot
De suflat din alamă	Trompetă	Corn	Trombon	Tubă

Instrumentele de percuție sunt responsabile de conturul ritmic al muzicii, sunetul lor se produce prin lovire. Acestea se împart în **a** acordabile, **b** non acordabile.

- a** Instrumente cu sunete determinate: xilofon, marimbafon, celestă, clopot, timpan.
b Instrumente cu sunete nedeterminate – instrumentele sunt exclusiv ritmice: tobă mică și tobă mare, tamburină, castaniete, triangu, talgere, gong, maracas.

Rețin

Culoarea timbrală a instrumentelor este rezultatul modului de producere a sunetului și al materialului din care acestea sunt construite.

Aplic

- 1 Recunoaște și numește instrumentele în audiția *Largo*, partea a II-a *Simfoniei nr. 9, Din lumea nouă în mi minor*, op. 95, B.178, a compozitorului ceh Antonín Dvořák. Ascultă fragmentul urmărind partitura și cântă împreună cu colegii cântecul *Going Home*.
- 2 Ascultă *Petrică și lupul* și descoperă instrumentele ce dau viață personajelor completând în caiet tabelul:

Nume personaj	Instrument	Culoare, textură/material	Sentimentul inspirat
Ex.: Vânătorii	Corn	albastru, sticlos	teamă
- 3 Observă (și explică) rolul fiecărui instrument care se remarcă în audițiile propuse.
- 4 Audiază *Simfonia nr. 94* urmărind partitura și identifică instrumentul „surpriză”. Caută mai multe informații despre lucrarea muzicală.

Simfonia nr. 94 „Surpriza”

- fragment din partea a II-a -

Muzica: Joseph Haydn

Andante

PORTOFOLIU

Alege, împreună cu profesorul de educație muzicală, trei instrumente din familiile diferite și, cu ajutorul profesorilor de religie și educație vizuală, realizează un proiect interdisciplinar despre instrumentele muzicale în picturile religioase și laice.

ANTONÍN DVOŘÁK

1841–1904

În 1892, Dvořák este invitat la Conservatorul Național de Muzică din New York pentru a-i îndruma pe studenți în descoperirea muzicii tradiționale americane și formarea unui limbaj muzical național. Inspirat de muzica gospel cântată de studentul său afro-american Harry Burleigh, va compune *Simfonia nr. 9, Din lumea nouă*.

Cornul englez intonează tema *gospel* a părții a II-a, *Largo*, un omagiu adus culturii afro-americane.

AUDIȚII

- Antonín Dvořák, *Simfonia nr. 9, Din lumea nouă în mi minor*, op. 95, B.178, partea a II-a, *Largo*
- Serghei Prokofiev, *Petrică și lupul*, op. 67, basm simfonic
- Frédéric Chopin, *Studiul pentru pian* op. 10, nr. 12, *Revoluționarul*
- Gioachino Rossini, uvertura operei *Wilhelm Tell*

ȘTIAI CĂ...

Corul „Symbol”, formația corală pe voci egale (de copii), fondată de maestrul de cor și profesorul **Jean Lupu**, deține numeroase trofee în urma participării la competiții naționale și europene. Printre realizările din cei peste 30 de ani de activitate, se numără: peste 60 de concerte pe scena Ateneului Român, 100 de lucrări corale în imprimări radio, 18 discuri, două nominalizări la Premiile Industrii Muzicale Românești. În 1994, Dumitru D. Stancu dedică formației *Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur*, iar în 1999 corul participă la Sfânta Liturghie oficializată de Papa Ioan Paul al II-lea, la București.

**FESTIVALUL
GEORGE ENESCU
RECOMANDĂ**

George Enescu, *Simfonia nr. 1 în Mi bemol Major*, op. 13 (Orchestra Tonhalle din Zürich)

Ansambluri vocale și instrumentale

Observ

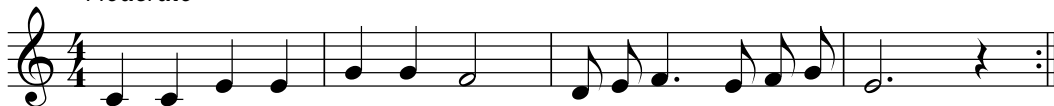

Cântec pe o temă a Rapsodiei Nr. 1 în La Major

- transpoziție în Do Major-

Versuri: Georgeta Moraru

Muzica: George Enescu
Prelucrare: Gavriil Musicescu,
după cântecul popular *Stejarul*

Moderato

1. Câ - te țări sunt pe pă-mânt, Tra la la la la la la
Pla-iuri ca la noi nu sunt

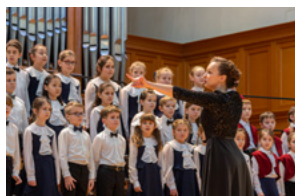

1. Cât stră - ba - te Du - nă - rea, Nu e ța - ră ca a mea,
Joc mai mân-dru nu gă-sesc De - cât jo - cul ro - mâ- nesc,

Tra la la la la la la la la la la la la la la la

Parcurge etapele de învățare ale unui cântec și interpretează, alături de colegi, cântecul de mai sus.

Recapitulez

Privește cu atenție imaginile. Recunoaște și numește tipurile de voci prezente în corurile din imagini.

Descopăr

Fiecare sunet emis, are la bază o vibrație de o anumită frecvență care îi dă **culoarea timbrală**. Tipurile de voci vibrează diferit atunci când emit sunete (muzicale), astfel urechea percepe destul de ușor diferența între tipurile de voci.

Culoarea timbrală a instrumentelor este dată de materialul de construcție și de modul de producere al sunetului.

Pe scenă, atât vocile, cât și instrumentele sunt așezate într-o ordine prestabilită, pornind de la sonoritățile înalte către cele grave, de la stânga la dreapta.

Cu cât un instrument este mai puternic, cu atât acesta se va regăsi mai în spate, pentru a permite tuturor instrumentelor să fie auzite din sală.

Rețin

În parcursul ei muzical, vocea umană cântă în ansamblu, astfel putem audia coruri:

- 1 PE VOCI EGALE – DE COPII, format din fete și băieți; DE FEMEI; DE BĂRBAȚI.
- 2 MIXTE – formate din voci feminine și masculine

Instrumentele sunt grupate în mai multe tipuri de ansambluri în funcție de genurile muzicale pe care le interpretează.

Orchestra de cameră prezintă pe scenă instrumente cu coarde și arcuș și un număr redus de instrumente de suflat. Apare în secolul al XVI-lea.

Orchestra simfonică invită pe scenă toate instrumentele prezentate în lecție. Acest tip de orchestră apare la finalul secolului al XVIII-lea.

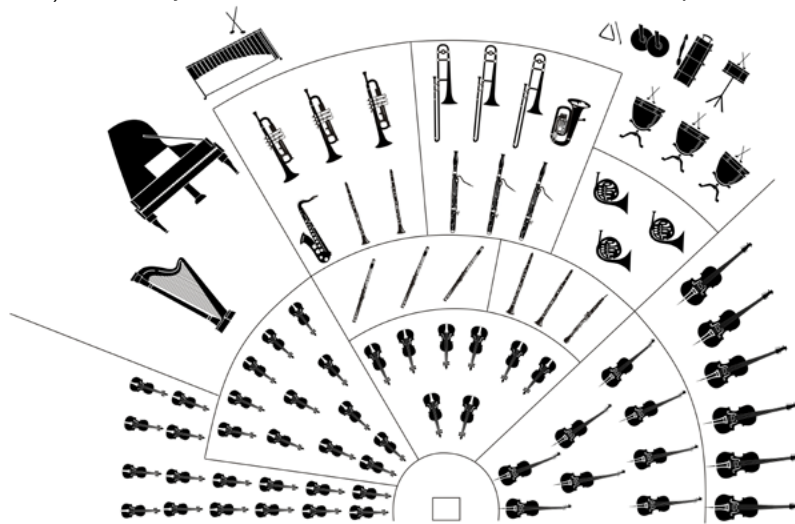

Fanfara (orchestra militară), constituită din instrumente de suflat și de percuție, este singura orchestră în pas de defilare.

Aplic

- 1 Ascultă cu atenție fiecare audiție. Care dintre ele te-a impresionat cel mai mult și de ce?
- 2 Descrie timbrul vocal al fiecărei audiții și observă dacă un timbru anume ți-a evocat vocal stări diferite (ex.: de calm, bucurie, energie, neliniște, tristețe, melancolie).
- 3 Desenează, în caiet, o schiță a așezării instrumentelor în orchestră, luând drept model planșa de mai jos. Scrie numele tuturor instrumentelor pe care le recunoști.

PORTOFOLIU

- 1 Editează un CD cu 12 cântece favorite: 6 cântece pe care le poți cânta singur și 6 lucrări muzicale instrumentale ale căror teme le poți fredona cu ușurință după audiție. Desenează coperta și găsește un titlu albumului tău.
- 2 Realizează o fișă de audiție pentru lucrarea lui George Enescu, *Rapsodia Română nr. 1, op. 11 în La Major*, completând următoarele rubrici:
 - a denumirea lucrării;
 - b numele compozitorului;
 - c sursele de inspirație ale compozitorului (pe care le poți cerceta online);
 - d impresiile tale în urma audiției, vizavi de rolul instrumentelor muzicale în sonoritatea melodiei și transmiterea mesajului dorit de compozitor.

ȘTIAI CĂ...

Orchestra de Tineret a Uniunii Europene (EUYO) a fost înființată în 1976 de către Lionel Bryer și Joy Bryer (coordonatori ai International Youth Foundation of Great Britain), dirijorul Claudio Abbado și Sir Edward Heath (prim-ministru al Marii Britanii la acel timp), cu scopul de a reprezenta prin muzică valorile comunității europene și de a oferi oportunitatea tinerilor muzicieni să facă parte dintr-o orchestră multiculturală.

Orchestra Română de Tineret s-a format în 2008 la inițiativa violoncelistului Marin Cazacu și sub îndrumarea dirijorului Cristian Mandeal.

AUDIȚII

- Liviu Ionescu, *Păpușa pe sârmă*
- Dumitru Capoianu, *Cinci cântece populare din Transilvania*
- Carl Maria von Weber, *Corul vânătorilor* din opera *Der Freischütz*
- Corneliu Cezar, *suita Flăcări și roți*
- George Enescu, *Rapsodia Română nr. 1, op. 11 în La Major*
- Johannes Strauss, *Marșul lui Radetzky*
- Marc Antoine Charpentier, *Te Deum*
- Temistocle Popa, *Trecea fanfara militară*

Recapitulare

Oda bucuriei face parte din *Simfonia nr. 9 în re minor*, op. 125. Cunoscută drept *Corala*, este prima simfonie în care un compozitor adaugă sonorității orchestrei ansamblul vocilor umane.

Exercițiile se vor rezolva în caietul de muzică sau pe pagina de manual fotocopiată.

Evaluați-vă rezultatele.

BAREM

1. 3p (0,60p x 5 termeni), 1p ordonarea corectă

2. a. 1 p; b. 1 p.

3. 1p

4. 2p (0,25 p X 4)

1p din oficiu

Total: 10 puncte

Oda bucuriei

Versuri: Friederich Schiller
Traducere: I. U. Soricu

Muzica: Ludwig van Beethoven

Allegro

Sla - vă ți - e stea cu - ra - tă, vo - ie bu - nă pe pă - mânt,
As - tăzi te sim - țim a - proa - pe sol iu - bit, cu soa - re sfânt.
Vra - ja ta a - du - ce__ ia - ră Pe po - por lân - gă po - por, Toți
__ pe lu - me frați noi sun - tem, când a - pari u - șoa - ră - n zbor.

Audiază, pe internet, fragmentul în interpretarea orchestrei și corului Filarmonicii din Chicago, sub bagheta dirijorală a lui Riccardo Mutti.

- 1 Urmărește desfășurarea muzicală și scrie în caiet termenii de intensitate și de tempo pe care îi recunoști în audiție.
- 2 Scrie, în caiet, numele instrumentelor care intonează tema în ordinea aparițiilor.
- 3 Identifică ansamblul vocal și scrie-l în caiet, adăugând și tipul de voci (soliste) prezente alături de cor și orchestră.
- 4 Cântă, împreună cu colegii, *Oda bucuriei*, respectând termenii de intensitate și tempo identificați în audiție.
- 5 Comentează cu colegii mesajul cântecului.

Evaluare

- 1 În pădure timpul se scurge diferit pentru fiecare dintre locuitorii săi. Asociază 5 termeni de mișcare, dintre cei studiați, cu cele 5 animale de pe coloana alăturată, ordonându-le crescător, de la cel mai lent la cel mai rapid.
- 2 Completează, în caiet, spațiile punctate din enunțurile următoare cu termenii corespunzători:
 - a Notarea în partitură a literei ... ne indică un termen de intensitate mică.
 - b Notarea în partitură a literei ... ne indică un termen de intensitate mare.
- 3 Alege varianta corectă.
Timbrul vocii de sopran este specific vocii:
 - a de copil;
 - b de femei;
 - c de bărbat.
- 4 Notează în dreptul fiecărui enunț dacă este adevărat sau fals.
 - a Flautul este un instrument de suflat din alamă.
 - b Vioara este un instrument cu coarde și arcuș.
 - c Tamburina este un instrument de percuție din lemn cu membrană.
 - d Sunetul instrumentelor de percuție se produce prin ciupire.

Recapitulare

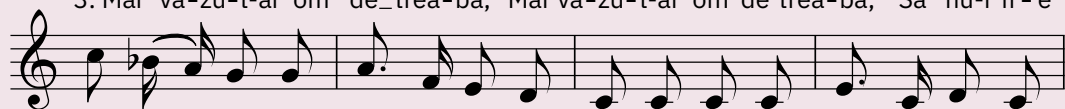
Coborâi din deal în vale

Cântec popular din Maramureș

Repejor

1. Co - bo - râi din deal în_ va - le, Co-bo-râi din deal în va - le, Mă-n-tâl-nii cu
 2. Eu la dor am prins a__ spu - ne, Eu la dor am prins a spu - ne: Măi, do - ru - le,
 3. Mai vă - zu - t - ai om de_ trea - bă, Mai vă - zu - t - ai om de trea - bă, Să nu - i fi - e

do - ru - n_ ca - le, Mă - n - tâl - nii cu do - ru - n ca - le. Do - ru' prin - se - a
 măi, ne - bu - ne, Măi, do - ru - le, măi, ne - bu - ne, Mai vă - zu - t - ai
 lu - mea_ dra - gă, Să nu - i fi - e lu - mea dra - gă? Mai vă - zu - t - ai

mă - n - tre - ba:___ Do - ru - mi - i de ci - ne - va?___ Do - ru' prin - se - a
 om pe lu - me să nu - i fi - e dor de ni - me? Mai vă - zu - t - ai
 om fru - mos___ Să nu fi - e dră - găș - tos?___ Mai vă - zu - t - ai

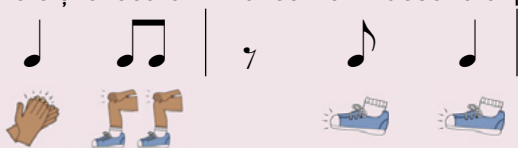

mă - n - tre - ba:___ Do - ru - mi - i de ci - ne - va?___
 om pe lu - me să nu - i fi - e dor de ni - me?
 om fru - mos___ Să nu fi - e dră - găș - tos?___

Rezolvă următoarele cerințe pentru cântecul maramureșean *Coborâi din deal în vale*.

- 1 Ce durate recunoști?
- 2 În ce măsură este scris cântecul? Ce ne indică acest lucru?
- 3 Descifrează ritmic (cu note, apoi cu text) cântecul și dirjează colegii ajutându-te de figura de tact corespunzătoare, respectând momentele principale.
- 4 Scrie, în caiet, ritm de mai jos, adăugând măsura. Observă cu atenție pictogramele și execută ritmul conform desenului pe tot parcursul cântecului.

- 5 Analizează distanțele dintre notele alăturate din măsurile 1 și 10. Scrie, în caiet, un semiton care include nota **do** și un ton care include nota **mi**.
- 6 Observă notele de început* și de final** ale cântecului. Acestea reprezintă treptele VIII* și I** ale gamei în care este scris cântecul. Cum se numește aceasta și cum se numește tonica sa?
- 7 Identifică indicația de tempo de la începutul cântecului și scrie, în caiet, ce tip de mișcare indică.
- 8 Ai observat repetarea de două ori a fiecărui vers? Imaginează-ți a II-a repetiție ca un ecou. Alege două nuanțe diferite ca intensitate, scrie-le în caiet și ține cont de ele în interpretarea cântecului.
- 9 Ascultă-ți vocea ta cântând, a colegilor și a profesorului de muzică. În ce categorie a tipurilor de voci se încadrează?
- 10 Ai observat în pictograme elementele de percuție corporală. Le poți înlocui cu trei instrumente de percuție învățate. Notează în caiet denumirea lor și alege ce tip de bătaie vor înlocui.

FESTIVALUL GEORGE ENESCU RECOMANDĂ

Max Bruch, *Concertul pentru vioară și orchestră nr. 1 în sol minor*, op. 26 (Academia St Martin in the Fields)

Evaluare finală

Caută în aritmograful termenii muzicali de mai jos și scrie, în caiet, semnificația fiecăruia.

măsură
semiton
gamă
nuanțe
crescendo
trompetă

tact
tonică
andante
piano
cor
contrabas

dirijor
arpeggiu
vivace
forte
timbru
fanfară

J M
X Ă
B G S M
O H U U
C O R R X M
I N V Ă U T
L Q C R E S C E N D O O R U T O N I C A
J I Q A P I A N O P V C O N A U B H J M
E V I V A C E A H Q O M N N F M R I
Y R D N U A N Ţ E N P S D A N S
P T V C J T Y C T E E A N X
A D I R I J O R T M N F
A C N X R M A N A A I T A M
R T G D Z B A L B N T E R L
V P G A J F R A P A X O S Ă F J
L E R M X G U S I N T . O S
J Z G U Ă J G U T E M R Q E
X W I Y G O K T S P
Z Y J U E A U C
S K R M

*Se va rezolva în
caietul de muzică
sau pe pagina de
manual fotocopiată.*

AUTOEVALUARE

Să reflectăm la ceea ce am învățat!

Am înțeles ușor.
Pot să explic altcuiva
ceea ce am învățat.

Am înțeles, dar
mai am nevoie
de puțin ajutor.

Nu am înțeles.
Am nevoie
de ajutor.

Evaluati-vă rezultatele.

BAREM
Fiecareia dintre cei
18 termeni i se alocă
0,5p (0,5 X 18 = 9).

1p din oficiu
Total: 10 puncte

Repertoriu de cântece

Vocalize

Muzică și versuri: Mirela-Larisa Matei

A

1. Mim, mem, mam, mom, mum, a, Mim, mem, mam, mom, mum, a, Mim, mem, mam, mom, mum, a,
Mim, mem, mam, mom, mum, a, Mim, mem, mam, mom, mum, a, Mim, mem, mam, mom,
mum, a, Mim, mem, mam, mom, mum, a, Mim, mem, mam, mom, mum, a,

B

Ra-pa ra, ra-pa-ra-pa ra, ra-pa-ra-pa-ra-pa-ra-pa ra, pa-pam, Ra-pa ra,
ra-pa-ra-pa ra, ra-pa-ra-pa-ra-pa-ra-pa ra, pa-bum, Brum bram brum,
ba-ra-ba-ra bum, bi-ri-bi-ri be-re-be-re bim ba bum, Brum bram brum
ba-ra-ba-ra bum, bi-ri-bi-ri be-re-be-re bim ba zum, Za ga zum,
Za-ga-za-ga zum, zi-ghi-zi-ghi ze-ghe-ze-ghe Za ga zum, Za-ga-za-ga zum,
zi - ghi - zi - ghi ze - ghe - ze - ghe Mium ba ra ga dum

Molto rallentando

Acompaniament ritmic

A

pocnituri din degete
bătăi din palme bătăi pe picior

B

pocnituri din degete
bătăi din palme

Foaie verde lămâiță

Muzica: Dumitru Georgescu Kiriac

Allegretto

mf *p*

voce

1. Foa - ie ver-de lă - mâ - i - ță, Lă - mâ - i - ță și-o cră - i - ță,
 2. Paș - te ca-lul lui Gheor - ghi - ță, Pri - po - nit de-o ga - ro - fi - ță,
 3. Ga - ro - fi - ță s-a us - cat, Ca - lul lui Gheor - ghe-a scă - pat,

pian

f

Ș-ai - de mân - dru - țe, Ș-ai - de mân - dro,

Ș-ai - de - mân - dru - țe, mân - dra mea.

Mama

Versuri: G. Roiban

Muzica: Ioan D. Chirescu

Andante semplice

E a-șa se - ni-nă sla-va Și-i a-tâ-ta pa-ce-n a-er, Stau cul-cat și țeș în-tr-u-na din-tr-al gân-du

Lento

ri - lor ca - er. Par - c-o_văd a - cas' pe ma - ma, Chip de sfân-tă-n - tr-un per - vaz,
 Stă la_geam și toar-ce tris - tă Alb fu - ior din ve-chea-i fur - că,

Sla - bă, sla - bă să - ră - cu - ța Și cu la - crimi pe o - braz... Și gân-dind a -
 Stă la_geam, dar gân-dul dân - sei Tre-ce văi și dea - luri ur - că.

pp

șa la mi-ne ui-tă fur-că și fu-ior Și c-un colț de la ma-ra-mă Șter-ge o-chii bi-ni-șor.

The Bare Necessities/Strictul necesar

Muzică și versuri: Terry Gilkyson

Repejor

Look for the bare ne - ces - si - ties, the sim - ple bare ne - ces - si - ties. For
Să iei doar stric - tul ne - ce - sar, doar, sim - plu, stric - tul ne - ce - sar. Hai,

get a - bout your wor - ries and your strife. I mean the bare ne - ces - si - ties, oh,
ui - tă de pro - ble - me și de griji! Să iei doar stric - tul ne - ce - sar. Na

Moth - er Na - ture's re - ci - pes that bring the bare ne - ces - si - ties of life.
tu - ra spu - ne - n re - țe - tar să iei doar stric - tul ne - ce - sar și - a - tât!

Joy to the World

Versuri: Isaac Watts după Psalmul 98

Muzica: Georg Friedrich Haendel

vocea 1

vocea 2

1. Joy to the world! the Lord is come: let earth re - ceive her King. Let
E bu - cu - ri - e pe pă - mânt Că s - a nă - cut Hris - tos În
2. Joy to the earth! the Sav - ior reigns: let all their songs em - ploy, while
Mân - tu - i - to - rul e - m - pă - rat Că - tați cu noi, co - pii! Câm -

5

ev - ery heart pre - pare him room, and heaven and na - ture sing and
su - flet toți să îl pri - mim Că - tând Ra - iul ves - tim Că -
fields and floods, rocks, hills, and plains re - peat the sound - ing joy, re -
pi - i - le și râ - ul, Dea - luri și munți Îi câ - tă ne - n - ce - tat Îi

heaven and na - ture sing, and heaven, and heaven and na - ture sing.
tând Ra - iul ves - tim, Că - tând Ra - iul, Ra - iul Îl ves - tim.
peat the sound - ing joy, re - peat, re - peat the sound - ing joy.

Așa-i românul

Cântec popular

bătăi din palme

vocea 2

1. A - șa-i ro - mâ-nul Când se-n-ve-se - leș - te Ca și ste - ja - rul când în - mu - gu - reș - te
2. Ța - ra-i mă-noa-să și în fe - ri - ci - re, Poa-te ori - ci - ne să tră - ias-că-n ea,___
3. Nu am cu - vin - te ca să pot a spu - ne Cât de fru-moa-să es - te ța - ra mea._
4. O ru - gă - ciu - ne că - tre ce-ruri zboa-ră, O ru - gă - ciu - ne că - tre Dum-ne - zeu,___
5. Tră - ias-că ța - ra, pa - tri - a___ ma - mă, Tră - ias-că toa-te câ - te sunt în ea,___

- A - șa-i ro-mâ-nul când es-te iu - bit___ Ca și ste - ja - rul când a în-frun-zit, Când a în-frun-zit.
- Poa-te ori - ci - ne, cu___mic cu ma-re___ Să fi - e li - ber în-tr-alei ho - tar. în-tr-alei ho - tar.
- Ca a mea ma-mă ce o am pe lu - me, Tot a-șa dra-gă es-te pa-tri - a. es - te pa-tri - a.
- O ru - gă - ciu - ne pen-tru a mea ța - ră,___ Și pen-tru ti - ne, drag po-po-rul meu. drag po-po-rul meu.
- Tră - ias-că ța - ra pa - tri - a ma - mă, As-ta-i do - rin - ța, as-ta-i ru-ga mea. as-ta-i ru-ga mea.

Marșul lui Iancu

După Timotei Popovici

Războinic

f

1. As - tăzi, cu bu - cu - ri - e, Ro - mâ - ni - lor ve - niți, Pe Ian - cu, în câm - pi - e, Vo - ioși să - l în - so - țiți. Spă
2. Opt - zeci de oi des - poa - ie Și prin fri - gări le pun, De flu - ier, de cim - poa - ie, Pă - du - ri - le ră - sun; Ro -
3. Sunt ga - ta, stau cu to - ții Să se co - boa - re - n văi, U - niți în mân - dre ce - te, Ai nea - mu - lui flă - căi, Iar

- lați ar - me - le___ voas - tre, De - gra - bă s - a - ler - găm Din lo - cu - ri - le noas - tre, Pe duș - mani s - a - lun - găm.
- mâ - nii se a - șa - ză Pe lân - g - un ma - re foc Și Ian - cu os - pă - tea - ză Cu dân - șii la un loc.
- Ian - cu î - na - in - te Pe - un cal cu a - ger curs Și pes - te - m - bră - că - min - te Pur - ta pie - le de urs.

Refren

Ian - cu - le ma - re, Bra - vu - le ta - re, Cu noi să fii,

Tu în - so - țeș - te Și în - su - fle - țeș - te Pe ai tăi Fii!

Sanie cu zurgălăi

Muzica: Richard Stein

Allegretto

1. Sa - ni - e cu zur-gă - lăi, Fru-moși sunt că - lu - ții tăi, hei!
 2. De-o vrea mân-dra, de n-o vrea, Di - sea-ră mă duc la ea, hei!

Dar mai fru-moși sunt ai mei, Că le dau a - pă cu mei, Și zboa-ră ca niș-te zmei,
 O - bo-sit și plin de a-pă, Mă duc la ea că mi-e dra-gă, Sa - ni - e cu zur-gă - lăi,

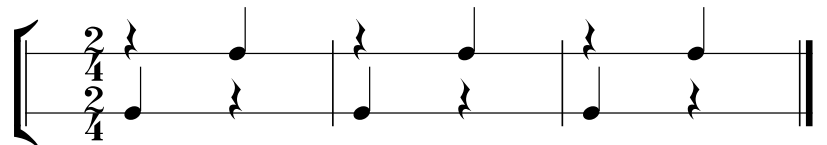
Mai fru-moa-să-i mân-dra mea, Di-sea-ră mă duc la ea, Sa-ni-e cu zur-gă - lăi.
 Mă duc la mân-dru - ța mea Că-i e dul-ce gu-ri-ța, Sa-ni-e cu zur-gă - lăi.

Acompaniament ritmic

Portativul 1 – bătăi pe picior:

Portativele 2 și 3 – pocnituri din degete:

Tamburină și bătăi din palme:

Stele dalbe
 (după auz)

Versuri: Pr. Emil Nedelea-Cărămizaru

Muzica: Elena Dincă-Velica

1. Ste - le dal - be, flori de ghea-ță Co - lin - dăm de di - mi - nea - ță Cu o - bra - jii de ro - șa - ță
 2. În ză - log de clo - po - ței, Du - pă da - tini și - o - bi - cei Vezi lu - mi - na dra - gos - tei
 3. Ste - le dal - be de a - miezi Vi - no, Doam - ne, să ne vezi Pe u - liți și prin ză - pezi,
 4. Ste - le dal - be brad fru - mos Noi cân - tăm cu glas du - ios, Be - tle - e - mu - i lu - mi - nos
 5. Azi, la ceas de săr - bă - toa - re De mult har a - du - că - toa - re, Cră - ciu - nul es - te che - ma - re

Săr - bă - toa - rea e mă - rea - ță... Ste - le dal - be, ste - le dal - be Flori de ghea - ță, flori de ghea - ță.
 Cu o - chii de po - rum - bei... Ste - le dal - be, ste - le dal - be Flori de ghea - ță, flori de ghea - ță.
 Să ne bi - ne - cu - vin - tezi... Ste - le dal - be, ste - le dal - be Flori de ghea - ță, flori de ghea - ță.
 De Naș - te - rea Lui Hris - tos... Ste - le dal - be, ste - le dal - be Flori de ghea - ță, flori de ghea - ță.
 Pen - tru bi - ne - cu - vîn - ta - re... Ste - le dal - be, ste - le dal - be Flori de ghea - ță, flori de ghea - ță.

Mulți ani trăiască!

Allegro non troppo

Muzica: Gheorghe Cucu

Mulți ani tră - ias - că, Mulți ani tră - ias - că, Mulți ani tră - ias - că, în - tru mulți ani!

Pe cărarea șerpuită
(colind)

Armonizare: Gheorghe Carp

bătăi din palme

vocea 2

1. Pe că-ra-rea șer - pu - i - tă Cu ar-gint îm - pe - tru - i - tă
2. Bu - su-ioc ver - de___ pe ma - să Da-ți-mi dru-mul gaz - dă-n ca - să

Vin cân-tând, de săr-bă - tori_____ Ce - te de co - lin - dă - tori.
C-am u - rat și-am co-lin dat_____ Sa - tu-n-treg noi l-am um-blăt.

Mâine anul se-nnoiște
(Plugușorul de copii)

1. Mâi - ne A - nul se - nno - ieș - te, Plu - gu - șo - rul se por - neș - te,
2. Bo - ii, bo - ii di - na - in - te Cu cor - ni - țe po - le - i - te,

Plu - gu - șor cu șa - se boi, Plu - gu - șor mâ - nat de noi.
Bo - ii, bo - ii din mij - loc Cu cor - ni - țe - le de foc.

La mulți ani cu sănătate!

Allegretto
mf

1. La mulți ani cu să - nă - ta - te! Să vă dea Dom - nul tot ce do - riți,
2. Vă fi - e via - ța nu-mai lu - mi - nă Ca în lu - mi - nă să dăi - nu - iți,

f

Zi - le se - ni - ne și fe - ri - ci - re La___ mulți ani, să tră - iți!
Pen-tru cre - din - ța și mân-tu - i - re La___ mulți ani, să tră - iți!

Fișă de observare sistematică a activității și a comportamentului elevilor

Nume și prenume elev	Aspecte urmărite						Total
	Participă activ la lecție	Pune întrebări suplimentare	Nu deranjează ora de curs	Colaborează cu colegii în realizarea sarcinilor de grup	Cântă având grijă la intonație și expresivitate	Ascultă cu atenție audițiile	

Se vor acorda punctaje de la 1 la 5, unde 1 înseamnă cel mai scăzut nivel de realizare, iar 5, cel mai ridicat nivel de realizare.

Fișa se va întocmi după fiecare unitate, iar prin compararea punctajelor obținute pe parcursul anului școlar, se va observa comportamentul elevului.

Nume și prenume elev	Punctaj Unitatea 1	Punctaj Unitatea 2	Punctaj Unitatea 3	Punctaj Unitatea 4	Punctaj Unitatea 5	Observații

Rețeaua de ajutor

La sfârșitul unei unități, profesorul poate face această activitate care încurajează lucrul în echipă. Elevii se vor ajuta între ei, sub îndrumarea profesorului, să înțeleagă conținuturile predate.

Profesorul va face cartonașe colorate conform celor de la rubrica autoevaluare:

<p>Am înțeles ușor. Pot să explic altcuiva ceea ce am învățat.</p>	<p>Am înțeles, dar mai am nevoie de puțin ajutor.</p>	<p>Nu am înțeles. Am nevoie de ajutor.</p>

Fiecare elev va lua un cartonaș corespunzător nivelului de înțelegere a conținuturilor, apoi vor face pereche cu un coleg conform indicației de mai jos și vor rezolva un exercițiu propus de profesor sub supravegherea acestuia.

	Caută un cartonaș roșu sau galben
	Caută un cartonaș verde sau galben
	Caută un cartonaș verde

www.art-educational.ro

ISBN 978-606-076-251-5

9 786060 762515